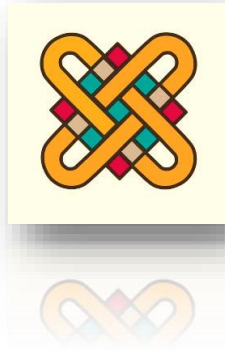

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

UNIVERSITY OF WESTERN MACEDONIA

Θέμα Διπλωματικής Εργασίας:

Οι χαρακτήρες ως ενοποιητικά στοιχεία του βιβλίου και του σεναρίου: «Η ζωή είναι ωραία». Δραστηριότητες δημιουργικής γραφής για παιδιά προσχολικής ηλικίας.

Characters as Unifying Elements in the Book and the Script "Life is Beautiful."
Creative Writing Activities for Preschool Children.

Α' Επόπτης: Τριαντάφυλλος Κωτόπουλος, Καθηγητής

Δημιουργικής γραφής και Νεοελληνικής λογοτεχνίας

Β' Επόπτρια: Άννα Βακάλη, Καθηγήτρια Δημιουργικής γραφής

Φοιτήτρια: Δέσποινα Σαρπασίδου

ΦΛΩΡΙΝΑ, ΜΑΙΟΣ 2024

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η εν λόγω εργασία πραγματεύεται την διερεύνηση της σημασίας των χαρακτήρων ως ενοποιητικών στοιχείων στον κόσμο του βιβλίου και του σεναρίου, με έμφαση στην παιδική λογοτεχνία και την προσχολική ηλικία. Στο επίκεντρο της έρευνάς μας βρίσκεται η εξέλιξη των χαρακτήρων και η συνεισφορά τους στην αφήγηση μιας θετικής εμπειρίας, όπως αυτή της αισιοδοξίας για ζωή. Η διαδικασία προσχολικής εκπαίδευσης επιδιώκει να αναδείξει τη σπουδαιότητα της δημιουργικής γραφής ως μέσο εκφραστικής απελευθέρωσης και ανάπτυξης της φαντασίας. Στο πλαίσιο αυτό, οι χαρακτήρες αποτελούν θεμελιώδες στοιχείο του βιβλίου και της ομώνυμης ταινίας του, διαμορφώνοντας την εμπειρία ανάγνωσης και ενισχύοντας τη συναισθηματική σύνδεση του παιδιού με την ιστορία. Κάθε χαρακτήρας είναι ένας παραμορφωμένος καθρέφτης της ανθρώπινης ψυχής, με τις αρετές και τις ατέρμονες αδυναμίες του. Μέσα από την αλληλεπίδρασή τους, οι μικροί αναγνώστες εξερευνούν το φάσμα των συναισθημάτων και αναπτύσσουν δεξιότητες κοινωνικής κατανόησης. Από την παιδική ηλικία, η ανάγνωση διαδραματίζει ουσιαστικό ρόλο στην κατανόηση του κόσμου γύρω μας. Συνδυάζοντας τη δύναμη των χαρακτήρων με τη θετική αντιμετώπιση της ζωής, παρουσιάζουμε δραστηριότητες δημιουργικής γραφής για παιδιά προσχολικής ηλικίας. Αυτές οι δραστηριότητες αναδεικνύουν τη σημασία της αυτογνωσίας και της αυτοεκτίμησης, καθώς και τη δημιουργικότητα και τη φαντασία. Μέσα από αυτήν την ανάλυση, επιδιώκουμε να εμπνεύσουμε τα παιδιά να εκφράσουν τις σκέψεις και τα συναισθήματά τους, καθώς και να αναπτύξουν την ικανότητά τους να εκφράζονται με εμπιστοσύνη και θετικότητα. Πρόθεσή μας είναι να προσφέρουμε, ένα εργαλείο για την ενίσχυση της θετικής αντιμετώπισης της ζωής και την ανάπτυξη της δημιουργικότητας στην προσχολική ηλικία.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Οι στόχοι μας είναι αντανάκλαση των επιθυμιών μας και οι άνθρωποι που μας στηρίζουν, είναι ο δίαυλος για να τις πραγματοποιούμε. Η ολοκλήρωση της εν λόγω διπλωματικής εργασίας θα ήταν αδύνατη χωρίς την υποστήριξη και την καθοδήγηση πολλών ανθρώπων, στους οποίους θα ήθελα να εκφράσω την ειλικρινή μου ευγνωμοσύνη. Πρωτίστως και κυρίως, θα ήθελα να ευχαριστήσω εγκάρδια τον επιβλέποντα καθηγητή μου, κύριο Τριαντάφυλλο Κωτόπουλο για την αμέριστη υποστήριξη, την κατανόηση, την προθυμία, την υπομονή και τις πολύτιμες συμβουλές του καθ' όλη τη διάρκεια αυτής της διαδικασίας. Η καθοδήγησή του ήταν καθοριστική για την επίτευξη της πτυχιακής μου εργασίας. Θα ήθελα, επίσης, να ευχαριστήσω θερμά την επόπτρια καθηγήτρια, κυρία Άννα Βακάλη, η οποία συνείσφερε σημαντικά για την ολοκλήρωση και το αποτέλεσμα της διπλωματικής μου. Η τελευταία αποτέλεσε σταθμό στην ακαδημαϊκή μου πορεία, καθώς προαπαιτούσε ενδελεχή μελέτη, πειθαρχία και προσήλωση. Επιπροσθέτως, θα ήθελα να ευχαριστήσω την οικογένειά μου, που αποτέλεσε στήριγμα σε κάθε βήμα της ακαδημαϊκής μου πορείας. Η ανιδιοτελής αγάπη, η υποστήριξη και η πίστη τους σε μένα, με κινητροδότησαν να συνεχίσω και να ολοκληρώσω αυτή την προσπάθεια. Ευχαριστώ την οικογένεια μου από την πρώτη ημέρα άφιξης μου στην Φλώρινα για την δυνατότητα που μου προσέφεραν, να σπουδάσω και κατ' επέκταση να αποφοιτήσω από το Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας. Η πτυχιακή μου εργασία επιδίωξα να συνταχθεί με τόση αγάπη και επιμέλεια, ως καθρέφτης της ευγνωμοσύνης μου, απέναντι στους γονείς μου για τη στήριξη τους καθ' όλη τη διάρκεια αυτών των 4 ετών. Ιδιαίτερες ευχαριστίες θα ήθελα να απευθύνω και στους φίλους/ες και συμφοιτητές/τριες μου, που μοιράστηκαν μαζί μου τις προκλήσεις, τις αγωνίες, τα άγχη, αλλά και τις χαρές αυτής της διαδρομής. Η συνεργασία, η ψυχολογική υποστήριξη τους και η φιλία τους ήταν αναντικατάστατες και θα τους ευγνωμονώ για πάντα, για αυτήν την εμπειρία που έζησα μαζί τους. Τέλος, ευχαριστώ όλους όσους συνέβαλαν, άμεσα ή έμμεσα, στην ολοκλήρωση αυτής της πτυχιακής εργασίας. Η συμβολή σας ήταν πολύτιμη και εκτιμώ βαθύτατα τη βοήθειά σας.

Με εκτίμηση,

Δέσποινα Σαρπασίδου

Περιεχόμενα

ΠΡΟΛΟΓΟΣ	2
ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ	3
ΠΕΡΙΛΗΨΗ	6
ABSTRACT.....	7
ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	8
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 ^ο	9
Οι θεωρίες των χαρακτήρων στη μυθοπλασία.....	9
Τι δηλώνει ο όρος «χαρακτήρας» στη Λογοτεχνία;.....	9
Σε τι εξυπηρετεί ένας «χαρακτήρας» στη Παιδική Λογοτεχνία;	9
Με ποιο κριτήριο ένα παιδικό λογοτεχνικό έργο θα αναγνωριστεί ως αξιόλογο και εποικοδομητικό;	10
Το κατάλληλο όνομα:.....	10
Η ηλικία των ηρώων	11
Ενδυμασία	12
Προτίμηση στην τροφή - Άλλες συνήθειες:.....	13
Η αναζήτηση του πρωταγωνιστή	14
i. Πρώτο κριτήριο:.....	14
ii. Δεύτερο κριτήριο:	15
iii. Τρίτο κριτήριο	16
iv. Τέταρτο κριτήριο.....	16
Πέμπτο κριτήριο	17
vi. Έκτο κριτήριο.....	17
Ατομικός και συλλογικός μυθοπλαστικός χαρακτήρας.....	18
Κειμενικοί ενδείκτες παρουσίασης ενός λογοτεχνικού χαρακτήρα.....	19
Άμεσος προσδιορισμός	20
Ενδείκτες έμμεσης πρόσληψης του πρωταγωνιστή	20
Τύποι χαρακτήρων	21
Οι δύο βασικοί τύποι χαρακτήρα, σύμφωνα με τον E.M. Foster.....	21
Η ένσταση της Rimmon-Kenan με την θεωρία του E.M. Foster.....	21
Επίπεδοι χαρακτήρες.....	22
Σφαιρικοί χαρακτήρες.....	22
Αντίθετοι ή κατ' αντίστιξη χαρακτήρες.....	23
Σφαιρικοί ή πλήρως αναπτυγμένοι χαρακτήρες	23

Η δυναμική των χαρακτήρων.....	24
Δυναμικός χαρακτήρας	24
Χαρακτήρες και φορμουλαϊκή (αστυνομική) μυθοπλασία	25
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 ^ο	26
«Η ζωή είναι ωραία»: η ταινία	26
Περίληπτικά	26
Σχολιασμός του τίτλου της ταινίας	26
Πρωταγωνιστές της ταινίας.....	27
Σκιαγράφηση χαρακτήρων.....	27
☐ Γκουίντο	27
☐ Ντόρα	28
☐ Τζοσουέ.....	30
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 ^ο	31
«Η ζωή είναι ωραία»: το μυθιστόρημα.....	31
☐ Γκουίντο.....	34
☐ Ντόρα.....	38
☐ Τζοσουέ.....	39
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4 ^ο	42
Η μεταβολή των χαρακτήρων: συγκριτική εξέταση των δύο έργων.	42
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5 ^ο	49
Δραστηριότητες Δημιουργικής Γραφής για παιδιά προσχολικής ηλικίας	49
σχετικά με έννοια του πολέμου και τις αρνητικές του επιπτώσεις	49
☐ 1η προσέγγιση.....	50
☐ 2η προσέγγιση.....	51
Δραστηριότητες Δημιουργικής Γραφής στο νηπιαγωγείο για παιδιά προσχολικής ηλικίας σχετικά με την έννοια του πολέμου και τις αρνητικές του επιπτώσεις.....	51
1 ^η Δραστηριότητα	51
2 ^η Δραστηριότητα	53
3 ^η Δραστηριότητα: (1 ^ο σκέλος).....	53
4 ^η Δραστηριότητα: (2 ^ο σκέλος).....	55
Ενδεικτική κάρτα προς κατασκευή του παραμυθιού:	56
5η Δραστηριότητα.....	57
6η Δραστηριότητα.....	60
7 ^η Δραστηριότητα:	61
8 ^η Δραστηριότητα	62

9 ^η Δραστηριότητα	63
10 ^η Δραστηριότητα	64
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ	65
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	67

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα πτυχιακή εργασία, εξετάζει τη σπουδαιότητα της δημιουργικής γραφής και των συναφών δραστηριοτήτων της στην εκπαίδευση των παιδιών του νηπιαγωγείου, με προσέγγιση την έννοια του πολέμου και τις αρνητικές του επιπτώσεις. Σκοπός της διπλωματικής μου είναι να κινητροδοτηθούμε ως άνθρωποι και όχι ως συμφέροντα ισχύος. Να μεταλαμπαδεύσουμε στα παιδιά την σημασία της αγάπης, του σεβασμού και της αλληλεγγύης. Μέσα από δραστηριότητες δημιουργικής γραφής, να εμφυσήσουμε στα παιδιά να αναγνωρίζουν και να εξωτερικεύουν τα συναισθήματά τους. Όλο το εγχείρημα αποσκοπεί να αναγνωρίζουν τα παιδιά την έννοια του πολέμου και τις αρνητικές του επιπτώσεις. Η λογοτεχνία και οι χαρακτήρες ως ενοποιητικά στοιχεία θα συνδράμουν στην συνειδητοποίηση αυτού, καθώς και στην λύτρωση που μπορεί να προσφέρει η ιστορία κάποιου, όταν σου επιβεβαιώνει ότι μπορείς να ταυτιστείς και εσύ με την δική του. Επιπλέον, μπορείς να σκεφτείς πως να διαχειριστείς την δική σου πραγματικότητα και ίσως και να την διαφοροποιήσεις. Όσον αφορά την λογοτεχνία, στο πλαίσιο στο οποίο και εντάσσεται το παραπάνω θέμα, παρατηρείται ότι η ύπαρξη των χαρακτήρων ευρύτερα και ειδικότερα αποτελεί διάυλο μεταξύ του αναγνώστη και της ουσίας που πραγματεύεται το εκάστοτε κείμενο. Στην λογοτεχνία, ο όρος «χαρακτήρας» αναφέρεται στις συναισθηματικές, κοινωνικές και πνευματικές ποιότητες που διακρίνουν έναν κειμενικό ήρωα. Οι συναισθηματικές απολήξεις, η ψυχοσύνθεση και η συμπεριφορά του ήρωα, είναι εφόδια που ενισχύουν την μηνυματοδότηση της κατάστασης που ενυπάρχει ο ίδιος/ίδια. Πιο συγκεκριμένα, το μυθιστόρημα ως λογοτεχνικό έργο «Η Ζωή Είναι Ωραία» αποτελεί μια μακροσκελή αφήγηση με χαρακτήρες και γεγονότα, που λειτουργούν ως καθρέφτες για τον αναγνώστη/στρια, καθώς προσφέρουν ταύτιση και συναισθηματικό εμπλουτισμό. Το κινηματογραφικό περιεχόμενο όσο και το λογοτεχνικό, πραγματεύονται με ετέρους τρόπους την πλοκή που επιθυμούν να αναδείξουν. Στην προσδιορισμένη περίπτωση η ομώνυμη ταινία του Ρομπέρτο Μπενίνι, αφηγείται την ιστορία του αισιόδοξου και ευφυούς Γκουίντο, που προστατεύει την οικογένειά του από τη φρικαλεότητα του Ολοκαυτώματος. Η μετατροπή της αποτρόπαιας πραγματικότητας, σε έναν ιδεατό ρεαλισμό ξενοιασίας και ευτυχίας, υπογραμμίζει την ανθρώπινη ανθεκτικότητα και την ικανότητα να βλέπουμε την ομορφιά γύρω μας και να την διεκδικούμε καθημερινά. Εν κατά κλείδι, ο πόλεμος ως διαχρονικό και επίκαιρο γεγονός, οφείλουμε να προσεγγίζεται με λεπτότητα και ευσυνειδησία, ειδικά όταν επρόκειτο για παιδιά. Η δημιουργική γραφή, ως εργαλείο στην εκπαίδευση των νηπίων, βοηθά τα παιδιά να επεξεργαστούν πολύπλοκες έννοιες τους ο πόλεμος, αναπτύσσοντας την ενσυναίσθησή τους και προσφέροντάς τους την απαραίτητη υποστήριξη και καθοδήγηση. Μέσω αυτών των δραστηριοτήτων, τα παιδιά μπορούν να προσεγγίσουν με ασφάλεια και ευαισθησία θέματα που τα έχουν επηρεάσει, προωθώντας μια υγιή ψυχοσυναισθηματική ανάπτυξη.

ABSTRACT

This thesis examines the importance of creative writing and its related activities in the education of kindergarten children, with an approach to the concept of war and its negative effects. The purpose of my thesis is to motivate us as human beings and not as power interests. To impart to children the importance of love, respect and solidarity. Through creative writing activities, to instill in children to recognize and externalize their feelings. The whole project aims to make children recognize the meaning of war and its negative effects. Literature and characters as unifying elements will contribute to the awareness of this, as well as the redemption that someone's story can offer when it confirms to you that you can identify with theirs. In addition, you can think about how to manage your own reality and perhaps even differentiate it. As far as literature is concerned, in the context in which the above topic is placed, it is observed that the existence of characters in general and in particular is a channel between the reader and the substance dealt with by the text in question. In literature, the term 'character' refers to the emotional, social and intellectual qualities that distinguish a textual hero. The emotional endings, the hero's psyche and behaviour, are resources that enhance the messaging of the situation he/she is in. More specifically, the novel as a literary work, *Life Is Beautiful*, is a long narrative with characters and events that act as mirrors for the reader as they provide identification and emotional enrichment. The cinematic content, as much as the literary content, deals with the plot they wish to highlight in different ways. In this particular case, Roberto Benigni's film of the same name tells the story of the optimistic and intelligent Guido, who protects his family from the horrors of the Holocaust. The transformation of the horrific reality into an idealistic realism of carefree and happy, highlights human resilience and the ability to see the beauty around us and claim it every day. In conclusion, war, as a timeless and timely event, should be approached with sensitivity and conscientiousness, especially when it comes to children. Creative writing, as a tool in the education of young children, helps children to process complex concepts of war, developing their empathy and providing them with the necessary support and guidance. Through these activities, children can safely and sensitively approach issues that have affected them, promoting healthy psycho-emotional development.

Λέξεις κλειδιά: Λογοτεχνία, χαρακτήρες, δημιουργική γραφή, παιδιά, ζωή

Key words: creative writing, children, literature, characters, life, characters, creative writing

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η προσχολική ηλικία αποτελεί ένα κρίσιμο στάδιο στην ανάπτυξη των παιδιών, όπου η διαμόρφωση της προσωπικότητας, η ανάπτυξη της φαντασίας και η εξοικείωση με τον γραπτό λόγο αποκτούν ύψιστη σημασία. Σε αυτό το πλαίσιο, η δημιουργική γραφή αποτελεί ένα ισχυρό εργαλείο για την έκφραση των συναισθημάτων, την ανάπτυξη της φαντασίας και την ενίσχυση των γραπτών επικοινωνιακών δεξιοτήτων των παιδιών. Στην παρούσα εργασία, θα εξετάσουμε τον τρόπο με τον οποίο οι χαρακτήρες λειτουργούν ως ενοποιητικά στοιχεία του βιβλίου και της σεναρίου και θα διερευνήσουμε πώς η ζωή αποτυπώνεται μέσα από αυτούς τους χαρακτήρες, αναδεικνύοντας την ομορφιά και την ποικιλία της ανθρώπινης εμπειρίας.

Κεντρικό θέμα της εργασίας μας αποτελεί η θεώρηση ότι η ζωή είναι μια όμορφη περιπέτεια γεμάτη με συναισθήματα, εμπειρίες και ανακαλύψεις. Μέσα από τη γραπτή γλώσσα, τα παιδιά μπορούν να εξερευνήσουν αυτήν την πολυμορφία και να ανακαλύψουν τον χαρακτήρα της ζωής σε όλες τις μορφές της. Οι χαρακτήρες αποτελούν τον πυρήνα του βιβλίου και της σεναριακής δομής, ενώ παράλληλα αποτελούν τον καθρέφτη μέσα από τον οποίο τα παιδιά αντιλαμβάνονται και ανακαλύπτουν τον εαυτό τους.

Στη συνέχεια, θα παρουσιάσουμε δραστηριότητες δημιουργικής γραφής που απευθύνονται σε παιδιά προσχολικής ηλικίας, με στόχο να ενθαρρύνουμε τη φαντασία και την έκφρασή τους μέσα από τη γραπτή γλώσσα. Αυτές οι δραστηριότητες θα επιτρέψουν στα παιδιά να δημιουργήσουν τους δικούς τους χαρακτήρες και ιστορίες, ενθαρρύνοντάς τα να εξερευνήσουν τον κόσμο γύρω τους μέσα από τη φαντασία τους και να ανακαλύψουν τον ενθουσιασμό της δημιουργίας.

Μέσα από αυτές τις δραστηριότητες, τα παιδιά θα αναπτύξουν τη φαντασία τους, τη δημιουργικότητά τους και τις γραπτές τους δεξιότητες, ενισχύοντας ταυτόχρονα την αυτοπεποίθησή τους και την αίσθηση της επιτυχίας στον τομέα της γραπτής έκφρασης. Μέσω αυτών των δραστηριοτήτων, τα παιδιά θα ανακαλύψουν τη χαρά και την ομορφιά της γραπτής γλώσσας και θα ενθαρρυνθούν να εξερευνήσουν τον κόσμο γύρω τους με νέο και δημιουργικό τρόπο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1ο

Οι θεωρίες των χαρακτήρων στη μυθοπλασία

Τι δηλώνει ο όρος «χαρακτήρας» στη Λογοτεχνία;

Ο όρος «χαρακτήρας» αξιοποιείται σε γενικό πλαίσιο, για να δηλώσει το σύνολο των ιδιαίτερων συγκινησιακών, κοινωνικών και πνευματικών ποιοτήτων, τις μορφές συμπεριφοράς καθώς και τις έμφυτες ιδιότητες που διακρίνουν έναν κειμενικό ήρωα. Στη Λογοτεχνία, ο παραπάνω όρος δηλώνει ένα πρόσωπο, ενώ συχνά στην περίπτωση της Παιδικής Λογοτεχνίας, αισθητοποιείται και η χρήση προσωποποιημένου ζώου (Προσωποποίηση), ή κάποιου έμψυχου αντικείμενου (Ανθρωπομορφισμός). Η χρήση των τελευταίων πραγματοποιείται προκειμένου να σκιαγραφηθεί ο λογοτεχνικός μας ήρωας, ο οποίος και θα κληθεί στη συνέχεια να εξυπηρετήσει τους σκοπούς του/της συγγραφέως. Στη λογοτεχνία, ο όρος «χαρακτήρας» αναφέρεται στα αφηγούμενα πρόσωπα ή σε φανταστικές προσωπικότητες που προβάλλονται σε ένα λογοτεχνικό έργο.

Ο «χαρακτήρας» αντιπροσωπεύει ένα πρόσωπο, πλήκτρο για την ανάπτυξη της πλοκής και την έκφραση ιδεών. Αναπτύσσεται μέσω των πράξεων, των διαλόγων και των περιγραφών του, προσδίδοντας βάθος και συναισθηματική σύνδεση στην αφήγηση. Άνθρωποι, μυθικά πλάσματα (νεράιδες, γοργόνες), ζώα, άψυχα αντικείμενα που εμπεριέχονται εντός των εκάστοτε θεατρικών έργων, πεζών κειμένων και ποιημάτων αποτελούν λογοτεχνικούς χαρακτήρες. Ο εκάστοτε «χαρακτήρας» συστήνεται στη λογοτεχνική πλοκή της ιστορίας και ταυτοχρόνως τη δημιουργεί. Η ειδοποιός διαφορά μεταξύ Λογοτεχνίας και Παιδικής Λογοτεχνίας εντοπίζεται σε ποικίλες πτυχές, κυρίως λόγου του κοινού προορισμού της και των ιδιαιτεροτήτων των αναγνωστών της.)

Γι' αυτό και ο λογοτεχνικός χαρακτήρας ενυπάρχει σε ανόμοια θεματολογία, χρήση της γλώσσας και της εικονογράφησης, χωρίς όμως αυτό να σημαίνει ότι δεν υπάρχουν λογοτεχνικά έργα που απευθύνονται σε αναγνώστες όλων των ηλικιών. Το προσφερόμενο περιεχόμενό τους, ανταποκρίνεται στις προσδοκίες για βαθύτερες σημασίες και ευκαιρίες προς συζήτηση. (Κωτόπουλος & Παπαντωνάκης, 2011, σσ.71)

Σε τι εξυπηρετεί ένας «χαρακτήρας» στη Παιδική Λογοτεχνία;

Η συνεισφορά της παρουσίας του χαρακτήρα σε ένα παιδικό λογοτεχνικό έργο προσδίδει βάθος και πολυπλοκότητα στην ιστορία. Ο «χαρακτήρας» δρα ως κινητήρια δύναμη της πλοκής, εμπλέκοντας τον αναγνώστη στα δρώμενα της ιστορίας. Μέσω του τελευταίου επιτυγχάνεται κοινωνικός και πολιτισμικός αντικατοπτρισμός καταστάσεων. Αντιπροσωπεύει ή αναδεικνύει κοινωνικά, πολιτισμικά ζητήματα και διερευνά διάφορες εκφάνσεις της ανθρώπινης εμπειρίας.

Με ποιο κριτήριο ένα παιδικό λογοτεχνικό έργο θα αναγνωρισθεί ως αξιόλογο και εποικοδομητικό;

Για το κριτήριο αξιολόγησης που καλείται να αναδείξει το περιεχόμενο του κειμένου, ως επαρκές και εποικοδομητικό για το παιδί, προαπαιτούνται θεμέλια. Πιο συγκεκριμένα, παρατηρείται ότι πολλοί λογοτεχνικοί χαρακτήρες είναι ζώα ή άψυχα αντικείμενα. Το γεγονός αυτό δεν επιτρέπει στον συγγραφέα να προχωρήσει στην ψυχογραφία τους, καθώς οφείλει να εξασφαλίζει συνεχή αφήγηση, η οποία κουράζει τον αναγνώστη. Αυτό αποτελεί εξάλλου και τον λόγο για τον οποίο την απέφευγαν μέχρι πρότινος στην παιδική λογοτεχνία. Άλλωστε, για αρκετά χρόνια, η παιδική λογοτεχνία ευρύτερα δεν απεικόνιζε τον εσωτερικό κόσμο των χαρακτήρων, εν αντιθέσει με μια μεταστροφή προς αυτόν που παρατηρείται τα τελευταία χρόνια. Ας μην ξεχνάμε όμως ότι οι χαρακτήρες είναι έργο του συγγραφέα. Ο τελευταίος ξέρει την ευθύνη να αποπνέει αληθοφάνεια και πειστικότητα στις σκέψεις και στις ενέργειες του ήρωα, διότι μόνο τότε η ιστορία φαίνεται στο παιδί ρεαλιστική και είναι σε θέση να επιδράσει θετικά σε εκείνο.

Εμβαθύνοντας, ένα λογοτεχνικό έργο καθίσταται καλό, όταν δημιουργεί αξιόλογους και αξιομνημόνευτους χαρακτήρες, αναμειγνύοντας τα χαρακτηριστικά του ρεαλισμού με φαντασιακά αλλά αληθοφανή στοιχεία. Καθ' αυτό τον τρόπο αυξάνει τη φαντασία του παιδιού, οξύνει την κριτική του σκέψη, καλλιεργεί την ευσυνειδησία του. Ακόμη, αναπτύσσει την ικανότητα του να συνδέει ή να εξηγεί τα δρώμενα του λογοτεχνικού έργου με γεγονότα και συναισθήματα που ενδεχομένως έχει βιώσει. Επιπλέον, παρουσιάζεται το διάβασμα ευχάριστο ως προς το παιδί και τον ενήλικα, δίνοντας στο παιδί κίνητρο για σκέψη. Αυτό επιτυγχάνεται και εξαρτάται μέσα από διάφορες τεχνικές, όπως από την επιλογή του «χαρακτήρα» (ατομικός και συλλογικός μυθοπλαστικός), από κειμενικούς ενδείκτες παρουσίασης ενός λογοτεχνικού ήρωα, από τα εξωτερικά και εσωτερικά του στοιχεία, από τους τύπους χαρακτήρων κ.α. (Κωτόπουλος & Παπαντωνάκης, 2011, σσ.71 -72)

Τα στοιχεία ενός λογοτεχνικού χαρακτήρα:

Στη Λογοτεχνία ο «χαρακτήρας» σκιαγραφείται είτε εσωτερικά, είτε εξωτερικά, είτε αποτελεί συνδυασμό των δύο. Τα στοιχεία που απεικονίζουν και αποτελούν έναν «χαρακτήρα» ποικίλουν. Παρακάτω αναπτύσσουμε τις πτυχές που αφορούν τα στοιχεία του χαρακτήρα, ποια είναι αυτά και σε τι εξυπηρετούν. (Κωτόπουλος & Παπαντωνάκης, 2011, σσ. 102-103)

Το κατάλληλο όνομα:

Η ονοματοδοσία των χαρακτήρων στη λογοτεχνία αποτελεί ένα σημαντικό κομμάτι της αφήγησης, με πολλά στρώματα σημασιολογίας και λειτουργικούς σκοπούς. Οι συγγραφείς συχνά επιλέγουν ονόματα που αποκαλύπτουν πολλά για τον χαρακτήρα τους και την πορεία τους στην αφήγηση.

Αν και εύλογα, μπορεί ο αναγνώστης να θεωρήσει περίεργο ή ακόμα και επινοημένο το όνομα ενός ήρωα, σπάνια ο συγγραφέας το επιλέγει τυχαία. Συχνά, τα ονόματα εφάπτονται άμεσα με τη διάθεση του συγγραφέα για πρωτοτυπία, δεν έχουν σχέση με την καθημερινή ονοματική εμπειρία του αναγνώστη, ή παραπέμπουν στην ελληνική ιστορική παράδοση. Το όνομα ενός χαρακτήρα αποτελεί την πρώτη επαφή του αναγνώστη με αυτόν και έχει μια καθαρά επικοινωνιακή λειτουργία.

Συνεπώς, όπως η συμπεριφορά του χαρακτήρα βοηθάει να καταλάβουμε την προσωπικότητά του, έτσι και το όνομά του αποκαλύπτει εξωτερικά και εσωτερικά χαρακτηριστικά. Τα ονόματα μπορούν να είναι συμβολικά και να αποτελούν πνευματικές ιδιότητες και ηθικές ποιότητες. Επομένως, η ονοματοδοσία διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στη διαγραφή του χαρακτήρα και την επικοινωνία αναγνώστη-κειμένου-χαρακτήρα.

Επίσης, τα ονόματα των ηρώων έχουν αποκτήσει ένα ιδιαίτερα ισχυρό ειδικό βάρος και συνδέονται άμεσα με συμπεριφορές και ποιότητες. Είναι δύσκολο να χρησιμοποιηθούν ξανά χωριστά, καθώς αυτόματα ανακαλούν στη συνείδηση του αναγνώστη τα χαρακτηριστικά του χαρακτήρα.

Πολλές είναι οι φορές, όπου τα ονόματα των ηρώων αποτελούν ψευδώνυμα που αναφέρονται σε συγκεκριμένες ενέργειες ή χαρακτηριστικά τους. Επιπλέον, οι συγγραφείς επιλέγουν ονόματα που αποκαλύπτουν τον χαρακτήρα του ήρωά τους και προσανατολίζονται σ' αυτό. Έτσι, το όνομα του ήρωα μπορεί να λειτουργήσει ως μια μορφή στερεοτυπικής σύνδεσης ονοματοδοσίας και εκδήλωσης ποιότητων της προσωπικότητάς του.

Τέλος, υπάρχουν περιπτώσεις όπου τα ονόματα των ηρώων υπακούν στον ρεαλισμό της καθημερινότητας και αυξάνουν την πειστικότητα του κειμένου. Ακόμα, ορισμένοι ήρωες αλλάζουν το όνομά τους στην πορεία της πλοκής για πρακτικούς λόγους ή για να προσαρμοστούν σε νέες καταστάσεις. Όπως και να έχει, η ονοματοδοσία του χαρακτήρα αποτελεί σημαντικό στοιχείο του συνόλου που αποσκοπεί στην επίτευξη της συνοχής, της αλήθειας και της πειστικότητας. (Κωτόπουλος & Παπαντωνάκης, 2011, σσ. 104 -107)

Η ηλικία των ηρώων

Εναρμονιζόμενοι με τη φιλοσοφία του κεφαλαίου ως γενική προσέγγιση, κεντρική φιλοσοφία του κεφαλαίου, προτιμούμε να αναφερόμαστε στους "ήρωες" όταν μιλάμε αποκλειστικά για ανθρώπινους χαρακτήρες. Αυτή η επιλογή συνάδει επίσης με την πρακτική που παρατηρείται στη λογοτεχνία για ενήλικες, όπου η ηλικία των χαρακτήρων ενδέχεται να μην έχει τόσο μεγάλη σημασία, ενώ στην παιδική λογοτεχνία η ηλικία είναι συχνά κρίσιμη.

Στην παιδική λογοτεχνία, τα παιδιά έχουν την τάση να ενδιαφέρονται για ήρωες που είναι κοντά στην ηλικία τους ή ελαφρώς μεγαλύτεροι. Επομένως, πολλοί εκδοτικοί οίκοι οργανώνουν τα παιδικά βιβλία σε ηλικιακές κατηγορίες που αντιστοιχούν στους

ήρωες τους. Αυτός ο συνδυασμός ηλικίας αναγνωστών και ηλικίας ήρωα συμβάλλει στην ευκολότερη ταύτιση τους με την αφήγηση και τον χαρακτήρα.

Πέρα από αυτό, η αναφορά στην ηλικία του χαρακτήρα σε ένα κείμενο διαδραματίζει σημαντικό ρόλο. Βοηθάει τον αναγνώστη να αναπτύξει μια πιο συναισθηματική σύνδεση με τον χαρακτήρα, καθώς επίσης και να κατανοήσει καλύτερα το περιβάλλον και τις συνθήκες τις οποίες αντιμετωπίζει. Έτσι, οι αναγνώστες μπορούν να επιλέξουν κείμενα που ανταποκρίνονται στην ηλικία και τις εμπειρίες τους, ενισχύοντας έτσι την απόλαυση και την κατανόησή τους. (Κωτόπουλος & Παπαντωνάκης, 2011, σσ. 107 - 108)

Ενδυμασία

Όσον αφορά την ελληνική παιδική και νεανική λογοτεχνία δεν έχει γίνει κανένας σχετικός λόγος ακόμα για την περιγραφή του χαρακτήρα, έστω και αδρομερής. Αποτελεί κοινή ομολογία ωστόσο ότι η ενδυματολογία αποτελεί μια πολύ δυνατή και εύλωτη εκδοχή-«γλώσσα» για το οικονομικό και κοινωνικό status του ατόμου μέσα στην κοινωνία, η οποία αντανακλάται και στη (παιδική νεανική) λογοτεχνία.

Η ενδυματολογική απεικόνιση των ηρώων σε ένα κείμενο αποκαλύπτει τόσο την ίδια κοινωνικοπολιτισμική υπόσταση όσο και το άμεσο περιβάλλον του χαρακτήρα αλλά και του ίδιου.

Επιπρόσθετοι παράγοντες που μπορούν να συγκαταλεχθούν που ευδοκούν στην υπαγόρευση ενδυματολογικών τάσεων και προτιμήσεων είναι: η οικονομική ευμάρεια μιας κοινωνίας ή οικογένειας, τα πολιτισμικά δρώμενα που επηρεάζουν και τον ίδιο τον χαρακτήρα, ο χώρος ως γεωγραφική και πολιτισμική και ιστορική πραγματικότητα.

Με στοχοπροσήλωση στην παιδική λογοτεχνία το παιδί ενδέχεται να χαρακτηριστεί σχεδόν αποκλειστικά και μόνο από την ενδυμασία, εφόσον υπάρχει μια πλήρης και σαφής περιγραφή. Λόγου χάριν, όταν οι αναγνώστες βλέπουν το καλοκαίρι ημίγυμνα τα παιδιά, μένοντας μόνο με το μαγιό τους, βουτώντας στη θάλασσα, αβίαστα είναι εφικτό να διαπιστώσει κανείς ότι τα ρούχα αποτελούν «εμπόδιο» για την επαφή των ηρώων (και του ανθρώπου, γενικεύοντας) με τη φύση.

Παράλληλα, είναι αξιοσημείωτο να αναφερθούμε στο γεγονός ότι η αφαίρεση ενός ενδύματος συμβολίζει και την προσπάθεια του παιδιού για απελευθέρωση, ακόμα και αν δεν το επιβάλλουν κλιματολογικές συνθήκες.

Αντίθετα, όταν οι κλιματολογικές συνθήκες απαιτούν να προστεθεί και άλλη ενδυμασία, η κάθε προσθήκη συμβολίζει το εγχείρημα να προστατευθεί από ενδεχόμενες απειλές του εξωτερικού περιβάλλοντος, φυσικού ή κοινωνικού.

Πιο αποσαφηνισμένα, τον χειμώνα για παράδειγμα, τους προστατεύει από τις άσχημες καιρικές συνθήκες (Παπαμόσχου Η., Το χθες του έρωτα, εκδ. Πατάκη, Αθήνα: 2008.).

Επομένως, η ενδυμασία αποτελεί ένα «αμετάβατο» προστατευτικό όριο ανάμεσα στο Εγώ και στον πέρα από αυτό κόσμο.

Μείζονος σημασίας ωστόσο, αποτελεί και η ειδική ενδυμασία στα λογοτεχνικά κείμενα επιστημονικής φαντασίας καθώς έχει προστατευτικό και ζωτικό στόχο.

Το γεγονός αυτό, αποτελεί αναπόσπαστο εργαλείο για τη δράση των ηρώων και λογοτεχνική πυξίδα που επιτρέπει να εικάσουμε ότι η ενδυμασία είναι συστατικό, ενίοτε βασικό, της πλοκής.

Τέλος, είναι απαραίτητο να διευκρινιστεί ότι η ενδυμασία σε ελληνικά κείμενα για παιδιά σπάνια περιγράφεται με λεπτομέρειες. Οι φορές ωστόσο που θα πραγματοποιηθεί η εν λόγω αναφορά, ο/η συγγραφέας χρησιμοποιεί γενικούς αφορισμούς. (Κωτόπουλος & Παπαντωνάκης, 2011, σσ. 108 -111)

Προτίμηση στην τροφή - Άλλες συνήθειες:

Η προτίμηση στην τροφή ή αλλιώς οι διατροφικές συνήθειες στην ελληνική παιδική και νεανική λογοτεχνία αντιμετωπίζονται ως ένα ζήτημα, όπου παρά των σποραδικών αναφορών του, δεν επαρκεί η γνωστική του μελέτη. Σίγουρα ωστόσο , παρατηρείται ότι οι διατροφικές συνήθειες συνδέονται συχνά με την ανάλυση των κοινωνικών σχέσεων και των ψυχολογικών πτυχών των χαρακτήρων.

Βάση θεωριών ανθρωπολογίας και λογοτεχνίας, η διατροφική συνήθεια αναλύεται ως ένας κώδικας που αντιπροσωπεύει τις κοινωνικές δυνάμεις και τις εσωτερικές διαδικασίες των χαρακτήρων.

Ο τρόπος με τον οποίο αποκωδικοποιείται, συμβολίζει τη ζωή, τον θάνατο, τη σεξουαλικότητα ακόμα και την ανατροπή της τάξης. Καθ' αυτό τον τρόπο, η τροφή αναδεικνύεται ως ένας σημαντικός παράγοντας στη διαμόρφωση των λογοτεχνικών χαρακτήρων και την ανάπτυξη της πλοκής.

Ωστόσο, είναι σύνηθες τα περισσότερα από τα μοτίβα που σχετίζονται με τις διατροφικές συνήθειες των μυθοπλαστικών χαρακτήρων να απαντώνται και στα παιδικά βιβλία, με ποικίλες μορφές.

Ολοκληρώνοντας τη λειτουργικότητα της διατροφικής συνήθειας στην παιδική και νεανική μυθοπλασία, για την οποία είναι δυνατόν να προβληματίζεται ο αναγνώστης, μπορούμε να ισχυριστούμε ότι η τροφή εξυπηρετεί ποικίλους σκοπούς. Αναμφίβολα, συμβολίζει την ασφάλεια, στοιχειοθετεί έκφραση κοινωνικότητας, όταν οι χαρακτήρες μοιράζονται το φαγητό που έχουν και αποτελεί συχνά δομικό στοιχείο. (Κωτόπουλος & Παπαντωνάκης, 2011, σσ. 111-114)

Η αναζήτηση του πρωταγωνιστή

Ο αναγνώστης βρίσκεται αντιμέτωπος με το πρόβλημα της αναγνώρισης του κεντρικού ήρωα, πρωταγωνιστή. Το ερώτημα που συχνά ανακύπτει είναι «ποιος τελικά είναι ο πρωταγωνιστής;». Πρόκειται μήπως για τον «χαρακτήρα» που εμφανίζεται από την έναρξη ως το λήξη μιας ιστορίας, μήπως του βιβλίου ή αποτελεί την ύπαρξη κάποιου άλλου προσώπου που ενδέχεται να παρουσιάζεται ως δευτερεύων ήρωας, αλλά ταυτοχρόνως να κινεί τα νήματα της δράσης;

Σημαντική είναι η αναφορά μας στις ουκ ολίγες περιπτώσεις, κατά τις οποίες προβληματισμοί όπως αυτοί τίθενται σε μια αίθουσα ή σε συζητήσεις αναγνωστών. Μάλιστα, υπάρχουν διενέξεις ως προς το πρόσωπο του πρωταγωνιστή. Και κάπου εδώ εμφανίζεται η Νικολαјена. Η τελευταία αποτελεί την πρώτη θεωρητικό της παιδικής λογοτεχνίας, η οποία ασχολείται με ένα τόσο κύριο θέμα. Η απόπειρα αναγνώρισης του πρωταγωνιστή μπορεί να οδηγήσει σε παρανοήσεις και κατ' επέκταση σε διαστρέβλωση του νοήματος.

Παρ' όλο που το ζητούμενο φαίνεται εκ πρώτης όψεως σχετικά βατό, ενδεχομένως και να θεωρηθεί από κάποιον άνευ δυσκολίας, οι παρατηρήσεις της Νικολαјена, είναι εύστοχες και βοηθούν τον αναγνώστη. Αποσκοπώντας λοιπόν στον προσδιορισμό του πρωταγωνιστή σε μια ιστορία, η Νικολαјена θέτει κάποια κριτήρια:

- i. Πρώτο κριτήριο:** Το πρώτο κριτήριο αφορά την παρουσία του πρωτεύοντος χαρακτήρα (πρωταγωνιστή) στον τίτλο του λογοτεχνήματος, στο οποίο μπορούμε να σταθούμε σε πολλαπλές εκφάνσεις. Σύμφωνα με την πρώτη προσέγγιση, ο κεντρικός χαρακτήρας ενδέχεται να αναφέρεται στον τίτλο του έργου με ή χωρίς ειδικό προσδιοριστικό επίθετο, πιθανόν σε μορφή ενός ή δύο λέξεων. Το περιεχόμενο μπορεί να υποδεικνύει ενδιαφέροντα χαρακτηριστικά ή να αναφέρεται στον ήρωα με το πραγματικό του όνομα. Μια ακόμη εφικτή προοπτική είναι να αναφέρεται με το προσωνύμιο του, ιδίως όταν πρόκειται για βιογραφίες, είτε αυτές είναι μυθιστορηματικές είτε όχι, όπως: *Ο Ιγνάτιος και η γάτα του Τριβιζά, Δομήνικος του Κοντολέων, Μαργαρίτα της Κοκκινάκη, Ο Τρελαντώνης, λόγου χάριν, της Δέλτα*, ο οποίος είναι και ο κυρίαρχος χαρακτήρας σ' ολόκληρο το έργο, *Το μυστικό του Σίμου της Άννας Σαφιλίου, ο Φανούλης και μια νότα μουσικής της Μυρτώς Γεωργίου-Νίλσεν, κ.ά.*

Μία ακόμη ενδιαφέρουσα εκδοχή θέτει τον ήρωα εντός του χώρου. Σε αυτήν την περίπτωση διατίθενται ταυτόχρονα δύο κύρια στοιχεία της μυθοπλασίας (ο μυθοπλαστικός χαρακτήρας και ο χώρος) *Η Αλίκη στη χώρα των Μαρμάρων* της Άλκης Ζέη και *Ζαραμπούκα ή Ο Εέ απ' τ' άστρα του Κοντολέων*, μολοντί εδώ έχουμε το χώρο προέλευσης και όχι δράσης. Επίσης, είναι πιθανόν ο πρωταγωνιστής να προσδιορίζεται συνεκδοχικά, μετωνυμικά ή ανώνυμα. Με ένα επιθετικό ή με ένα τοπικό προσδιορισμό. Παράδειγμα των πρωταγωνιστών που αναφέρονται με τοπικό προσδιορισμό, όπως μπορεί να διαπιστώσει κανείς, είναι: *Τα Τέρατα του λόφου* της Πέτροβιτς-Ανδρουτσοπούλου. Μπορεί επίσης να αναφέρονται παράλληλα με το κεντρικό θέμα της ιστορίας όπως: *Η Δόνα Τερηδόνα και το μυστικό της γαμήλιας τούρτας* του Τριβιζά.

Ένας συνηθισμένος ακόμη τρόπος εκφοράς του πρωταγωνιστή που έρχεται να συμπληρώσει είναι η ιδιότητά του. Η υπάρχουσα συνθήκη υφίσταται είτε αυτή αποτελεί συγγενικό είτε δρων πρόσωπο, χωρίς όμως να ονοματίζεται: *Μικροί αγωνιστές* της Σφαέλλου, *Μικροί ντέντεκτιβ της ίδιας*, *Ο αδελφός της Ασπασίας* του Κοντολέων, *ο Καλεσμένος* της Μάστορη κ.α). Με ένα κύριο όνομα, ουσιαστικό το οποίο εκπροσωπεί το παρατσούκλι του πρωταγωνιστή, καθώς και με ένα παραθετικό κατηγορούμενο που αποδίδει μια βασική δραστηριότητά του ή κάποιο κύριο χαρακτηριστικό της δράσης του πρωταγωνιστή.

Με ένα χαρακτηριστικό προσδιοριστικό ουσιαστικό ή επίθετο και με έναν τοπικό προσδιορισμό: *Άγγελοι του ουρανού* της Ψαραύτη ή με ένα απλό χαρακτηριστικό επίθετο ουσιαστικοποιημένο: *Ο Μάγκας* της Δέλλα.

Επιπροσθέτως μία άλλη εκδοχή αποτελεί την υπόκρυψη ως σύνολο ή ως μέρος συνόλου του πρωταγωνιστή/στρια σε μια προσωπική ή κτητική αντωνυμία (*Κάτω από την καρδιά της* - της Μάστορη, *Εκείνοι τότε* - της Σούλας Ροδοπούλου). Μπορεί επίσης να αποδίδεται με ένα αριθμητικό. Σε αυτό το σημείο να επισημάνουμε ότι σε ορισμένες περιπτώσεις ίσως να μην αποδεικνύεται και ιδιαίτερα βοηθητικό, καθώς η παρουσία περισσότερων του ενός αριθμητικών μπορεί να προκαλέσει σύγχυση: *Έξι εναντίον ενός* της Βαρελλά, *Σπίτι για πέντε* της Πέτροβιτς Ανδρουτσοπούλου.

Το κύριο όμως πρόβλημα που παρουσιάζεται συχνά, είναι όταν στον τίτλο εμφανίζεται πληθώρα προσώπων, είτε αυτά είναι ονοματισμένα, είτε φέρουν μια ιδιότητα όπως: στο *Πατέρας και γιος* του Καλιότσου, στο οποίο είναι δυσνόητη η διάκριση του πρωταγωνιστή με τον δευτερεύων λογοτεχνικό χαρακτήρα. Αυτό που μπορούμε να υποθέσουμε είναι ότι όταν εμπλέκονται ενήλικες και παιδιά, το οποίο φυσικά εξαρτάται και από άλλες παραμέτρους όπως η «πλοκή», πρωταγωνιστής είναι το παιδί. Η συγκεκριμένη εικασία δεν αποτελεί άνευ αντικειμένου, διότι εξ ορισμού η παιδική λογοτεχνία επικεντρώνεται στο παιδί, το οποίο επί της ουσίας είναι εκείνο που αναμιγνύεται στη δράση.

Ολοκληρώνοντας, θα μπορούσε κανείς να αισθητοποιήσει ένα συλλογικό ήρωα-πρωταγωνιστή στον τίτλο: *Εκείνοι τότε* της Ροδοπούλου, *Τα παιδιά της ειρήνης* του Γιώργη Κρόκου κ.α Υπάρχουν όμως και αρκετές περιπτώσεις όπου ο πρωταγωνιστής δεν περιλαμβάνεται ούτε υπονοείται από τον τίτλο, διότι το ενδιαφέρον εστιάζει στην ιστορία. Για παράδειγμα : *Ο κήπος με τ' αγάλματα της Σαραντίτη*, *Ο Θησαυρός της Τροίας της Τζώρτζογλου* κ.ά. Είναι ιδιαίτερα σημαντικό να στρέψουμε την προσοχή μας στις προσδιορισμένες περιπτώσεις , διότι ελλοχεύει ο κίνδυνος παρερμηνειών, κατά την αναζήτηση του πρωταγωνιστή. Σε όλες τις προηγούμενες όμως που έχουν αναλυθεί, δεν τίθεται καμιά αμφιβολία ποιος είναι ο πρωταγωνιστής. Αυτό έχει ως απόρροια την αναγνώριση του από τον αναγνώστη , την κατανόηση της προσωπικότητας του και την επιτυχή ερμηνεία της δράσης του.

- ii. **Δεύτερο κριτήριο:** Το δεύτερο κριτήριο αφορά την εμφάνιση του πρωταγωνιστή με οποιοδήποτε μέσο και τρόπο στην αρχή του βιβλίου ή κατά την εξέλιξη της ιστορίας. Βάσει του Propp, η λειτουργία της λεγόμενης «απουσίας» που έχει επισημάνει στα ρωσικά παραμύθια, μπορεί να συσχετιστεί με αυτήν τη δυνατότητα. Επεξηγηματικά, τονίζεται η παρουσία του

πρωταγωνιστή σε διάφορα σημεία της πλοκής. Το γεγονός αυτό θα μπορούσε να αποτελέσει μια αβίαστη εξάρθρωση, χάριν της οποίας και θα επιτευχθεί η παραπάνω συσχέτιση. Παραδείγματος χάριν στο *Εδώ Σελήνη* της Τζώρτζογλου, ο συλλογικός πρωταγωνιστής εμφανίζεται από τις πρώτες σελίδες του βιβλίου, ενώ στο *Παραμύθι χωρίς όνομα* της Δέλτα εμφανίζεται πολύ αργότερα. Συγκεκριμένα στο *Παραμύθι χωρίς όνομα* η εμφάνιση του πρωταγωνιστή συντελείται στις πρώτες σελίδες του κειμένου. Ωστόσο παρουσιάζεται μόνο με το αξίωμά του, «το βασιλόπουλο». Μόνο με αυτήν του την ιδιότητα αναπτύσσει και υλοποιεί κάθε δραστηριότητα και μόνο κατά την ολοκλήρωση της ιστορίας ο λογοτεχνικός ήρωας αποκτά την ονοματική ταυτότητα "Συνετός ο Β'", έπειτα από τις δοκιμασίες που αντιμετωπίζει. Αυτή η επωνυμία είναι μοναδική στην ελληνική παιδική λογοτεχνία και υποδηλώνει την ανόρθωση της χώρας και τον ρόλο του ως ηγέτη. Παρατηρείται στο περιεχόμενο των παραμυθιών, ότι συχνά ο πρωταγωνιστής δεν εμφανίζεται εξ αρχής στις εναρκτήριες φράσεις. Συνηθίζεται, το κοινό ή ο εκάστοτε αναγνώστης να συναντά βασιλιάδες, μάγισσες, δράκους κ.ά., τα οποία δρουν ως εντολείς. Ωστόσο, στην επιστημονική φαντασία, σε παραμύθια ή λόγια, ο πρωταγωνιστής εμφανίζεται σε σύντομο χρόνο, αναλαμβάνοντας κεντρικό ρόλο. Η πρόκληση αυξάνεται όταν υπάρχουν πολλοί ήρωες ή παράλληλες ιστορίες.

Συνολικά, στην παιδική μυθοπλασία, ο πρωταγωνιστής συνήθως εμφανίζεται νωρίς για να επιτευχθεί η ανάπτυξή του και ο ρόλος του στην ιστορία.

iii. **Τρίτο κριτήριο:** Η σταθερή παρουσία ενός χαρακτήρα δεν αποτελεί πάντοτε απόλυτο κριτήριο για τον εντοπισμό του πρωταγωνιστή σε ένα κείμενο, αλλά ενδέχεται να συνεισφέρει στην επισήμανσή του. Σε έργα, όπως το "Φιλενάδα, φουντουκιά μου" της Βαρελλά, πολλοί χαρακτήρες-αφηγητές συναντώνται σε διάφορα κεφάλαια. Ως αποτέλεσμα αυτής της συγχώνευσης προξενείται δυσλειτουργικότητα ως προς την εύρεση του πρωταγωνιστή. Ωστόσο όμως, εντοπίζουμε περιπτώσεις, όπως στο *Ψαραύτη Όνειρα από μετάξι*, όπου η παρουσία του πρωταγωνιστή καθίσταται πιο εμφανής, παρά τις ποικίλες αφηγηματικές προσεγγίσεις. Συνολικά, ο πρωταγωνιστής διακρίνεται εντός της εξέλιξης της ιστορίας και από την ευθύνη που φέρει στην πλοκή, ανεξαρτήτως της συνολικής παρουσίας χαρακτήρων.

iv. **Τέταρτο κριτήριο:** Η χρήση ενός πρωτοπρόσωπου αφηγητή αποτελεί το τέταρτο κριτήριο που διαδέχεται τη σειρά. Ο τελευταίος μπορεί να αυξήσει τις πιθανότητες για τη γνησιότητά του ως πρωταγωνιστής, όπως συμβαίνει στο Αυγό της Έχιδνας της Ψαραύτη. Η εν λόγω μορφή αφήγησης μπορεί να προκαλέσει σύγχυση στο μυαλό των παιδιών και να καταστήσει τη διαδικασία αναγνώρισης του κεντρικού ήρωα δυσνόητη και την παρουσία του δυσεύρετη. Συνήθως, όμως, η πράξη της αφήγησης φαίνεται να πραγματοποιείται από τον πρωταγωνιστή. Αυτό επιτυγχάνεται είτε μέσω ημερολογιακής καταγραφής είτε μέσω επιστολών ή ακόμα και σε μια ευρεία μυθοπλασία.

Η χρήση αντωνυμιών του πρώτου προσώπου και οι καταλήξεις των ρημάτων διεκδικούν μείζονα ρόλο στην υποφαινόμενη διαδικασία. Παρ'όλα αυτά, το μόνο αξιόπιστο κριτήριο για τον εντοπισμό του πρωταγωνιστή, σύμφωνα με την Νικολάγενα, είναι η ομοδιήγηση. Η ομοδιήγηση αποτελεί την ταύτιση του αφηγητή με το πρωτεύον

πρόσωπο (πρωταγωνιστή). Η τελευταία ενδέχεται να είναι αυτοδιηγητική ή να συμπίπτει με τη δευτεροπρόσωπη αφήγηση.

Τέλος, αξίζει να επισημάνουμε, ότι σε ένα πρωτοπρόσωπο αφηγητικό κείμενο, ο αφηγητής οφείλει να λογοδοτεί για τις πηγές της πληροφόρησής του, προσθέτοντας έτσι αξιοπιστία και εγκυρότητα στην αφήγησή του. (Παπαντωνάκης 2009: 427-437).

Πέμπτο κριτήριο: Η εστίαση της αφήγησης είναι ένα σημαντικό κριτήριο για τον εντοπισμό του πρωταγωνιστή.

Στην παρούσα συνθήκη, ο συγγραφέας-αφηγητής εστιάζει την προσοχή και το ενδιαφέρον του σε ένα συγκεκριμένο πρόσωπο παρατηρώντας το στενά, εν αντιθέσει με τους υπόλοιπους χαρακτήρες, οι οποίοι παραμένουν στο περιθώριο. Η εμφανιζόμενη παρακολούθηση, υποδηλώνει μια "χειραγώγηση" που διεξάγεται από τον αφηγητή, τον χαρακτήρα, και την οπτική γωνία του αναγνώστη. Έτσι, δημιουργείται η αίσθηση ότι η αφήγηση διαμορφώνεται από τον χαρακτήρα στον οποίο επικεντρώνεται ο συγγραφέας.

Στη Λογοτεχνία (παιδική και νεανική), αυτή η εστίαση μπορεί να υλοποιηθεί με έναν ενήλικο αφηγητή. Το γεγονός αυτό υφίσταται, όταν ο προηγούμενος επικεντρώνεται σε ένα παιδί, καλλιεργώντας την ψευδαίσθηση ότι τα γεγονότα γίνονται αντιληπτά μέσα από την οπτική ενός παιδιού. (Nikolajeva 2002: 61-63, Norton 1999/2007). Η συγκεκριμένη προσέγγιση είναι εις θέσει να ενισχύσει την αυθεντικότητα της αφήγησης και να αναπτύξει σύνδεση με τον αναγνώστη, όπως φαίνεται στο "Μισό τ' ουρανού" της Αρτζανίδου.

Οι αφηγήσεις που αποσκοπούν στην περιγραφή και ανάδειξη χαρακτήρων, δημιουργούν ένα συναίσθημα προσμονής στον αναγνώστη για τον χρόνο στον οποίο ο μυθιστορηματικός χαρακτήρας θα αναπτύξει νέες ηθικές ποιότητες και πνευματική ωριμότητα. Να αποκτήσει γνώσεις και να διαμορφώσει τη δική του άποψη. Αυτή η προσέγγιση μπορεί να προβληθεί από το "Μήνυμα" του Παπαθεοδώρου, όπου το κράτος αποτελεί τον πυλώνα επιβολής του ελέγχου και της γκετοποίησης. Επιπρόσθετα, σε αυτό το σημείο η μεταβολή των χαρακτήρων μπορεί να είναι εμφανής ή πιο διακριτική.

vi. **Έκτο κριτήριο:** Το κομμάτι της εξέλιξης και της μεταβολής ενός χαρακτήρα αποτελούν κομβικά κριτήρια για τον αναγνώστη. Φυσικά αυτό αποκτά ακόμη εκτενέστερη βαρύτητα, όταν πρόκειται για το παιδί-αναγνώστη που καλείται να αναγνωρίσει τον πρωταγωνιστή σε ένα παιδικό λογοτεχνικό έργο. Το εύρος, ο χρόνος και η καθ' αυτήν εξέλιξη του χαρακτήρα μπορεί να εντοπιστεί μέσα από την πορεία της πλοκής και τις δοκιμασίες που αντιμετωπίζει. Από την άλλη, η ανάλυση του χαρακτήρα ως ψυχολογική οντότητα προβάλλει τις εσωτερικές εξελίξεις και τις ηθικές πτυχές του.

Ο αναγνώστης, τα κείμενα που εμβαθύνουν στον χαρακτήρα, προσδοκά από τον ήρωα να αποκτήσει και να καλλιεργήσει νέες ηθικές ποιότητες, να εμπλουτίσει τις γνώσεις του και να αποκτήσει πνευματική ωρίμανση. Πιθανό ενδεχόμενο για τον πρωταγωνιστή είναι να αποτελέσει πηγή έμπνευσης για τον αναγνώστη, καθώς εξελίσσεται, μετασχηματίζεται η προσωπικότητά του και αντιμετωπίζει προκλήσεις. Οφείλουμε να υπογραμμίσουμε παρ' όλα αυτά, πως η εξέλιξη ενός χαρακτήρα δεν είναι πάντοτε ευδιάκριτη. Παρά το γεγονός ότι η Nikolajeva θεωρεί το κριτήριο αυτό ως το

ασφαλέστερο (2002: 64/5), δεν είναι πάντοτε εντοπίσιμο. Υπάρχουν περιπτώσεις όπου οι χαρακτήρες δεν εξελίσσονται, δεν ωριμάζουν ή δεν αποκτούν υλικά πλούτη. Για παράδειγμα, αν ίσχυε εξ ολοκλήρου η θεωρία της Nikolajevna, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι η παρατήρησή της είναι άνευ αντικείμενου, ο Πίτερ Παν δεν θα έπρεπε να είναι πρωταγωνιστής. Βάση της ξένης λογοτεχνίας το λογοτεχνικό έργο *Η Χώρα του Ποτέ*, έχει ως πρωταγωνιστή της τον Πίτερ Παν. Εάν το κριτήριο αυτό κυριαρχούσε σε κάθε περίπτωση, τότε ο Πίτερ Παν δε θα έπρεπε να είναι ο πρωταγωνιστής, εφόσον είναι ένας χαρακτήρας που δεν αναπτύσσεται. Αυτό μπορεί να δυσκολεύσει τον αναγνώστη στον εντοπισμό του πρωταγωνιστή, καθώς η εξέλιξη δεν είναι πάντα προφανής ή δραματική. Ένα ακόμη σημείο που αισθητοποιείται η δυσκολία που θα συναντήσει ο αναγνώστης.

Τέλος, δεν θα μπορούσαμε να αγνοήσουμε τη φεμινιστική κριτική. Η φεμινιστική κριτική επισημαίνει τον ρόλο των θηλυκών χαρακτήρων. Επιθυμεί να αναδείξει πρωταγωνίστριες σε κείμενα όπου η παραδοσιακή ανάγνωση θα έθετε σε προτεραιότητα τους ήρωες.

Ο εντοπισμός ή αλλιώς η εύρεση του πρωταγωνιστή απαιτεί συνδυασμό διαφόρων κριτηρίων. Στο σημείο αυτό συναντάται η προσέγγιση της φεμινιστικής κριτικής, η οποία μπορεί να εμπλουτίσει την κατανόηση του ρόλου των χαρακτήρων σε ένα παιδικό λογοτεχνικό έργο. (Κωτόπουλος & Παπαντωνάκης, 2011, σσ. 114 -120)

Ατομικός και συλλογικός μυθοπλαστικός χαρακτήρας

Ο συλλογικός ήρωας αποτελεί ένα ιδιαίτερο αφηγηματικό στοιχείο στην παιδική λογοτεχνία, που συχνά χρησιμοποιείται για παιδαγωγικούς σκοπούς. Για ακόμη μία φορά η θεωρία της Nikolajevna έρχεται στο προσκήνιο, αποσκοπώντας στην εξέταση αυτού του τύπου πρωταγωνιστή. Το θεώρημα της, τον χαρακτηρίζει ως μια λογοτεχνική απάτη που αξιοποιείται κυρίως για παιδαγωγικούς σκοπούς. Η πρόταση της αναφέρει ότι ο συλλογικός ήρωας εξυπηρετεί κυρίως μια αισθητική χρήση, ενώ σε ορισμένες περιπτώσεις μπορεί να αναδειχθεί ως μη ρεαλιστικός συλλογικός μυθοπλαστικός χαρακτήρας.

Επίσης, η παρουσίαση της μετάβασης από τον συλλογικό μυθοπλαστικό χαρακτήρα στη διυποκειμενικότητα αποτελεί μια ακόμη διάσταση που εξετάζεται. Σε αυτήν, επισημαίνεται η σπουδαιότητα της εξέλιξης και της ανάπτυξης των χαρακτήρων στην παιδική λογοτεχνία.

Ας δανειστούμε ένα λογοτεχνικό έργο από το οποίο θα αντλήσουμε τα επιθυμητά χαρακτηριστικά, που θα αξιοποιηθούν για την παρατήρηση του συλλογικού πρωταγωνιστή. Στο πλαίσιο του έργου *Εδώ Σελήνη* της Τζώρτζογλου, ο συλλογικός πρωταγωνιστής αναδύεται ως εκπρόσωπος της Γήινης Ομοσπονδίας. Η προώθηση ομαδικού πνεύματος και συνεργατικότητας γίνεται αντιληπτή, από τη θέση στην οποία βρίσκεται ο αναγνώστης. Από εκεί βρίσκεται σε θέση να αναγνωρίσει τα χαρακτηριστικά που καθιστούν τους μικρούς ήρωες ως συλλογικό υποκείμενο δράσης.

Ας ανασκοπήσουμε όμως συνοπτικά, τι ισχύει για τη σύγχρονη λογοτεχνία. Στην σύγχρονη παιδική και νεανική λογοτεχνία για ατομικούς πρωταγωνιστές, υπάρχει ιδιαίτερη προτίμηση, παρόλα αυτά, οι ατομικοί χαρακτήρες συχνά παρουσιάζονται ως

σύνθετοι και εμπλουτισμένοι. Αυτό ως επακόλουθο προσφέρει μια πολυπλοκότητα και ένα βάθος, τα οποία επιτρέπουν στον αναγνώστη να εξερευνήσει τις ηθικές πτυχές τους.

Το ερώτημα για την πραγματική αναγκαιότητα του συλλογικού ήρωα προξενεί προβληματισμούς, όσον αφορά την αποτελεσματικότητά του στην προώθηση και στην προσδοκώμενη επίτευξη των εκπαιδευτικών και κοινωνικών στόχων στην παιδική λογοτεχνία.

Ο τρόπος με τον οποίο σκιαγραφείται ο ατομικός και συλλογικός ήρωας σε ένα λογοτεχνικό έργο, πιθανόν να είναι παρόμοιος. Για παράδειγμα, στο *Εδώ Σελήνη* της Τζώρτζογλου, ο ατομικός ήρωας παρουσιάζεται εκτενώς, εν αντιθέσει με το *Γη 2040 μ.Χ.*, όπου επικεντρώνεται στη δράση του παιδικού συλλογικού πρωταγωνιστή. Αντιθέτως, το περιεχόμενο του συλλογικού ήρωα δεν λαμβάνει επαρκή περιγραφή λογοτεχνικά.

Αν ανατρέξουμε στα δύο προαναφερόμενα κείμενα, διαπιστώνουμε ότι ο διάλογος αναδεικνύεται ως κύριο μέσο περιγραφής του συλλογικού ήρωα στο *Γη 2040 μ.Χ.*. Μέσω του διαλόγου αποκαλύπτονται τα ατομικά χαρακτηριστικά, οι σκέψεις, τα συναισθήματα και η βούληση του εκάστοτε χαρακτήρα. Καθ'αυτό τον τρόπο επιτυγχάνεται και η ενίσχυση της ανάπτυξης του συλλογικού πρωταγωνιστή. Επιπλέον, η ισότιμη συμμετοχή κοριτσιών και αγοριών στον διάλογο αναδεικνύει τη συνεργατικότητα και την ισότητα των φύλων.

Αξιοσημείωτη ωστόσο αποτελεί και η επισήμανση του θέματος της ισότητας, στο *Γη 2040 μ.Χ.* Αυτό αναδεικνύεται ιδίως από τις δύο ταυτότητες να θεωρούνται ισότιμες. Η σπουδαιότητα του διαλόγου αναγνωρίζεται με πολυποίκιλους και πολυδιάστατους τρόπους. Ο διάλογος εκφράζει ατομικές απόψεις, ενώ ο ενήλικος δάσκαλος συμμετέχει εξίσου στην ομάδα. Άλλωστε η συνολική εικόνα του συλλογικού πρωταγωνιστή αναδεικνύεται μέσω της πολυφωνίας.

Τέλος, ο συλλογικός ήρωας προτείνεται ότι μπορεί να αποτελεί προβολή του εσωτερικού κόσμου, δηλαδή του ψυχισμού, του ατομικού χαρακτήρα. Με αυτήν τη συνθήκη παρέχεται μια ενδιαφέρουσα διάσταση στην ανάλυση του συλλογικού χαρακτήρα στη λογοτεχνία. Γι'αυτό, η πληρέστερη περιγραφή συμβάλλει στη βαθύτερη κατανόηση του ρόλου, καθώς και τη σημασία που διαθέτει ο συλλογικός πρωταγωνιστής στη σύγχρονη παιδική λογοτεχνία. (Κωτόπουλος & Παπαντωνάκης, 2011, σσ. 120-122)

Κειμενικοί ενδείκτες παρουσίασης ενός λογοτεχνικού χαρακτήρα

Θεμελιώδης προϋπόθεση που επιτρέπει την πρόσληψη ενός κειμένου, είναι ο αναγνώστης να έχει καλλιεργήσει την ικανότητα αναγνώρισης της προσωπικότητας ενός λογοτεχνικού χαρακτήρα. Κάθε στοιχείο του κειμένου γίνεται αντιληπτό από τον αναγνώστη, ο οποίος συνειδητοποιεί την σημασία του και το ενδεχόμενο να αποτελεί έναν ενδείκτη του χαρακτήρα. Να αναγνωρίσει ότι οι κειμενικοί αυτοί ενδείκτες εντάσσονται σε δύο τύπους. Ο διαχωρισμός υπόκειται στον άμεσο προσδιορισμό του

χαρακτήρα και στην έμμεση παρουσίασή του. (Κωτόπουλος & Παπαντωνάκης, 2011, σσ. 122)

Άμεσος προσδιορισμός

Σύμφωνα με την πρώτη περίπτωση, ο συγγραφέας επιλέγει την άμεση παρουσίαση του ήρωα. Αναδεικνύει τα χαρακτηριστικά του μέσω αφηρημένου ουσιαστικού ή επιθέτου. Παρά το γεγονός ότι η προσδιορισμένη πρακτική θεωρείται πιο παραδοσιακή, σε μια σύγχρονη εποχή, όπου επικρατεί η ενεργή και διαρκή συμμετοχή του αναγνώστη, θεωρείται πιθανό μειονέκτημα. Ωστόσο οι συγγραφείς φαίνεται να αποφεύγουν την άμεση παρουσίαση υιοθετώντας έμμεσες προσεγγίσεις.

Το Τραγούδι των Σειρήνων της Παιονίδου, αποτελεί μυθιστόρημα στο οποίο η συγγραφέας βαδίζει σε άμεσο προσδιορισμό του πρωταγωνιστή (Μανόλη). Η ίδια αναλαμβάνει τον ρόλο της αφηγήτριας και δηλώνει κατά τη διάρκεια της περιγραφής των γεγονότων, ότι πρόκειται για την ιστορία του Μανόλη.

Στο *Ένα Σακί Μαλλιά* του Καλιότσου, ένα ακόμη μυθιστόρημα που συγκαταλέγεται στις αναφορές μας, παρατηρείται ότι ο συγγραφέας χρησιμοποιεί εξωδιηγητική πρόταση. Σκοπός της επιλογής του, είναι να προϋδεάσει τον αναγνώστη για τον Γεωργαρέλο, πριν εισαγάγει έμμεσα τον ήρωα.

Παρά τον άμεσο χαρακτήρα της, η επιλεγμένη πρακτική μπορεί να εκτιμηθεί αντικρουόμενη με τη σύγχρονη τάση που επιδιώκει τη συμμετοχή του αναγνώστη, προτιμώντας την έμμεση αφήγηση. (Κωτόπουλος & Παπαντωνάκης, 2011, σσ. 123)

Ενδείκτες έμμεσης πρόσληψης του πρωταγωνιστή

Στον δεύτερο τύπο παρουσίασης του πρωταγωνιστή, επιβάλλεται στον αναγνώστη, μέσω των λεγομένων και των στοιχείων που περιγράφονται στο κείμενο, το καθήκον να εξάγει συμπεράσματα σχετικά με τον λογοτεχνικό χαρακτήρα. Για να επιτευχθεί αυτό, ο αναγνώστης λαμβάνει υπόψη τα παρακάτω στοιχεία προκειμένου να αξιολογήσει ορθά την προσωπικότητα ενός ήρωα:

- Τη δράση και τις σκέψεις του,
- τα λόγια του,
- τα σχόλια των άλλων,
- την εξωτερική του εμφάνιση,
- τη σχέση ονόματος-προσώπου, η οποία ουσιαστικά αποτελεί ένα έμμεσο σχόλιο του συγγραφέα ή του αφηγητή,
 - τα σχόλια του συγγραφέα ή του αφηγητή
 - το φυσικό, το δομημένο (λόγου χάριν, δωμάτιο, σπίτι δρόμο, πόλη στην οποία ζει και κινείται) ή το ανθρώπινο περιβάλλον (οικογένεια, κοινωνική τάξη),
 - γενικότερα, η αποτελεσματικότητα της παραστατικής γλώσσας με τους συμβολισμούς που χρησιμοποιεί.

Η παρουσίαση του πρωταγωνιστή και ευρύτερα του ήρωα, πραγματοποιείται μέσω της αφήγησης, του διαλόγου και της περιγραφής, με την προϋπόθεση ότι ο προσδιορισμός του γίνεται από τον αφηγητή ή από άλλα πρόσωπα. Αντίθετα, όταν ο

πρωταγωνιστής ή οι υπόλοιποι ήρωες «αυτοπροσδιορίζονται», τότε εφαρμόζεται ο εσωτερικός μονόλογος. Αυτό επιτυγχάνεται και όταν ο ήρωας διαλογίζεται ή προβαίνει σε αυτοκριτική, ακόμη και με τον μονόλογό του, που μπορεί να εμπεριέχει στοιχεία ψυχοαφήγησης. (Κωτόπουλος & Παπαντωνάκης, 2011, σσ.123 -124)

Τύποι χαρακτήρων

Οι δύο βασικοί τύποι χαρακτήρα, σύμφωνα με τον E.M. Foster

Οι μελετητές της παιδικής λογοτεχνίας εμπνευσμένοι και ορμώμενοι από διάφορες πανομοιότυπες έρευνες στη νεανική λογοτεχνία, διακρίνουν τους χαρακτήρες ανάλογα με το πώς παρουσιάζονται μέσα στο κείμενο. Οι μελετητές της Παιδικής Λογοτεχνίας, όπως επισημαίνει και η Nikolajeva, θέτουν τα θεμέλιά τους σε ανάλογες μελέτες που αφορούν τους «χαρακτήρες» για τους ενήλικες, έχοντας ως πεπατημένη την αυτήν του Forster. Ο τελευταίος αναγνωρίζει δύο τύπους χαρακτήρων, τον επίπεδο (flat) και το σφαιρικό (round). (Κωτόπουλος & Παπαντωνάκης, 2011, σσ. 131)

Η ένσταση της Rimmon-Kenan με την θεωρία του E.M. Foster

Αντίθετα, η Rimmon-Kenan (καθηγήτρια Συγκριτικής Λογοτεχνίας) εντοπίζει αστοχίες στην κατηγοριοποίηση του Foster. Στο σημείο αυτό και οι Έλληνες μελετητές που ασχολήθηκαν με τους χαρακτήρες ασπάζονται το παραπάνω πρότυπο (Γιαννικοπούλου 2008, Γαβριηλίδου 2008, Κουράκη 2008). Η κατηγοριοποίηση αυτή υιοθετείται και από την ελληνική λογοτεχνία, λόγω του ότι θεωρούμε πως προσφέρει εχέγγυα για μια ικανοποιητική χαρακτηρολόγηση. Ας δούμε όμως την οπτική από την οποία η Rimmon επεξηγεί την προσδιορισμένη κατηγοριοποίηση. Ως προς τους επίπεδους χαρακτήρες, η Rimmon-Kenan, δεν εγκρίνει το δυσδιάστατο χαρακτηριστικό τους, εφόσον στερούνται «βάθος» και «ζωή». Αντιθέτως στηρίζεται στα κείμενα του Dickens, στα οποία οι ήρωές του εκτός του ότι είναι ζωντανοί, καλλιεργούν την εντύπωση του βάθους. Επιπλέον εντοπίζει ότι ο Forster συγχέει δύο κριτήρια, τα οποία δεν επικαλύπτονται πάντα, εφόσον, ένας χαρακτήρας μπορεί να είναι απλός και να μην εξελίσσεται.

Αντιστρόφως ένας σφαιρικός χαρακτήρας μπορεί να αποτελεί σύνθεση. Τα παρατιθέμενα κριτήρια είναι εφικτό να συνυπάρχουν, εφόσον υπάρχουν μυθιστορηματικοί χαρακτήρες που είναι σύνθετοι και δεν εξελίσσονται. Από την αντίπερα όχθη βρίσκονται εκείνοι που είναι απλοί και εξελίσσονται.

Έπειτα, είναι σημαντικό να παραθέσουμε ότι η διάκριση μεταξύ επίπεδων και τρισδιάστατων χαρακτήρων έχει χρησιμοποιηθεί εκτενώς. Παρ' όλα αυτά όμως δεν αξιοποιείται το ίδιο πλέον, λόγω του ότι θεωρείται παρωχημένη. Κατά την ανάλυση μοντέρνων μυθιστορημάτων, φέρ' ειπείν το "Ulysses" του Joyce, στο επισημασμένο έργο, ο χαρακτήρας του κύριου Μπλουμ αποτελεί ένα πολυδιάστατο πρόσωπο, αλλά δεν εξελίσσεται σημαντικά.

Ύστερα ωστόσο από την κριτική της διάκρισης των χαρακτήρων σε επίπεδους και μη, κάνει την εμφάνισή του ο Joseph Ewen. ο οποίος αντιπρότεινε την ανάλυσή τους σε ένα «συνεχές» που απαρτίζεται από τρεις άξονες: α) την πολυπλοκότητα, β) την ανάπτυξη και γ) τη διείσδυση στην εσωτερική ζωή

Ολοκληρώνοντας , αξίζει να προσθέσουμε και τις δικές μας διαπιστώσεις πως ακόμα και οι επίπεδοι χαρακτήρες εξελίσσονται, εν αντιθέσει με τους σφαιρικούς, οι οποίοι ενδέχεται να παρουσιάζουν μειωμένη δυναμική. Οικειοποιούμενοι τις απόψεις τους, μπορούμε να διακρίνουμε τις παρακάτω περιπτώσεις:

- Επίπεδοι χαρακτήρες
- Σφαιρικοί χαρακτήρες
- Αντίθετοι ή κατ' αντίστιξη χαρακτήρες
- Σφαιρικοί ή πλήρως αναπτυγμένοι χαρακτήρες

Ας εμβαθύνουμε όμως περισσότερο, αναλύοντας το περιεχόμενο κάθε τύπου «χαρακτήρα». (Κωτόπουλος & Παπαντωνάκης, 2011, σσ. 131)

Επίπεδοι χαρακτήρες

Οι μυθιστορηματικοί χαρακτήρες της προσδιορισμένης κατηγορίας, ως ήρωες δεν αποτελούν πλήρη ανάπτυξη, η προσωπικότητά τους δεν εξελίσσεται και συνοψίζεται μόνο σ' ένα ή δύο χαρακτηριστικά, όπως η καλοσύνη, η εκδικητικότητα, η τεμπελιά κ.λπ. Συναντάμε αρκετές ομοιότητες μεταξύ αυτών και της λεγόμενης καρικατούρας, με την ειδοποιό διαφορά ότι αποτελούν αναπόσπαστο και καθοριστικό κομμάτι για τη διαμόρφωση της πλοκής. Έχουν σημασία, καθώς επηρεάζουν άμεσα την εξέλιξη των γεγονότων. Καθίστανται αναγκαίοι στις πιο πολλές ιστορίες, γιατί συνεισφέρουν στη δράση και φανερώνουν τον τρόπο με τον οποίο ο κεντρικός ήρωας συμπεριφέρεται στους άλλους. Επαγωγικά, εστιάζεται η δράση στον κύριο ήρωα, ενώ μεγεθύνεται η αληθοφάνεια της σκηνοθεσίας, η οποία αποκτά μεγαλύτερο ενδιαφέρον. Η εν λόγω «επιπεδότητα» στην πλειοψηφία των χαρακτήρων σε ένα παιδικό λογοτεχνικό κείμενο, στοχάζει για ποιους λόγους δεν εμπεριέχεται ψυχογραφική διάθεση των λογοτεχνικών χαρακτήρων . Επομένως , όταν ο εκάστοτε ήρωας συνοψίζει λίγα χαρακτηριστικά, μοιάζει να μην υφίσταται ως ατομική ύπαρξη. Παρουσιάζεται σε κρίσιμες στιγμές της δράσης , έχοντας καταλυτικό ρόλο για την εξέλιξη της ιστορίας ή ακόμα και για την ψυχοσύνθεση του ήρωα και στη συνέχεια αποσιωπάται. Φυσικά αισθητοποιούνται και άλλοι τρόποι με τους οποίους, αποτρέπεται από τη δράση όπως ο θάνατος, αναχώρηση για άλλο μέρος, η ικανοποίηση επιθυμιών κ.α. . (Κωτόπουλος & Παπαντωνάκης, 2011, σσ.131-133)

Σφαιρικοί χαρακτήρες

Όταν ένας χαρακτήρας συγκροτεί ορισμένα χαρακτηριστικά μιας κοινωνικής ομάδας ή μιας ομάδας με προσδιορισμένο πολιτισμικό πλαίσιο και ηθική πλαισίωση τότε λέγεται στερεοτυπικός ή στερεότυπο. Αναδεικνύονται μέσω αυτών των χαρακτήρων τα ηθικά προβλήματα που μαστίζουν μια κοινωνία. Ο καθαρισμός τους

είναι αναπόφευκτος, έστω και αν η δράση τους είναι μηδαμινή ή αμελητέα. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι προσφέρουν τη δυνατότητα στους νεαρούς αναγνώτες να αντιληφθούν τις διαφορές, τις αντιπαραθέσεις και τις συγκρούσεις, διαγιγνώσκοντας πληρέστερα τον ηθικό χαρακτήρα του πρωταγωνιστή. Μάλιστα, στο πέρας των τελευταίων ετών, καταβάλλεται προσπάθεια από τους συγγραφείς λογοτεχνικών κειμένων , να αποφεύγουν κάθε έκφανση ρατσισμού.

Παλαιότερα εξάλλου στην ευρύτερη λογοτεχνία, αισθητοποιείται έντονα η διάκριση των φύλων, ενώ ο ρόλος ανάμεσα στο αρσενικό και στο θηλυκό καθίσταται ιδιαίτερα ευδιάκριτος και συχνός. (Κωτόπουλος & Παπαντωνάκης, 2011, σσ. 135-137)

Αντίθετοι ή κατ' αντίστιξη χαρακτήρες

Ο αντίθετος χαρακτήρας ή χαρακτήρας κατ' αντίστιξη (character foil) , αποτελεί έναν ακόμη τύπο που θα εμπλουτίσει την κατάταξή μας. Πρόκειται για έναν ελάσσονος σημασίας χαρακτήρα, του οποίου τα χαρακτηριστικά αντικρούονται με εκείνα του πρωταγωνιστή. Η λειτουργία του εντοπίζεται τόσο στη δημιουργία συγκρούσεων όσο και στην προβολή άλλων ηρώων, ιδίως του πρωταγωνιστή, μέσω της ανάδειξης των ποιοτικών χαρακτηριστικών του. Ο David Galef, βασισμένος στη μελέτη του Forster, κάνει λόγο για χαρακτήρα αντίθετο (foil). Στο σημείο αυτό αναλύει τη σπουδαιότητα των επίπεδων και δευτερευόντων χαρακτήρων στην αφήγηση. Πιο συγκεκριμένα , διαφοροποιεί τους χαρακτήρες, σε δομικούς και σε μιμητικούς τύπους, όπου συνδυαστικά με τη λειτουργία τους στην αφήγηση, παρουσιάζει μια τυπολογία των επίπεδων χαρακτήρων.

Όσον αφορά το δομικό επίπεδο οι χαρακτήρες, καθώς περιστοιχίζουν τους πρωταγωνιστές και συμπράττουν μαζί τους, δρουν ως σύμβολα. Δρουν ως παράγοντες δράσης με σκοπό την εξέλιξή της, ως βοηθοί των κυρίαρχων ηρώων.

Αντιθέτως στο μιμητικό επίπεδο οι χαρακτήρες αυτοί έχουν τη δυνατότητα να αναλαμβάνουν ποικίλους άλλους ρόλους ως δρώντα πρόσωπα. (Κωτόπουλος & Παπαντωνάκης, 2011, σσ. 134-135)

Σφαιρικοί ή πλήρως αναπτυγμένοι χαρακτήρες

Οι σφαιρικοί ή πλήρως αναπτυγμένοι χαρακτήρες είναι εκείνοι, που η πλειοψηφία των περισσότερων χαρακτηριστικών τους, εκφράζονται εντός της ιστορίας. Οι σφαιρικοί χαρακτήρες πείθουν με την αληθοφάνειά τους και δυνητικά μπορούν να εκδηλώσουν αναπάντεχη συμπεριφορά.

Σύμφωνα με τον Chatman (1978), τα χαρακτηριστικά ενός χαρακτήρα σε ένα κείμενο μπορεί να είναι αντιφατικά ή να συγκρούονται. Μέσω της ανάγνωσης επιτρέπεται στον αναγνώστη να ανασκοπήσει μεγαλύτερο αριθμό πτυχών της προσωπικότητας του χαρακτήρα. Η ανοικτότητα του κειμένου συμβάλλει στην ανακάλυψη της κατασκευής των χαρακτήρων.

Η Rimmon-Kenan ωστόσο, εναντιώνεται με την άποψη του Forster, υποστηρίζοντας ότι η διχοτομία του υποβαθμίζει τους χαρακτήρες. Η Rimmon-Kenan αναφέρει ότι η απουσία διαβαθμίσεων και λεπτών αποχρώσεων από τα πραγματικά έργα, είναι αισθητή. Επιπλέον, ισχυρίζεται ότι το επίπεδο του χαρακτήρα γεννά μια δυσδιάστατη οντότητα η οποία στερείται βάθους και ζωής. Τονίζει επίσης ότι ο Forster συγγέει δύο κριτήρια, τα οποία δεν είναι απαραίτητα αλληλοσυμπληρούμενα.

Εντός του πλαισίου της δυναμικής των χαρακτήρων, υπογραμμίζεται το πως η εξέλιξη της ιστορίας επηρεάζει τους χαρακτήρες, είτε με εξωτερικές είτε με εσωτερικές συνιστώσες. Φυσικά τελικό και σπουδαίο στοιχείο των κειμενικών χαρακτήρων είναι η γήρανση που παρουσιάζουν, χωρίς να προβάλλεται πάντα λεπτομερής περιγραφή της διαδικασίας της. (Κωτόπουλος & Παπαντωνάκης, 2011, σσ.135-137)

Η δυναμική των χαρακτήρων

Η εξέλιξη μιας ιστορίας αποτελεί συχνά κεντρικό στοιχείο που επηρεάζει και διαμορφώνει τον χαρακτήρα. Η μεταβολή αυτή, είτε προέρχεται από εξωτερικά συμβάντα είτε από εσωτερικές αναζητήσεις και αναταραχές, αντικατοπτρίζει τη μεταβλητότητα του κόσμου και την αναπόφευκτη εξέλιξη της καθημερινής ζωής.

Η εξωτερική μεταβολή μπορεί να είναι αποτέλεσμα συμβάντων που ξαφνικά αλλάζουν το περιβάλλον του χαρακτήρα. Αντίδρασή του σε αυτά τα συμβάντα και η προσαρμογή του αντιστοιχούν σε ένα κρίσιμο σημείο. Από εκεί και πέρα, η αναζήτηση λύσεων και η λήψη αποφάσεων οδηγούν σε εξέλιξη του χαρακτήρα.

Συγχρόνως, η εσωτερική μεταβολή αντιπροσωπεύει τις προσωπικές εξερευνήσεις και τις συναισθηματικές αναταραχές. Ο χαρακτήρας βιώνει εσωτερικούς αγώνες, συγκρούσεις, και αναζητήσεις που τον οδηγούν σε μια πορεία αυτογνωσίας.

Σε αντίθεση με άλλες κατηγορίες λογοτεχνίας, όπως η βιογραφία ή το *Bildungsroman*, όπου η ηλικιακή ενηλικίωση είναι ευρέως παρούσα, στις περισσότερες άλλες περιπτώσεις απαντάται πολύ σπάνια. Ο χρόνος δεν είναι πάντα ο κυρίαρχος παράγοντας, και η εξέλιξη του χαρακτήρα δεν συνδέεται απαραίτητα με την πάροδο του χρόνου.

Κατά κάποιον τρόπο, η ιστορία αποτελεί έναν καθρέπτη της ανθρώπινης εμπειρίας, αναδεικνύοντας πώς η εξέλιξη, είτε εξωτερική είτε εσωτερική, επιδρά στη σύνθεση του χαρακτήρα και στο πλαίσιο της καθημερινής ζωής. (Κωτόπουλος & Παπαντωνάκης, 2011, σσ.137-140)

Δυναμικός χαρακτήρας

Αυτό που χρειάζεται να γνωρίζουμε, είναι ότι επρόκειτο για την εξέλιξη μυθοπλαστικών χαρακτήρων, οι οποίοι υφίστανται μεταβολές και εξελίσσονται κατά τη διάρκεια της πλοκής. Οι εναλλαγές στο ψυχισμό ενός ήρωα, γίνονται αντιληπτές με

πολυδιάστατους τρόπους και αναδεικνύονται μέσω διάφορων συγκυριών. Από συνεσταλμένος σε αυταρχικό, ή από νεαρός σε ώριμο, ανάλογα με τις ανάγκες της ιστορίας. Στη διαστημική τριλογία της Τζώρτζογλου, παρατηρείται η εξέλιξη ενός συλλογικού υποκειμένου, κυρίως μέσω πολιτικών αλλαγών που αντικατοπτρίζουν ιδεολογικά και αξιακά συστήματα. Η πολυμορφία και η πολυδυναμία της εξέλιξης φαίνεται σε περιπτώσεις όπως αυτή του "Μεγάλου πειράματος της Σίνου", όπου ο ήρωας εξελίσσεται ραγδαία μετά από νευροχειρουργική επέμβαση με μυελο δελφινιού.

Σε παιδικά, νεανικά και ενηλίκων κείμενα, συναντάμε δυναμικούς χαρακτήρες που υφίστανται εξέλιξη. Στο "Εδώ Σελήνη," ο Μάρκος και οι αδελφές αντιπροσωπεύουν παραδείγματα δυναμικής μεταστροφής του χαρακτήρα τους σε σύντομο χρονικό διάστημα. Στη "Χαλασμένη φωλιά" της Δέλτα, αλλάζει και η εξωτερική εμφάνιση του πατέρα, ενώ στην πεζογραφία της Παιονίδου "Το Τραγούδι των Σειρήνων," ο Μανόλης ενηλικιώνεται στο Μανχάταν. Στα έργα της Ζέη, όπως "Το καπλάκι της βιτρίνας" και "Ο μεγάλος περίπατος του Πέτρου," τα γεγονότα επηρεάζουν έντονα τους χαρακτήρες, ενισχύοντας την εσωτερική τους ωρίμανση. (Κωτόπουλος & Παπαντωνάκης, 2011, σσ.140-141)

Χαρακτήρες και φορμουλαϊκή (αστυνομική) μυθοπλασία

Στη φορμουλαϊκή μυθοπλασία, ιδίως στον τομέα της αστυνομικής μυθοπλασίας, εντοπίζονται συγκεκριμένοι χαρακτήρες και ρόλοι που συντελούν στη δομή των ιστοριών. Σύμφωνα με τον Edgar Allan Poe, η κλασική αστυνομική ιστορία απαιτεί τέσσερις βασικούς ρόλους:

- i. Το Θύμα (Victim): Ο άνθρωπος ή η οντότητα που έχει πέσει θύμα εγκληματικής ενέργειας.
- ii. Ο Παραβάτης (Perpetrator): Αυτός που έχει διαπράξει το έγκλημα.
- iii. Ο Ντετέκτιβ (Detective): Ο υπεύθυνος για την επίλυση του μυστηρίου και την ανακάλυψη του δράστη.
- iv. Οι Αδύναμοι Συνεργάτες (Ineffective Helpers): Άνθρωποι που απειλούνται από τον εγκληματία αλλά είναι ανίκανοι να λύσουν το μυστήριο μόνοι τους.

Παραλλήλως, υπάρχουν και άλλοι χαρακτήρες όπως φίλοι ή βοηθοί του ντετέκτιβ, ανεπαρκείς υπάλληλοι της αστυνομίας, και ψευδείς ύποπτοι που προσδίδουν πολυπλοκότητα στην ιστορία. Η διαδραστική δυναμική μεταξύ αυτών των ρόλων συνδυαστικά με την αναζήτηση της αλήθειας, αποτελούν βασικά στοιχεία της αστυνομικής φορμουλαϊκής μυθοπλασίας. (Κωτόπουλος & Παπαντωνάκης, 2011, σσ.143-144)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο

«Η ζωή είναι ωραία»: η ταινία

Περίληπτικά

Η ταινία «ζωή είναι ωραία» αποτελεί κειμήλιο του ιταλικού κινηματογράφου, με σκηνοθετική επιμέλεια και ανάληψη πρωταγωνιστικού ρόλου από τον Ρομπέρτο Μπενίνι. Το κολοσσιαίο σενάριο της ταινίας, πραγματεύεται την ιστορία ενός αισιόδοξου και ευφυούς Ιταλού Εβραίου. Ο ήρωας, παλεύει καθημερινά να προστατεύσει την οικογένειά του από την κτηνωδία και την φρικαλεότητα που τροφοδοτεί και αναπαράγει το Ολοκαύτωμα, κατά την διάρκεια του 2^{ου} Παγκοσμίου Πολέμου.

Ο Γκουίντο (ο κεντρικός ήρωας) σκιαγραφείται ως ένας άνθρωπος οξυδερκής, χαρούμενος που επιδιώκει να βλέπει την ομορφιά και το καλό, σε όλες τις περιστάσεις. Μέσω της ταινίας επιδεικνύεται η εξαιρετική του ικανότητα να διαχειρίζεται με ψυχραιμία και ευλάβεια όλες τις δυσχέρειες που του παρουσιάζονται. Αποφασισμένος να εξασφαλίσει ψυχική ισορροπία και γαλήνη στο γιό του, μετατρέπει μια αποτρόπαια πραγματικότητα, σε ένα κόσμο πλημμυρισμένο από παιχνίδια και φαντασία.

Η "Ζωή Είναι Ωραία" αποτελεί έναν έπαινο της ανθρώπινης ανθεκτικότητας και της ικανότητας, να αισθητοποιούμε την ομορφιά γύρω μας και να την αφουγκραζόμαστε ως κίνητρο για την ψυχική ισορροπία.

Σχολιασμός του τίτλου της ταινίας

Εάν έπρεπε να αποτυπωθεί το περιεχόμενο αυτής της ταινίας, αναμφίβολα ο ήδη υπάρχων τίτλος της, αποτελεί την «απόλυτη» περιγραφή της. Ο τελευταίος, αναδεικνύει το ήθος που αναβλύζει ακόμη και σε δυσχέρειες που υφίσταται η πραγματικότητα. Σε περίοδο πολέμου, διαφθοράς, μένους και οικονομικής αλλοτρίωσης, διακρίνεται ένα μεγαλείο. Αγάπη. Ένα συναίσθημα πολύτιμο για να κοστολογηθεί που καθιστά φτωχό, όποιον επιχειρεί να το αγοράσει. Εάν ενστερνιστούμε τα παραπάνω, οι πρωταγωνιστές μας θα μπορούσαν να χαρακτηριστούν πάμπλουτοι. Ασφαλώς όχι με τη ρεαλιστική έννοια του όρου, αλλά με εκείνη που ίσως τους διασφαλίσει την ευτυχία. Αγαπούν, χωρίς να απαιτούν. Επιλέγουν την αυτοθυσία τους να μοιάζει με παιχνίδι. Ίσως μακάβριο και επίπονο, αλλά σε κάποια μάτια αυτό θα φαντάζει νίκη. Συγκεκριμένα ο πρωταγωνιστής μας, ο Γκουίντο, μοιάζει μελαγχολικός όσο προσποιείται τη χαρά. Ίσως επειδή πλέον ο ίδιος δεν θα τη βιώνει. Προσμένει την ευτυχία και τη διεκδικεί κάθε μέρα. Η διαδρομή του προαπαιτεί υπομονή και η σκέψη του οξυδέρκεια, μα το κίνητρο του απεικονίζεται σε ένα πρόσωπο, στο πρόσωπο του γιού του, σε εκείνο που για τον ήρωα μας ορίζεται η ευτυχία. Ο τίτλος λοιπόν της ταινίας, αντιπροσωπεύει την οπτική του Γκουίντο για τη ζωή και την προσπάθεια του να αποτελέσει μέρος της με σθένος και αξιοπρέπεια, αυτός αποτελεί και ο λόγος άλλωστε επιλογής του τίτλου. Ο τελευταίος απηχεί τη θεματική

του έργου, που ορίζεται ως υπεράσπιση της ανθρώπινης αξιοπρέπειας και της αισιοδοξίας στις αντίξοες συνθήκες.

Πρωταγωνιστές της ταινίας

Οι πρωταγωνιστές της ιστορίας είναι: ο Ρομπέρτο Μπενίνι, ο οποίος υποδύεται τον **Γκουίντο Ορίφιτσε** στον ρόλο του πατέρα, η *Νικολέττα Μπράτσι*, η οποία υποδύεται τη **Ντόρα** σύζυγο του Γκουίντο, στο ρόλο της μητέρας και φυσικά τον *Τζίορτζιο Κανταρίνι*, ο οποίος υποδύεται τον **Τζοσουέ Ορίφιτσε** παιδί της Ντόρας και του Γκουίντο.

Σκιαγράφηση χαρακτήρων

- **Γκουίντο:** Σύμφωνα με τη θεωρία των χαρακτήρων στην λογοτεχνία, ο Γκουίντο συγκαταλέγεται στους σφαιρικούς χαρακτήρες. Από την αρχή έως και τη λήξη της ταινίας ο κεντρικός μας ήρωας, εξελίσσεται και αποτυπώνεται με ποικίλους τρόπους. Κατά την διάρκεια της, αναδιαμορφώνεται εσωτερικά, προσφέροντας πολυπλοκότητα και βάθος στο περιεχόμενό της (*της ταινίας*). Η σφαιρικότητα του ως χαρακτήρας, αναδεικνύεται μέσω των αντιδράσεών του στις προκλήσεις και την ευστροφία του ως προς την αντιμετώπισή τους. Τα στοιχεία της αγάπης, της αισιοδοξίας, της ανθρώπινης ανθεκτικότητας και της διατήρησης της αξιοπρέπειας, αισθητοποιούν τον πλούσιο και εξελισσόμενο εσωτερικό του κόσμο.

Από την αρχή της ταινίας, ο Γκουίντο εμφανίζεται ως ένας ρομαντικός ιδεαλιστής. Αντιπροσωπεύει τον σφαιρικό χαρακτήρα που βάλλεται από τις προκλήσεις του περιβάλλοντος του και εξελίσσεται με τον χρόνο. Ο στοχασμός του δεν περιορίζεται σε έναν αμετάβατο τρόπο σκέψης ή αδιάλλακτη συμπεριφοράς. Από τον αρχικό ήρωα στον πατέρα που πασχίζει να προφυλάξει το παιδί του, ο χαρακτήρας του Γκουίντο μεταβάλλεται, ανταποκρινόμενος στις αναγκαίες αλλαγές του περιβάλλοντος.

Ας παρατηρήσουμε όμως τον ήρωα μας, από την πρωταρχική του εμφάνιση στο προσκήνιο. Εξαρχής, ο πρωταγωνιστής μας, συστήνεται ως μία ευαίσθητη προσωπικότητα, ως ένας τρυφερός και ρομαντικός χαρακτήρας, ακόρεστα αισιόδοξος και αναπάντεχα ονειροπόλος. Τα ανωτέρω στοιχεία επιβεβαιώνουν την μετέπειτα αντιμετώπιση της πραγματικότητας του και επεξηγούν έμμεσα τις σκέψεις που τον καθορίζουν.

Η εν λόγω φιγούρα του κύριου ήρωα, πραγματεύεται έναν άνδρα με εκρηκτική ενέργεια και ένα εντυπωσιακό εύρος φανταστικών ιδεών. Το χιούμορ του και η δημιουργικότητά του είναι ουσιαστικά μέρη του χαρακτήρα του. Γνωρίζει την γυναίκα του, την ερωτεύεται και την διεκδικεί με κάθε κόστος. Δημιουργεί μια ευτυχισμένη οικογένεια μαζί της αποκτώντας ένα πανέμορφο και γλυκό γιο. Καθώς η πλοκή όμως εξελίσσεται, ο Γκουίντο αντιμετωπίζει την απόλυτη δοκιμασία. Το αντισημιτικό καθεστώς του φασιστικού ιδεώδους, που διαμόρφωσε την σκοταδιστική περίοδο του ολοκαυτώματος, στερούσε την ελευθερία και την αξιοπρέπεια του εβραϊκού λαού στα ναζιστικά στρατόπεδα συγκέντρωσης. Παρά τις αντιξοότητες, ο ίδιος δεν λιποψυχεί,

αντίθετα αναπτύσσει μια αξιέπαινη ανθρώπινη ανθεκτικότητα. Εξακολουθεί να προσπαθεί να διατηρήσει τον ενθουσιασμό, τη χαρά και τη φαντασία του. Όπλα όπου σε έναν πόλεμο με σφαίρες, μοιάζουν ίσως τα μόνα εφόδια για να τις αντικρούσεις. Η αυτοθυσία του Γκουίντο αντανακλάται σε κάθε λεπτό της ταινίας. Νιώθει απεγνωσμένος, θλιμμένος, φοβισμένος και αδύναμος. Τα συναισθήματα του όμως, έχει την οξυδέρκεια και την επιμονή να τα αντιστρέφει. Επενδύει παραγωγικά σε αυτά, ωθώντας το μυαλό του να εφευρίσκει μηχανισμούς επιβίωσης για εκείνον και την οικογένεια του.

Η συσσωρευμένη καταπίεση και ο φόβος που βιώνει, ενισχύουν την μυθοπλαστική πραγματικότητα που παρουσιάζει στο παιδί του. Δεν επιθυμεί να μεταφέρει με αρνητικά συναισθήματα, όπως εκείνο του φόβου. Είναι πολύ μικρός για να τον τραυματίσει ψυχικά και έτσι επιλέγει να του αποκρύψει την αλήθεια. Προσπαθώντας να διατηρήσει το ψέμα του, ζητά και από τους υπόλοιπους συγκρατούμενούς του, να υιοθετήσουν όσο μπορούν μια ανάλογη στάση και συμπεριφορά.

Το πιο συναρπαστικό είναι η προσπάθειά του, πάρα την ακαταλληλότητα των συνθηκών, να επικοινωνεί με την γυναίκα του, που βρίσκεται στο διπλανό στρατόπεδο από εκείνον. Ταυτόχρονα, της προσφέρει κάποια λεπτά τρυφερότητας και συναισθηματισμού με ρίσκο την ζωή του φυσικά, αφού της μιλά μέσω των μεγάλφωνων των στρατοπέδων συγκέντρωσης. Την αποκαλεί με την τρυφερή προσφώνηση «Πριντζιπέσα» που της είχε απονέμει από την πρώτη τους γνωριμία. Εκφράζει την αγάπη του και την καθησυχάζει πως σύντομα θα φύγουν και θα σμίξουν όλοι μαζί όπως πριν. Μια χειρονομία ανιδιοτελούς αγάπης, που στοχεύει όχι μόνο στην εμψύχωση της οικογένειας του αλλά κατά βάθος και της δικής του.

Εξαντλημένος από τις βασανιστικές εργασίες που υπομένει καθημερινά, οι αντοχές του άρχισαν να μειώνονται σημαντικά. Παρ' όλα αυτά έχοντας διακινδυνεύσει την ζωή του αμέτρητες φορές και έχοντας υποστεί επίπονες συνέπειες, επιτέλους η μεγάλη μέρα είχε πλέον ανατείλει. Ο πόλεμος θα έδυε και το ίδιο βράδυ θα σημειόταν η λήξη του. Ωστόσο, το δυστυχές είναι ότι δε θα ξεχώριζε καλούς και κακούς. Ο Γκουίντο είχε αναφέρει στο γιό του ότι βρίσκονταν εκεί για να κερδίσουν ένα πελώριο τανκ. Εκείνη την ημέρα, μετά από όλες τις δοκιμασίες θα μπορούσαν επιτέλους να το αποκτήσουν, αρκεί να έμενε κρυμμένος ο Τζοσουέ μέχρι να σταματήσει ο θόρυβος.

Πράγματι ο θόρυβος σταμάτησε. Μόνο που ο Γκουίντο δεν ήταν αρκετά τυχερός για να μοιραστεί με τον γιο του εκείνη τη στιγμή. Χαιρέτησε με αγάπη τον γιό του, κάνοντας τον να πιστεύει έως και την ύστατη στιγμή πως έπαιζαν ένα παιχνίδι. Η αυτοθυσία του δεν ήταν μόνο η ζωή του, αλλά το ότι δεν μπόρεσε ποτέ να τον αποχαιρετήσει και να εκφράσει πως ένιωθε και ο ίδιος πραγματικά.

Λογοτεχνικά, θα τον χαρακτηρίζαμε και ως δυναμικό χαρακτήρα, καθώς παρουσιάζεται ως ρομαντικός ιδεολόγος με αισιοδοξία εξαρχής. Παράλληλα όμως με τα βιώματα και την εμπειρία που αποκομίζει από το στρατόπεδο συγκέντρωσης, εξελίσσεται σε έναν ενδιαφέρον και εμπειρογνώμονα χαρακτήρα, διατηρώντας ζωντανή την ανθρώπινη αξιοπρέπεια και το χιούμορ παρά τις δυσχέρειες των περιστάσεων.

- **Ντόρα:** Η πρωταγωνίστρια της ταινίας, Ντόρα παρουσιάζεται εξαρχής ως ένας χαρακτήρας με δυναμισμό και γοητεία, έντονο ταπεραμέντο όπου με το πέρασμα του χρόνου, αποκτά επιπλέον εσωτερικό βάθος. Η αγάπη που τρέφει για τον

Γκούντο αποτυπώνεται μέσω της αφοσίωσής της και της στήριξης που προσφέρει σε εκείνον, ιδιαίτερος όταν βρίσκονται αντιμέτωποι με τις φρικαλεότητες του Ολοκαυτώματος.

Εξαρχής όμως, υπήρξε μια αμοιβαία συμπάθεια και έλξη μεταξύ τους. Η Ντόρα είναι ιδιαίτερα ρομαντική και ευαίσθητη. Η ίδια εγκαταλείπει τον αρραβωνιαστικό της, ο οποίος στο πρόσωπο της Ντόρας καταμετρούσε μια περιουσία που θα του εξασφάλιζε μια άνετη και πλούσια ζωή. Αυτό συνεπαγόταν με το ότι οι γονείς της δεν θα αποδέχονταν ποτέ την επιλογή της, όπως και έγινε, λόγω της χαμηλής κοινωνικής του θέσης, όντας άνεργος προς στιγμήν και κυρίως Εβραίος.

Η ίδια όμως γνώρισε σε εκείνον, την καλοσύνη, τον ρομαντισμό, τον έρωτα και την αγάπη, στοιχεία πιο ακριβά από όλη της, τη περιουσία.

Το σθένος της αποτελεί πηγή έμπνευσης, παραδειγματίζοντας με την θυσία της, την αγάπη και τον σεβασμό, που περικλείουν το μέσα της και τρέφει προς τον σύζυγό της. Το απαράμιλλο χαρακτηριστικό της ψυχικής της δύναμης εκφράζεται κατά τη διάρκεια του δεύτερου σκέλους της ταινίας. Εκείνη με τον Γκούντο, αποτελώντας ασπίδα για τον γιο τους βρίσκονται αιχμάλωτοι μιας αιματηρής ιδεολογίας στα αντιεβραϊκά στρατόπεδα συγκέντρωσης.

Παράλληλα με την αυτοθυσία του Γκούντο να προστατέψει και να διαφυλάξει τον γιό τους από την ναζιστική «εμπειρία» του εβραϊκού λαού, η Ντόρα εκφράζει τη δική της ανθρώπινη ανθεκτικότητα και συμβάλλει στη διατήρηση της αξιοπρέπειάς τους μέσα σε ένα άκρως εκφοβιστικό περιβάλλον. Παλεύει με τους προσωπικούς τους φόβους, απαρνείται την ελευθερία της και ακολουθεί πιστά την οικογένεια της. Βιώνει εξευτελισμό και ταπείνωση εντός της «σωφρονιστικής διαδικασίας» που βίωσε ο εβραϊκός λαός και πολλές ακόμη κοινωνικές ομάδες.

Επιπλέον, η Ντόρα σκιαγραφείται ως ένας χαρακτήρας που αντιπροσωπεύει την αγάπη. Το γεγονός αυτό αντικατοπτρίζεται, από την σχέση της με τον Γκούντο. Η αμοιβαία προσπάθεια και τα συναισθήματα των δύο, ορίζουν το κλειδί για την επιβίωσή τους στις αναφερόμενες δύσκολες συνθήκες. Η παρουσία της ωστόσο, προσθέτει ένα στοιχείο αισθαντικότητας, ενσυναίσθησης και αγάπης στην ιστορία. Η ίδια επιλέγει για τον εαυτό της, την ίδια μοίρα που προδιαγράφεται για τον σύντροφο της μένοντας πιστή και αφοσιωμένη σε εκείνον.

Η Ντόρα, αφηφώντας με το σθένος και την αποφασιστικότητα της τους κινδύνους που τους περιβάλλουν, συμβάλλει στην διατήρηση της ανθρώπινης αξιοπρέπειας και της αισιοδοξίας στο πλαίσιο του αιχμηρού ρεαλισμού του ολοκαυτώματος. Οι εκφάνσεις του χαρακτήρα της προσδίδουν μια ποικιλομορφία, προβάλλοντάς την, ως μία πολυδιάστατο ηρωίδα. Το ψυχικό της κάλλος, συνεισφέρει στην εμπειρία της ταινίας με την ανθρώπινη της ευαισθησία και την ανιδιοτελή της αγάπη.

Η πρωταγωνίστριά μας, ως λογοτεχνικός χαρακτήρας, μπορεί να καταταχθεί στους δυναμικούς χαρακτήρες με σύνθετη και αναπτυγμένη προσωπικότητα. Στη κλίμακα των ειδών χαρακτήρων, η Ντόρα θα είχε στοιχεία του ρεαλισμού. Αποτελεί και σφαιρικό χαρακτήρα, καθώς προβάλλονται από την αρχή τα εσωτερικά της στοιχεία, τα οποία όμως λόγω των συνθηκών εμπλουτίζονται, δοκιμάζονται και αναδύονται και πτυχές της που δεν είχαν γνωστοποιηθεί εξ αρχής.

Η κεντρική ηρωίδα, παρουσιάζεται ως μια γυναίκα με πολύπλοκα συναισθήματα και σκέψεις. Μια εξαιρετικά ενδιαφέρουσα προσωπικότητα που πειθαρχεί στην φαντασία του Γκουίντο. Αξιοσημείωτη ωστόσο, αποτελεί η σωρεία των ενεργειών της, αντικατοπτρίζοντας τις εντάσεις και τις αντιφάσεις του ανθρώπινου ψυχισμού. Η εξελικτική της πορεία χαρακτηριζόμενη από αντιφάσεις, όπως οι επαναστατικές της ιδέες και η παράλληλη επιθυμία για σταθερότητα, προσθέτουν στην πολυπλοκότητα του χαρακτήρα της.

Η ίδια αναστατώνεται αρχικά από τον φανταστικό κόσμο που δημιουργεί ο Γκουίντο για εκείνη. Τα κίνητρα του ασφαλώς πηγάζουν καθαρά και μόνο από την επιθυμία του να προστατέψει την αθωότητά της από τη σκληρή πραγματικότητα του ολοκαυτώματος, κάτι το οποίο γίνεται άμεσα αντιληπτό στη Ντόρα. Ούσα ερωτευμένη και αναγνωρίζοντας την καλοσύνη που γνώρισε σε εκείνον επιλέγει να ενστερνιστεί αυτήν την αισιοδοξία και να συνυπάρξει στον κόσμο του Γκουιντό.

Επιπροσθέτως, μπορεί να θεωρηθεί ως χαρακτήρας με ψυχολογικό βάθος. Το συμπέρασμα αυτό, προέρχεται από το πρίσμα των σκέψεων, των εσωτερικών μονολόγων και διαλόγων της, καθώς και των συναισθηματικών της αντιφάσεων που αντικατοπτρίζονται με λεπτομέρεια. Η συμπεριφορά της, και ο λόγος για τον οποίο δρα με το αντίστοιχο ψυχικό αντίκρισμα, διαμορφώνονται από την εσωτερική της κατάσταση, προσδίδοντας βάθος και πλούτο στον χαρακτήρα της.

Καταλυτικά, θα μπορούσαμε να ερμηνεύσουμε την μυθοπλαστική ηρωίδα Ντόρα ως ένα πολυσύνθετο και ψυχολογικά ανεπτυγμένο πρόσωπο στην λογοτεχνία. Μια προσωπικότητα που ενσαρκώνει διάφορα στοιχεία ανθρώπινης φύσης και συναισθηματικής πολυπλοκότητας. Μια γυναίκα που στο όνομα της αγάπης σε οποιαδήποτε της μορφή, προτίθεται να θυσιάσει και να θυσιαστεί.

- **Τζοσουέ:** Ο Τζοσουέ, μπορεί να χαρακτηριστεί ως χαρακτήρας ανάπτυξης ή αλλιώς δυναμικός χαρακτήρας. Αυτό σημαίνει ότι ο χαρακτήρας εξελίσσεται και αλλάζει κατά τη διάρκεια της ιστορίας.

Στην αρχή της ταινίας "Η Ζωή Είναι Ωραία," ο Τζοσουέ παρουσιάζεται ως ένα αθώο και ανυποψίαστο παιδί που ζει σε έναν κόσμο φαντασίας που του έχει δημιουργήσει ο πατέρας του, ο Γκουιντό. Καθώς η ιστορία προχωρά και αντιμετωπίζει τις δυσκολίες της πραγματικότητας, ο χαρακτήρας του Τζοσουέ αλλάζει.

Η εμπειρία του στο στρατόπεδο συγκέντρωσης επηρεάζει σημαντικά την αθωότητα και την ανεπτυγμένη φαντασία του. Καθώς οι συνθήκες γίνονται πιο σκληρές, ο Τζοσουέ αναγκάζεται να αντιληφθεί την πραγματική φύση του κόσμου και να αντιμετωπίσει τη σκληρή αλήθεια. Όταν άκουσε τους συγκρατούμενους του (τους οποίους θεωρούσε ανταγωνιστές στο παιχνίδι που έπαιζαν), να κλαίνε και να λένε ότι θα τους κάνουν σαπούνια και κουμπιά, ταραχτήκε πολύ και ζήτησε από τον μπαμπά του να φύγουν από εκεί.

Παρά τον φόβο του, ο Τζοσουέ ύστερα από τις απόπειρες του Γκουίντο να τον αποπροσανατολίσει από την αλήθεια, ο Τζοσουέ ενέδωσε και αμφισβήτησε τον εαυτό του. Πίστεψε τα λόγια του Γκουίντο, όχι μόνο επειδή είναι ο πατέρας του αλλά γιατί η σχέση τους ήταν βασισμένη στην αγάπη και στην εμπιστοσύνη και ο Τζοσουέ το γνώριζε πολύ καλά αυτό.

Ο ρόλος του Τζοσουέ στην ταινία "Η Ζωή Είναι Ωραία" είναι κρίσιμος και αναδεικνύει την ανθρώπινη ανθεκτικότητα και τη δύναμη της αγάπης σε αντίξοες συνθήκες.

Αρχικά, ο Τζοσουέ εισάγει τον θεατή στον κόσμο της φαντασίας που δημιουργεί ο πατέρας του, ο Γκουιντό, προστατεύοντας τον από τη σκληρή πραγματικότητα του στρατοπέδου συγκέντρωσης. Η αθωότητα και η αγνότητα του Τζοσουέ αντιπροσωπεύουν την ελπίδα και την ανθρώπινη αξιοπρέπεια.

Καθώς η πλοκή εξελίσσεται, ο Τζοσουέ αντιμετωπίζει την αλλαγή της πραγματικότητας και τον κίνδυνο του ολοκαυτώματος. Η αθωότητά του υφίσταται δοκιμασίες, καθώς προσπαθεί να κατανοήσει τη βία και τον κίνδυνο που περιβάλλει τον κόσμο του.

Η σχέση του Τζοσουέ με τον πατέρα του, τον Γκουιντό, αποτελεί κεντρικό στοιχείο. Η αφοσίωση του Τζοσουέ στον πατέρα του, παρά τις δύσκολες συνθήκες, ενισχύει το θέμα της οικογενειακής αγάπης και της ανθρώπινης ανθεκτικότητας. Αυτό αποφαίνεται άλλωστε, καθ' όλη την διάρκεια της ιστορίας.

Ο Τζοσουέ ακολουθεί το πιστό σχέδιο του πατέρα του για να προσεγγίσουν τα μεγάφωνα και να μιλήσουν στην μητέρα του. Στο τέλος προκειμένου να μην τους βρουν, κρύβεται μέσα σε ένα κουτί και παρά τα όσα έβλεπε από εκεί, ακολουθώντας πιστά τις οδηγίες του Γκουίντο και παραμένει σιωπηλός μέχρι να σταματήσει ο θόρυβος.

Συνολικά, ο ρόλος του Τζοσουέ αντιπροσωπεύει την ευαισθησία και την αθωότητα της παιδικής ηλικίας, καθώς και την ανθρώπινη δύναμη και ανθεκτικότητα αντιμετώπισης με τις ακραίες συνθήκες του ολοκαυτώματος.

Έτσι, ο Τζοσουέ αναπτύσσεται από ένα αθώο παιδί σε έναν πιο ώριμο και συνειδητοποιημένο χαρακτήρα. Η δυναμική αυτή αλλαγή τον καθιστά δυναμικό χαρακτήρα στο πλαίσιο της λογοτεχνίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο

«Η ζωή είναι ωραία»: το μυθιστόρημα.

Το μυθιστόρημα ως λογοτεχνική υπόσταση, αποτελεί μια μακροσκελή αφήγηση που διαμορφώνεται από χαρακτήρες και γεγονότα, τα οποία είναι εν μέρει ή

και πλήρως φανταστικά. Συνήθως, απαρτίζεται από έναν ή και περισσότερους κύριους χαρακτήρες που αντιμετωπίζουν προκλήσεις και αναζητούν λύσεις στα εκάστοτε προβλήματα που τους παρουσιάζονται. Μια μικρογραφία, ένα αναγνωστικό κάρδο, μια παλέτα σκέψεων. Αυτά και ακόμη περισσότερα αντιπροσωπεύουν το μυθιστόρημα ως περιεχόμενο και διάυλο επικοινωνίας με τον αναγνώστη.

Πιο συγκεκριμένα όμως, το μυθιστόρημα η «Η Ζωή είναι ωραία» αποτελεί την μεταφορά της βραβευμένης ομώνυμης ταινίας καθώς έπεται αυτής. Συνήθως, συναντάμε το αντίστροφο, είτε με ποικίλες παραλλαγές, είτε με ορισμένες παραποιήσεις, είτε και με την ακριβή παράθεση των γεγονότων.

Ποιος είναι ο λόγος όμως για τον οποίο συμβαίνει κάτι τέτοιο; Το βιβλίο και ιδιαίτερα το μυθιστόρημα συντίθεται με τον γραπτό λόγο, γεγονός που επιτρέπει στην διεύρυνση της φαντασίας μας και στην δημιουργία του προσωπικού μας λογοτεχνικού «κάρδου». Μας επιτρέπει να διαμορφώσουμε εμείς την εξωτερική και ως έναν βαθμό και την εσωτερική εικόνα των ηρώων, κάτι το οποίο προαπαιτεί περισσότερη λεπτομέρεια και διάρκεια στην αφήγηση. Αντίθετα, η οπτική αφήγηση που προσφέρει η ταινία σκιαγραφεί πιο άμεσα και έντονα τους ήρωες, διότι τους αντιμετωπίζουμε ως στέρεα πρόσωπα που τα παρατηρούμε και όχι ως φιγούρες που χρήζουν περισσότερης ανάλυσης.

Η υπάρχουσα συνθήκη λόγω της αμεσότητας που προφέρει, παρέχει την ευελιξία στους σκηνοθέτες και συγγραφείς, να παραποιούν ορισμένες φορές το περιεχόμενο του βιβλίου ή να επιστούν την προσοχή του κοινού, σε συγκεκριμένα γνωρίσματα του ήρωα, που επιθυμούν περισσότερο να αναδείξουν. Κάτι τέτοιο όμως δεν παρουσιάζεται στην εν λόγω συνθήκη, καθώς το βιβλίο όπως προαναφέραμε έπεται της ταινίας και αποτελεί πιστή ακολουθία της με έναν πιο συμπτυγμένο και λακωνικό τρόπο.

Η λακωνικότητα του αποφαίνεται στην απλότητα με την οποία είναι γραμμένο, δίνοντας έμφαση στους διαλόγους που διαδραματίζονται εντός του λογοτεχνικού έργου, οι οποίοι βρίσκονται σε αφθονία. Μέσω αυτού, ο συγγραφέας Ρομπέρτο Μπενίνι, επιχειρεί να αισθητοποιηθούν τα στοιχεία των χαρακτήρων και να επιτευχθεί η σκιαγράφηση τους, χάριν στην αλληλεπίδραση τους που προβάλλεται μέσω των διαλόγων. Η διάρκεια της ταινίας αναλογεί στα 116 λεπτά και το βιβλίο αποτελεί την γραπτή εκδοχή της.

Ας δούμε όμως τι πραγματεύεται το λογοτεχνικό μας έργο.

«Η ζωή είναι ωραία» αφορά την λογοτεχνική δημιουργία με τον Ρομπέρτο Μπενίνι και τον Βιντσέντσο Τσεράμι ως συγγραφείς του.

Το μυθιστόρημα είναι βασισμένο κατά το πρότυπο του σεναρίου της ομώνυμης ταινίας, με εκδοτική επιμέλεια από τις εκδόσεις Rizzoli και τον εκδοτικό οίκο Einauidi, κυκλοφόρησε το 1998.

Το περιεχόμενο του εφάπτεται απόλυτα με την ταινία. Η ιστορία διαδραματίζεται για ακόμη μια φορά στην πόλη της Τοσκάνης, το Αρέτσο. Πριν

σημάνει η έναρξη του Δεύτερου Παγκοσμίου Πολέμου και της εκστρατείας της αντισημιτικής πολιτικής των Γερμανών, ο Γκουίντο καταμετρά πολυάριθμες προσπάθειες για ανεύρεση εργασίας.

Στο πλευρό του βρίσκεται και ο φίλος του, ο οποίος αναζητά και εκείνος εργασία. Ο Γκουίντο γνωρίζει για πρώτη φορά τον έρωτα στο πρόσωπο της Ντόρας, μιας πανέμορφης κοπέλας από αριστοκρατική οικογένεια και ήδη λογοδοσμένη με έναν πλούσιο και πομπώδη τύπο. Η ευτυχία βρίσκεται σε αντίθετη τροχιά από εκείνη, καθώς ο αρραβωνιαστικός της αντιμετωπίζει την σχέση τους ως μια οικονομική συναλλαγή. Ο πρωταγωνιστής μας Γκουίντο είχε ήδη αποπειραθεί μέσω δεκάδων προσπαθειών, να κεντρίσει το ενδιαφέρον της, με την πνευματώδη συμπεριφορά του, την ευγένεια και το χιούμορ του. Στη πορεία όμως συνειδητοποίησε πως η κοπέλα δεν ήταν πραγματικά ευτυχισμένη και θα της άξιζε κάποιος που θα την αγαπούσε και θα τη λάτρευε όσο εκείνος.

Το βράδυ των αρραβώνων της Ντόρας, στο εστιατόριο της υψηλής κοινωνίας, όπου ο Γκουίντο εργαζόταν ως σερβιτόρος, τα πράγματα θα λάβουν διαφορετική τροπή.

Η Ντόρα ένιωθε εδώ και καιρό συμπάθεια και τρυφερότητα για τον Γκουίντο, καθώς έβλεπε σε εκείνον μόνο ψυχική ομορφιά και καλοσύνη. Το ίδιο βράδυ λοιπόν, μόλις τον αντικρίζει αποφασίζει να το σκάσει μαζί του και λίγο καιρό αργότερα παντρεύονται.

Δυστυχώς το μυθιστόρημα αποφαίνεται ειδυλλιακό, χωρίς να είναι. Το 1939 καταφθάνει ο 2^{ος} Παγκόσμιος πόλεμος. Ο Γκουίντο όντας Ιταλός- Εβραίος θα βρεθεί αντιμέτωπος με τον χειρότερο φόβο, εκείνος η Ντόρα και ο Τζοσουέ (ο γιός τους) θα βρεθούν πληγμένοι από τον εβραϊκό ρατσισμό που σφυρηλατεί την εποχή τους.

Βεβιασμένα εγκαταλείπουν το βιβλιοπωλείο του Γκουίντο, το σπίτι και οποιοδήποτε άλλο περιουσιακό τους στοιχείο, για να μεταφερθούν στα στρατόπεδα συγκέντρωσης. Εκεί ο Γκουίντο, προκειμένου να αποτρέψει τον τραυματισμό της παιδικής ηλικίας και του ψυχισμού του Τζοσουέ, αποφασίζει να κατασκευάσει μια ουτοπική πραγματικότητα για να προφυλάξει το γιο του από την φρικαλεότητα της εποχής. Από εδώ και στο εξής ο Τζοσουέ γνωρίζει ότι ο λόγος για τον οποίο βρίσκονται εκεί, αφορά ένα παιχνίδι προκειμένου να συγκεντρώσουν πόντους και να κερδίσουν το περιβόητο τανκ.

Στο μεταξύ ο Γκουίντο πραγματοποιεί απέλπιδες προσπάθειες να φυγαδεύσει τόσο εκείνον όσο και την οικογένεια του. Λόγω της ευστροφίας και της καλής του διαγωγής, καταφέρνει να τελέσει χρέη σερβιτόρου και να προσεγγίσει με αυτόν τον τρόπο τον φίλο του Βαρθολομαίο. Σε εκείνον στηρίζεται η τελευταία ελπίδα, καθώς ο ίδιος αποτελεί πρόσωπο της υψηλής κοινωνίας και ο κύκλος του θα ήταν σε θέση να τον βοηθήσει. Ο ίδιος όμως δεν ενστερνιζόταν τον φόβο και την αγωνία του Γκουίντο και δεν ασπαζόταν το πρόβλημα του, ανησυχούσε μόνο για την επίλυση των αινιγμάτων (μια παρελθοντική τους συνήθεια, όπου ο Γκουίντο επέλυε τους γρίφους και τα αινίγματα του Βαρθολομαίου).

Έτσι, αποκαρδιωμένος εντελώς, ο πρωταγωνιστής αναζητά νέα λύση με αναπόφευκτο τέλος τη θυσία της ζωής του. Η εξασφάλιση της προστασίας στην οικογένεια του και ιδίως του γιού του, ήταν η κατευθυντήρια συναισθηματική του πυξίδα.

Όσον αφορά την σκιαγράφηση των κύριων ηρώων μας, εύλογα θα μπορούσαμε να τους χαρακτηρίσουμε ως σφαιρικούς, διότι αποτελούν πολυεπίπεδη διάσταση, αναπτύσσονται κατά την διάρκεια της αφήγησης και εμπλουτίζουν τον χαρακτήρα με επιπρόσθετα στοιχεία.

Τα στοιχεία αυτά είτε ενισχύουν την ήδη υπάρχουσα εικόνα για εκείνους, είτε υποδεικνύουν τις ενδόμυχες επιθυμίες σκέψεις και συναισθήματά τους.

Ακολουθεί η ανάλυση τους:

- **Γκουίντο:** Ο Γκουίντο είναι ένας λογοτεχνικός σφαιρικός χαρακτήρας που εντάσσεται στους πληθωρικούς χαρακτήρες του μυθιστορικού περιεχομένου. Οι διάλογοι που απαρτίζουν το λογοτεχνικό έργο, αποτυπώνουν την ευαισθησία, την οξυδέρκεια και την αφοσίωση του πρωταγωνιστή μας.

Αναλυτικότερα, θεμελιώδης προϋπόθεση που θα επιτρέψει την πρόσληψη ενός κειμένου, είναι ο αναγνώστης να έχει καλλιεργήσει την ικανότητα αναγνώρισης της προσωπικότητας ενός λογοτεχνικού χαρακτήρα. Κάθε στοιχείο του κειμένου γίνεται αντιληπτό από τον αναγνώστη, όπου μέσω της περιγραφής του αλλά ιδίως των διαλόγων που πραγματοποιούνται, αισθητοποιείται το πνευματικό του κάλλος και η ευστροφία του. Στο μυθιστόρημα ενυπάρχουν πολλοί έμμεσοι ενδείκτες πρόσληψης του πρωταγωνιστή, όπως είναι η αναφορά στην εξωτερική εμφάνιση, τον ρουχισμό του, ο έμμεσος υπαινιγμός των σκέψεών του, η παιγνιώδη συμπεριφορά του και η ευγένειά του κτλ. (*Scene 10: Guido turns a corner and stops short so as not to bit a line of children being shepherded across the street by their teacher. The bike skids and turns over on its side. Guido misses the children but winds up colliding with the teacher, who is none other than the young Dora he met at the little farm. She is thrown in the air, and this time it is Guido who lands on top. Guido: (smiling), Good morning, Princess! He stands up under her astonished gaze. Maybe we will meet standing up! Sorry – gotta run. He runs off a full of speed while Dora, somewhat amazed and somewhat amuzed, gets to her feet.*) (Benigni, R., & Cerami, V. (1998), σσ. 21)

(Scene 14: Guido: « Don't move he will kill me, if he sees me!

The car, which is made by the same manufacturer and is the same color as Ferruchio's (but shiny and clean) , moves off. Dora and Elena start walking toward Ferruchio, who embarrassed, doesn't move. He still has not caught his breath. As the woman, come to the "statue" they stop for a moment, just in time for Guido pop out from behind his friend.

-Guido: Good morning, Princess.

He takes his hat off. Dora is surprised and amused. Elena is frightened. Dora laughs and looks at Guido as if he were a magician.

-Dora: It's you-again. How do you do it?

Guido introduces Dora to Ferruchio.

-Guido: This is the princess fell into my arms from the sky!

Elena figures out who Guido is.

-Elena: Oh – is he the one who sucked the stringer out of your thing?

-Dora: Yes, yes!

She says happily to Guido.

Do you always appear out of nowhere? We always meet like this...

-Guido: Next time we can plant it. How about tonight at eight?

-Dora: No, (smiling) this way is nicer.

-Elena: Come on Dora, you will be late for school

Dora to Guido

-Dora: I hope we run into each other again- by chance. Bye!

-Guido: Farewell, princess!) (Benigni, R., & Cerami, V. (1998), σσ. 29 -30)

Επιπλέον ο Γκουίντο εκδηλώνει και εξωτερικεύει ολοένα και περισσότερο, την τρυφερότητα και την αγνότητα από τις οποίες και διακατέχεται, μέσω των προσφωνήσεων απέναντι στην γυναίκα του. «Of course my princess!» σελ 58. Η ανιδιοτέλειά του αναβλύζει σε κάθε σελίδα του μυθιστορηματός μας, καθώς σε πολλά σημεία του κειμένου αισθητοποιούνται τα σημεία τα οποία σε συνδυασμό με τις πράξεις προβάλλουν το ποιόν του Γκουίντο. Ακόμη και στην έσχατη συνθήκη που βίωσε προσπαθούσε να εξασφαλίσει στην γυναίκα του μια καλή ψυχολογία, να της δώσει κουράγιο, να της διασφαλίσει πως εκείνος και ο γιός τους είναι καλά αλλά και πόσο πολύ την αγαπάει.

(Scene 57: On top of a very tall pole, four loudspeakers are hung at night angels. A voice is giving orders in German to the army personnel.

-Loudspeaker voice (in German): Attention, attention! The west gate will be closed for several days. Heavy materials must be moved through the camp's north exit.

In a long, narrow lane, a group of prisoners is returning from work.

Guido is among them, pushing a rickety wheelbarrow filled with empty sacks and all sorts of debris. To his alarm, a little hiccough is heard every once in a while from under the sacks. Around the corner, the group of prisoners passes by a door that opens onto a lit room. A German soldier runs out of the room and disappears down the street. Guido slows down abruptly, he's got an idea.

On the table inside the empty office is a microphone.

Guido doesn't think twice. He looks around, and as the last of the line of prisoners passes him by, he parks the wheelbarrow and goes into the office.

-Guido: Anyone home? Am I intruding? Bitte!

There is no one. He turns and calls.

-Guido: Joshua?

The little boy's head pops up from under the sacks – with a hiccough.

-Guido (in a low voice): Come here, quick as lighting!

The boy goes into the office. Guido switches on the microphone and taps it with his fin – ger. The loudspeakers transmit the taps. He starts speaking, smiling broadly.

-Guido (loudly): Good morning, Princess!

Joshua approaches, very excited! He can't stand still – as if he has to pee.

-Guido: Last night...

The loudspeakers at the top of the pole are broadcasting. Guido's voice at full volume to every corner of the camp.

- Guido's voice: I dreamt of you all night! We had been to the movies

Scene 58

Dora is thoroughly stunned. She has no idea what is happening. The voice out of nowhere leaves her frozen. She steps toward the door of the hut, looking around, searching the air.

-Guido's voice: You were wearing that pink suit I like so much! And now...*All of a sudden, after some brief static, the voice changes.*

-Joshua (happily): Mommy! You should see! Pop takes me around in a wheelbarrow, and he can't drive! You'd die laughing! And we are winning. How many points did we get today, Pop? Quick! Run! The bad guys, the ones who yell, they're behind us...)
(Benigni, R., & Cerami, V. (1998), σσ. 126-127)

Το αξιοσημείωτο και συγκινητικό περισσότερο από όλα, δεν είναι μόνο η ψυχολογία και το ήθος αυτού του ανθρώπου αλλά και η ικανότητα του να δρα άμεσα και παραγωγικά, έξυπνα και λειτουργικά σε πολύ έντονες συναισθηματικά στιγμές και κάτω υπό αντίξοες συνθήκες.

Έχει την οξυδέρκεια και αντανakλαστικά, σώζει τις καταστάσεις έχοντας ως σύμμαχο του το χιούμορ του και την καλοσύνη του.

Για παράδειγμα:

(Scene 65:

The children are eating in silence. Guido serves the portions on plates, which the GERMAN WAITER puts in front of the children. When he serves Joshua, the little boy says:

-Joshua: Crazie! *The child realizes his mistake immediately. The realization is confirmed when he sees his father, frightened, starting at him. The German waiter and several of the children look at him oddly.*

-German waiter (in German to Joshua): What did you say?

The child purses his lips.

-German waiter (in German to Joshua): What's your name little boy?

Joshua doesn't answer. Guido has no idea what to do. The German waiter leaves the room hurriedly, ignoring the plate that the Italian waiter is holding out to him.

Guido follows him and sees him go down the stairs. He goes back to the children. A moment later, the German waiter comes back with a heavy-set woman soldier. They enter the room and stop at the door when they see what is going on in the children's dining room. Guido his finger in the air like a professor, is teaching the German children how to say "thank you" in Italian.

He puts a glass in front of one of the children, who says.

-First child: Crazie!

-Second child: Crazie!

-Guido: No, one "crazie", "grazie"...grrr. Ch...grr...

With a look at a German waiter, the female soldier, dressed as a cook, spreads her arms wide. She is in a hurry, but she goes to Guido with a stern look.

-Woman soldier: I said you are not to speak to the children! (to the children, in German) You children eat. No talking!) (Benigni, R., & Cerami, V. (1998), σσ.141-142)

Στο τέλος επιβεβαιώνονται όλοι οι παραπάνω χαρακτηρισμοί που σκιαγραφούν τον λογοτεχνικό μας ήρωα και αναδεικνύουν το μεγαλείο τη αυτοθυσίας του.

Scene 67:

-Joshua: Pop! I am tired!

- Guido: Where are we? I took a wrong turn, Joshua. Oh good—you are sleep. Pleasant dreams. Maybe it's really all a dream. Just a dream. Joshua..

He is roaming aimlessly, the sleeping Joshua's Head resting on his shoulder.

- Guido: Tomorrow morning. Mommy's going to wake up with a nice cup of a warm milk and some cookies. First, we will eat, and then I will make love to her two or three times...if I can..... (Benigni, R., & Cerami, V. (1998), σσ. 146 -147)

Σε αυτό το σημείο αισθητοποιείται η τρυφερότητα και η αγάπη προς την γυναίκα του , καθώς και ο έρωτας που αισθάνεται για εκείνη. Είναι από τις λίγες φορές που παρατηρείται μονόλογος του πρωταγωνιστή που εξωτερικεύει συναισθήματα και λέξεις εκεί που αισθάνεται ότι δε θα εκτεθεί. Για λίγο αφήνει τον εαυτό του να ονειρευτεί και να καλλιεργήσει μια ψευδαίσθηση που χρειάζεται για τις επόμενες στιγμές.

Scene 69:

Joshua: What is it?

Guido: Nothing. I thought...Okay, tomorrow the game is over and they are giving out the prizes. If you can stay hidden tonight, we get sixty points!

Joshua: How many do we have now?

Guido: Nine hundred forty! Plus sixty makes...?

Joshua: A thousand!

Guido: First place! We win!

He looks around. A soldier turns a corner...) (Benigni, R., & Cerami, V. (1998), σσ.150 -151)

Scene 76:

They go a few more steps. Guido is still looking around, but he realizes that they are about a dozen meters from the box where Joshua is hiding. He can't risk it, he slows down and looks toward the child. Joshua's eyes light up in the dark box, behind the slot. He sees...Guido, in comical woman's dress who winks and smiles at him. Then Guido makes a funny face and stars goose – stepping—the military high jinks Joshua knows so well. Still hidden in the box, the little boy stifles laugh. The soldier gets nervous, he doesn't understand the kidding around.

-Soldier (in German): What the devil are you doing! Speed it up—turn right here.

There is a building on the right. The two disappear around a corner. Two rapid burst of gun fire are heard. And moment later soldier appears, walking quickly as he soldiers his weapon. In the meantime , the sun has appeared on the horizon.

The wind is still blowing. A track approaches, but this time it is field with German soldiers. It slows down. (Benigni, R., & Cerami, V. (1998), σσ. 158 - 159)

Ο Γκουίντο μέχρι το τέλος υποδύεται ποικίλους ρόλους, είτε μεταμφιεσμένος ως γυναίκα για να προσεγγίσει το στρατόπεδο συγκέντρωσης των γυναικών για να δει την Ντόρα, είτε τον σύμμαχο του Τζοσουέ στο πολυπόθητο παιχνίδι με το ταγκ. Το συντριπτικό είναι ότι ο ίδιος δεν μπόρεσε ποτέ να αποχαιρετήσει τον γιο του , αλλά ούτε να μοιραστεί την θλίψη και τον φόβο του.

- **Ντόρα:** Ο χαρακτήρας της εντάσσεται και αυτός αντιστοίχως στην κατηγορία των σφαιρικών χαρακτήρων, καθώς εκτυλίσσεται από την αρχή ως το τέλος της ιστορίας προσδίδοντας στην ηρωίδα βασικά στοιχεία που εμπλουτίζονται καθ' όλη την διάρκεια της πλοκής. Επιπλέον αισθητοποιούνται στοιχεία, τα οποία διαθέτει η ηρωίδα και καλλιεργεί υπό πειστικές συνθήκες. Είναι μια ευαίσθητη και ρομαντική ηρωίδα, που αγαπά πολύ τον Γκούιντο και νοιάζεται για εκείνον:

(Scene 33: The orchestra leader, amused because he thinks this is part of the hotel's entertainment (as do most of the guests), waves his baton. The music starts, even louder than before.

Ferruccio jumps to his feet. He has the little dog in his hand, it is barking.

Uncle, who is pouring cognac into a glass, stops and drinks cognac from the bottle.

Guido and the horse finish their tour of the room and stop before the quests of honor.

The music stops. Guido extends his hand to Dora.

-Guido: Congratulations.

-Rodolfo: Thank you

-Guido: Come, Princess!

-Dora is excited and frightened. She hesitates, but only for a moment. Rodolfo stares at the horseman, deeply suspicious.

-Rodolfo: Aren't you?

-Guido: Quick, Princess! (Benigni, R., & Cerami, V. (1998), σσ.76)

She steps onto the chair and then, onto the table, then settles herself on the horse in her knight's arms. Guido offers the bottle of champagne to Rodolfo.) σελ76-77.

Τα ανώτερα στοιχεία της ηρωίδας πιστοποιούνται και στην παρακάτω σκηνή, όπου έπειτα από την έξοδο τους, και επιστρέφοντας την σπίτι, ο Γκούιντο εξομολογείται για ακόμη μια φορά τον έρωτα του σε εκείνη.

(Scene 28

-Guido: Oh, I forgot to tell you...that I want to make love to you so badly – you would not believe how badly. Not just once, but over and over. But I'd never admit it to anyone, most of all never to you. They would have to torture me to make me admit it.

-Dora: Admit what?

-Guido: That I want make love to you, over and over. But I'd never admit it, only if I were crazy would I admit that I'd even make love to you here, now, in front of your own house, for the rest of my life.

He puts the steering wheel down, shaft first, like a cane and leans on it. She stands still. Thunder shakes in the sky.

-Dora: Run, you will get wet, it's going to rain again.

-Guido (saying good –bye): Princess.

Just then two bicycles come into view, and the upholsterer and his wife cycle by Dora realizes that Guido's clothes are soaked.

-Dora: Your suit is completely drenched. Be careful not to catch cold!

Guido sees the upholsterer look over his shoulder and stop the bike with a triumphant smile on his face!

-Guido: No, the suit's fine. It's the hat that's bothering me. I need a dry hat. But where can I find? *He looks heavenward. She joins her hands and raises her eyes.*

-Dora: Maria, send someone with a dry hat for my friend!! (Benigni, R., & Cerami, V. (1998), σσ.59- 61)

Ο ρομαντισμός αποτυπώνεται για άλλη μια φορά πριν συνάψουν ακόμη σχέση μεταξύ τους, καθώς η Ντόρα αρχίζει να ερωτεύεται τις συναντήσεις τους. Αν και επιφυλακτική ακόμη, η ίδια εισπράττει τα αγνά συναισθήματα που νιώθει ο Γκουίντο για εκείνη. Η ίδια φαίνεται να απολαμβάνει τον μεταξύ τους ρομαντισμό κάτι το οποίο φαίνεται παρακάτω:

-Guido: This is the princess fell into my arms from the sky!

Elena figures out who Guido is.

-Elena: Oh – is he the one who sucked the stringer out of your thing?

-Dora: Yes, yes!

She says happily to Guido.

Do you always appear out of nowhere? We always meet like this...

-Guido: Next time we can plant it. How about tonight at eight?

-Dora: No, (smiling) this way is nicer.

-Elena: Come on Dora, you will be late for school

Dora to Guido

-Dora: I hope we run into each other again- by chance. Bye!

-Guido: Farewell, princess!) (Benigni, R., & Cerami, V. (1998), σσ. 29 -30)

➤ **Τζοσούε:** Ο Τζοσούε είναι ένα πολύ γλυκό αγόρι που υπακούει και εμπιστεύεται απόλυτα την οικογένεια του και ειδικά τον Γκουίντο, τον πατέρα του.

Συνεπώς, γίνεται αντιληπτό ότι ο Τζοσούε γνώριζε ότι ο λόγος για τον οποίο βρίσκονταν στο στρατόπεδο συγκέντρωσης ήταν το παιχνίδι που αν κατακτούσαν την πρώτη θέση θα κέρδιζαν ένα πελώριο πραγματικό τανκ. Φυσικά για να κατακτήσουν την νίκη έπρεπε να περάσουν από δαιδαλώδεις «δοκιμασίες» και πιέσεις οι οποίες στην πραγματικότητα αποτελούσαν τα βασανιστήρια των αντισημιτικών ναζιστικών στρατιωτών.

Ο Τζοσούε όμως υπήρξε σε μια στιγμή διαύγειας και ανησυχίας καθώς άρχισε να αμφισβητεί τον πατέρα του για την πραγματικότητα που του παρουσίαζε. Άρχισε να υποψιάζεται ότι δεν υπάρχει κάποιο παιχνίδι και ότι είναι φυλακισμένοι και δέσμοι. Γρήγορα όμως ο Γκουίντο κερδίζει μέσω τη αντίστροφης ψυχολογίας που εφαρμόζει, την εμπιστοσύνη του γιού του. Ο Τζοσούε τον θαυμάζει και τον εμπιστεύεται απόλυτα. Κάτι τέτοιο δεν μπορεί να αναιρεθεί φυσικά, καθώς η εμπιστοσύνη και η αγάπη προς τον πατέρα του είναι απεριόριστη και απόλυτη και αμέσως απορρίπτει κάθε καχυποψία του.

(Scene 60:

-Guido: Joshua what are you talking about?

-Joshua: They cook us, in the ovels.

-Guido: Who told you that?

-Joshua: A man was crying and he said they make buttons and soap out of us

Guido burst out laughing

-Guido: Joshua! You fell for it again and here I thought you were, a sharp kid.

He smiles buttons and soap. Right. And tomorrow morning I am washing my hands with Bartholomew and buttoning my jacket with Francesco and my vest with Claudio..

He is smiling as he pulls a button off his jacket and lets it fall on the floor.

Oh, oh Giorgio fell of

He picks up the button and puts it in his pocket.

They make buttons out of people. What else?

-Joshua: They cook us in ovens.

-Guido (laughing): They cook us in ovens ? I 've heard of a wood – burning oven, but I never heard of a people; burning oven. Oh, I 'm out of wood, pass me that lawyer over there! No, that lawyer's no good, he is not dry! Come on, Joshua, get with it! Let's get serious now. Tomorrow morning there is a sack race with the bad guys, and you...

-Joshua: No, Pop, that's enough, I want go home.

-Guido: Now?

-Joshua: Right now.

-Guido: Its raining now. You'll come down with a terrible fever!

-Joshua: I don't care. Let's go.

-Guido: Okay, you want to go home, we will go!

-Joshua: Can we really go?

-Guido: Sure! You don't think they force people to stay here, do you?

- (He thinks a minute)

We drop out, they cancel us. Too bad. We were wining. He pretends to look for a suitcase

-Guido: Some other kid's going to win the real tank.

-Joshua: Which kid? There aren't any more kids. I'm the only one left.

Guido jumps down from the bed

-Guido: No more kids? It's full of kids, it's busting with kids

-Joshua: Yeah ? Where are they?

-Guido: Hiding. They are not allowed to come out. It's full of kids hiding. It's a serious game.

-Joshua: I don't get this game. How many points do we have?

-Guido: Six hundred eighty – seven. I have told you a thousand times, we are first. We are winning! But never mind, we will drop out. Let's go! I saw the chart yesterday. We will go anyway, though. Bye, Bartholomew, Joshua and I are leaving. We are fed up here.

-Guido (to Bartholomew): The tank is done, it's ready. Clean the spark plugs off before you start it. Open the throttle. Otherwise, the cannon will get stuck with the tracks. And the gun, did you see how nice is it? It came out beautiful! Lift the emergency brake before you move! Joshua and I are going, Joshua wants to quit. We could have gone back with the tank soon, but we will take the bus today, Joshua and I are leaving. So long, everybody. We're tired of this place. Let's go, or we will miss the bus.

- Joshua: It's raining, I will come down with a terrible fever! (smiles) (Benigni, R., & Cerami, V. (1998), σσ.132 - 134)

Στο εν λόγω απόσπασμα εκτός των παραπάνω αποφαίνεται το χιούμορ και η παιγνιώδη επιχειρηματολογία του Τζοσουέ καθώς αφήνει να εννοηθεί πως άλλαξε γνώμη και το έχει μετανιώσει, αναιρώντας με αυτόν τον τρόπο την προηγούμενη του απόφαση.

Ο Τζοσουέ είναι ένα μικρό παιδί, το οποίο αγαπάει πάρα πολύ τους γονείς του, τους εμπιστεύεται απόλυτα ιδίως τον πατέρα του με τον οποίο καταστρώνουν «από κοινού» πως θα αποφύγουν τις παγίδες και θα αντιμετωπίσουν τις δοκιμασίες που τους εμφανίζονται. Παρακάτω παρουσιάζεται απόσπασμα που αναδεικνύει τα στοιχεία του πρωταγωνιστή μας , τα οποία και έχουν προαναφερθεί.

Scene 57:

On top of a very tall pole, four loudspeakers are hung at night angels. A voice is giving orders in German to the army personnel.

-Loudspeaker voice (in German): Attention, attention! The west gate will be closed for several days. Heavy materials must be moved through the camp's north exit.

In a long, narrow lane, a group of prisoners is returning from work.

Guido is among them, pushing a rickety wheelbarrow filled with empty sacks and all sorts of debris. To his alarm, a little hiccup is heard every once in a while from under the sacks. Around the corner, the group of prisoners passes by a door that opens onto a lit room. A German soldier runs out of the room and disappears down the street. Guido slows down abruptly, he's got an idea.

On the table inside the empty office is a microphone.

Guido doesn't think twice. He looks around, and as the last of the line of prisoners passes him by, he parks the wheelbarrow and goes into the office.

-Guido: Anyone home? Am I intruding? Bitte!

There is no one. He turns and calls.

-Guido: Joshua?

The little boy's head pops up from under the sacks – with a hiccup.

-Guido (in a low voice): Come here, quick as lighting!

The boy goes into the office. Guido switches on the microphone and taps it with his fin – ger. The loudspeakers transmit the taps. He starts speaking, smiling broadly.

-Guido (loudly): Good morning, Princess!

Joshua approaches, very excited! He can't stand still – as if he has to pee.

-Guido: Last night...

The loudspeakers at the top of the pole are broadcasting. Guido's voice at full volume to every corner of the camp.

- Guido's voice: I dreamt of you all night! We had been to the movies...(Benigni, R., & Cerami, V. (1998), σσ.125 - 126)

Scene 58

Dora is thoroughly stunned. She has no idea what is happening. The voice out of nowhere leaves her frozen. She steps toward the door of the hut, looking around, searching the air.

- Guido's voice: You were wearing that pink suit I like so much! And now...

All of a sudden, after some brief static, the voice changes.

- Joshua (happily): Mommy! You should see! Pop takes me around in a wheelbarrow, and he can't drive! You'd die laughing! And we are winning. How many points did we get today, Pop?

- Quick! Run! The bad guys, the ones who yell, they're behind us...) Τέλος μέσα σε όλα τα παραπάνω στοιχεία που πιστοποιούνται από τα αντίστοιχα αποσπάσματα, υπάρχει σε ισχύ το αίσθημα της αγάπης και της αθωότητας του, που κορυφώνεται στην ολοκλήρωση της ιστορίας. (Benigni, R., & Cerami, V. (1998), σσ.126- 127)

Scene 77: *(Suddenly, the little boy turns: The tank has just passed someone he knows.*

- Joshua: (yelling) Mommy!

The tank stops. The child jumps down and races back up the hill as fast as he can.

-Joshua: (yelling) Mommy!

Running he throws himself at his mother, who is sitting on the grass near a cherry tree. She falls backward, Joshua, on top of her, kissing her.

-Dora: Joshua!

-VOICE OVER (adult Joshua): This is my story. This is the sacrifice my father made. This was his gift to me.

She looks and looks at him, paralyzed by joy.

-Joshua: We won!

-Dora: Yes, we won!

- Joshua: A thousands points! Couldn't you just die laughing? We came in first! We get to take the tank home! We won!) (Benigni, R., & Cerami, V. (1998), σσ. 161 -162)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο

Η μεταβολή των χαρακτήρων: συγκριτική εξέταση των δύο έργων.

Ένας χαρακτήρας μπορεί να λειτουργήσει ως καθρέφτης για τον αναγνώστη, επιτρέποντάς του να αναγνωρίσει και να κατανοήσει δικές του εμπειρίες και συναισθήματα. Η ταύτιση με έναν χαρακτήρα ενισχύει την εμπειρία της ανάγνωσης, καθιστώντας την πιο προσωπική και συναισθηματικά εμπλουτισμένη. Επιπλέον, οι χαρακτήρες δίνουν ζωή στη λογοτεχνία, επιτρέποντας την πλοκή να εξελιχθεί μέσω των δράσεων και των αποφάσεών τους.

Η πολυπλοκότητα και η ανάπτυξη των χαρακτήρων προσδίδουν βάθος στην ιστορία, καθιστώντας την πιο ρεαλιστική και συναρπαστική. Οι δυναμικοί χαρακτήρες που εξελίσσονται μέσα από τις προκλήσεις και τις συγκρούσεις τους προσφέρουν σημαντικά μαθήματα ζωής και διδάγματα.

Η σημασία του χαρακτήρα στη λογοτεχνία έγκειται στην ικανότητά του να συνδέει την αφήγηση με τον αναγνώστη σε προσωπικό επίπεδο, δημιουργώντας μια διαχρονική γέφυρα μεταξύ της φαντασίας και της πραγματικότητας. Ο χαρακτήρας ως λογοτεχνική οντότητα και περιεχόμενο αποτελεί τον δίαυλο γνωριμίας του ήρωα με το αναγνωστικό ή οπτικό κοινό του. Το πλαίσιο στο οποίο συστήνεται ο ήρωας είναι το έργο στο οποίο και εντάσσεται, ενώ η αλληλεπίδραση με το περιβάλλον του, αποτελεί κύριο παράγοντα για την σκιαγράφηση του.

Ευρύτερα, η μεταβολή των χαρακτήρων που παρουσιάζεται σε ένα έργο λογοτεχνίας που αντλεί από τον κινηματογράφο, αποτελεί συχνά αναπόσπαστο κομμάτι της ανάλυσης, καθώς αποκαλύπτει την εξέλιξη και το μεταβατικό πλαίσιο κατά τη διάρκεια της πλοκής. Για να διερευνήσουμε αυτήν τη μεταβολή, θα εξετάσουμε ενδελεχώς τους χαρακτήρες συγκριτικά με τα δύο κατωτέρω έργα: το βιβλίο « *Η Ζωή είναι ωραία* » και την ομώνυμη ταινία του.

Δεδομένου ότι η ταινία προηγείται του βιβλίου, ομολογουμένως μπορούμε να διακρίνουμε, ότι η τελευταία αποτελεί μια προσαρμογή, βάση του βιβλίου και ορισμένες φορές μία παραλλαγή του. Κάτι τέτοιο όμως δεν υπάρχει στην εν λόγω περίπτωση. Το μυθιστόρημα «*Η ζωή είναι ωραία*» αποτυπώνει σε 162 σελίδες την σκιαγράφιση των χαρακτήρων και την σύμπτυξη των γεγονότων, που διαδραματίζονται στην διάρκεια των 116 λεπτών της κινηματογραφικής ταινίας. Ως απόρροια αυτού, η οπτική αφήγηση της ταινίας παρέχει μοναδικές διαδραστικές συνεισφορές στην αντίληψη και στην κατανόηση των χαρακτήρων, καθώς και σε ποικιλία ερεθισμάτων.

Ωστόσο, αναπόσπαστη πληροφορία αποτελεί η πηγή έμπνευσης του τίτλου και η αλληγορική του σημασία. Ο τίτλος του λογοτεχνικού έργου και της κινηματογραφικής ταινίας «*Η ζωή είναι ωραία*» προέρχεται από τη φράση του Λέοντα Τρότσκι. Εξόριστος στο Μεξικό, έχοντας επίγνωση ότι θα δολοφονούταν από ανθρώπους του Στάλιν, κοίταξε την σύζυγο του από το παράθυρο και έγραψε ότι «η ζωή είναι ωραία». Κάπως παράδοξο, βαθιά αλληγορικό, ενδεχομένως και ελαφρώς θλιβερό. Μα η ζωή υπόκειται στα απλά, που συνήθως είναι και τα σημαντικότερα. Το ίδιο συνέβη και στην ζωή των πρωταγωνιστών μας.

Το κινηματογραφικό αυτό «*διαμάντι*», αποτελεί ιταλική δραματική κωμωδία παραγωγής 1997. Δημιουργός του εν λόγω αριστουργήματος είναι ο Ρομπέρτο Μπενίνι, ως σκηνοθέτης της ταινίας και ως συγγραφέας του ομώνυμου μυθιστορήματος. Ο ίδιος ενσαρκώνει και τον πρωταγωνιστικό ρόλο του Γκουίντο με την ερμηνεία να κατακτά, βραβείο: Όσκαρ Α' αντρικού ρόλου.

Ας συγκρίνουμε, λοιπόν, μεταξύ του λογοτεχνικού έργου και την κινηματογραφική ταινία, τις ομοιότητες και τις αντιθέσεις όπου υπάρχουν.

Όπως είπαμε, η ομώνυμη ταινία προϋπάρχει του βιβλίου. Το τελευταίο, αποτελεί μια πιστή αντιγραφή των σκηνών και των διαλόγων. Η ύπαρξη του υφίσταται για να παραθέσει επακριβώς και πλήρως το περιεχόμενο και την ουσία της ταινίας, με μηδαμινή παράφραση και παραλλαγή. Κάποιος που δεν έχει δει την ταινία, είτε λόγω δυνατότητας είτε επιλογής, είναι εφικτό να «την δει» μέσα από την «ανάγνωση» της.

Αυτό αισθητοποιείται και από το γεγονός ότι πάνω από κάθε σελίδα, αναγράφεται στα αριστερά η σκηνή και ο αριθμός της (σκηνή 3).

Επί της ουσίας, το λογοτεχνικό έργο συνδυάζει το σενάριο, την πλοκή και τους διαλόγους της ομώνυμης ταινίας. Συνεπώς, η σκιαγράφιση των χαρακτήρων βρίσκεται σε απόλυτη ταύτιση με την ταινία και επιβεβαιώνει το αποτέλεσμα του σκηνοθέτη αλλά και των σεναριογράφων, αποδίδοντας και στα δύο έργα τα ίδια στοιχεία των χαρακτήρων. Ωστόσο, η μόνη διαφορά που υπόκειται μεταξύ των δύο, που ισχύει κατεξοχήν ανάμεσα στην λογοτεχνία και στον κινηματογράφο, είναι ότι η πρώτη, διευρύνει την φαντασία της φαντασίας, κάτι το οποίο δεν πραγματοποιείται στον ίδιο βαθμό, μέσω μιας ταινίας. Η επαφή και η επικοινωνία με τον θεατή είναι πιο άμεση μέσω του κινηματογραφικού περιεχομένου, γεγονός που δημιουργεί το πλαίσιο για να σφυρηλατήσει ο θεατής πιο άμεσα και στερεά το «*προφίλ*» των πρωταγωνιστών.

Παρακάτω μέσω παραδειγμάτων αναδεικνύεται η ταύτιση των ηρώων συγκριτικά μεταξύ βιβλίου και ταινίας.

Ας ξεκινήσουμε με τον πρωταγωνιστή του βιβλίου «Η ζωή είναι ωραία», τον Γκουίντο. Ο ίδιος αναζητά εργασία και στην πορεία αυτού του ταξιδιού, γνωρίζει την αγαπημένη του. Ερωτεύεται με την πρώτη ματιά την Ντόρα αν και η συνάντησή τους δεν θα μπορούσε να είναι τίποτα λιγότερο από αστεία και ρομαντική. Τόσο στο λογοτεχνικό περιεχόμενο, όσο και στην κινηματογραφική ταινία ακολουθούνται πιστά οι ίδιες σκηνές (είτε οπτικές, είτε γραπτώς) όπου τα συναισθήματα των δύο ηρώων, είναι αμοιβαία με τον Γκουίντο να νιώθει πρώτος και εντόνως αυτήν την έλξη. Αυτός ήταν και ο λόγος για τον οποίο φρόντιζε η κάθε τους συνάντηση, να τελειώνει με ένα χαμόγελο και το γέλιο της Ντόρας:

(Scene 16:

-Guido: No, I mean, Sunday...is St. Mary's Day. What are you doing?

- Dora: I 'm going to the theater.

-Guido: To see what?

- Dora: Offenbach.

-Guido: Right. They're playing Offenbach. Fine. Well...

-Guido (to Principal): Thank you very much and good -bye. I just came to..

-Principal: We know.

-Principal (to the group): As you know, the inspector came from Rome to talk to us about the race manifesto signed by the most enlightened Italian scientists.

She points to the poster on the wall, Which Guido scans rapidly.

-Principal: He will and, we're very honored, demonstrate to us that our race is a superior, race- the best of all! Take your seats.

The children sit down.

-Principal: Go ahead, Inspector.

-Guido: Our race, as we know...

-Principal: ..is superior!

- Guido: Naturally! Our race is superior. I've just come from Rome, right this minute, to tell you in order that you will know, children, that our race is a superior one. I was chosen, I was by racist Italian scientists in order to demonstrate how superior our race is. (She smiles). (Benigni, R., & Cerami, V. (1998), σσ. 40 -41)

Γνωρίζει τον έρωτα στο πρόσωπο της Ντόρας, μιας πανέμορφης κοπέλας που ένα ατυχές και αστείο ταυτοχρόνως συμβάν θα σταθεί η αφορμή της γνωριμίας τους. Η ίδια δέχθηκε ένα τσίμπημα από μέλισσα και ταυτοχρόνως χάνοντας την ισορροπία της, προσγειώνεται απότομα στους ώμους του Γκουίντο. Κάπως έτσι λοιπόν ξεκινά, η αρχή της ιστορίας μας (σελ 6. «*Just above Guido's head, in the bayloft, a girl has been stung by a wasp. She loses her balance and falls out the window into Guido's arms as pigeons flap their way noisily out of the lost window. Guido and Dora fall down, rolling on straw. She is on top of him, a veil over her face*»). Ο ίδιος την προσεγγίζει και αποβάλλει το δηλητήριο από τη πληγή της απομακρύνοντας το με το στόμα του, προκειμένου να την βοηθήσει. Η αλληλεπίδραση του, ο τρόπος με τον οποίο αντιδρά άμεσα, τα αστεία που κάνει για να γελάσει η Ντόρα καθώς και η προσφώνηση «πριντζιπέσσα» («*good morning princess*» σελ 6.) αποτυπώνουν ευθύς αμέσως τον ρομαντισμό, την αισιοδοξία και το ενδιαφέρον του Γκουιντό.

Οι δρόμοι τους θα συγκλίνουν για ακόμη μια φορά όταν η Ντόρα την ημέρα του αρραβώνα της θα εγκαταλείψει τον αρραβωνιαστικό της για τον αγαπημένο της Γκουίντο.

Καθώς η πλοκή εξελίσσεται, ο Γκουίντο εμπλέκεται σε ποικίλα γεγονότα που τον ωθούν να αντιμετωπίσει τον έρωτα, την θλίψη και τις αιχμηρές πλευρές της ζωής. Παρ' όλα αυτά, η αισιοδοξία του παραμένει ακλόνητη και ενδυναμώνεται από τις δοκιμασίες που διέρχεται. Αναπόσπαστη έννοια και επιθυμία του είναι να απεμπλακούν από αυτήν την συγκυρία και να διαφύγουν εκείνος και η οικογένεια του όσο το δυνατόν γρηγορότερα.

Η ζωή τους θα κυλίσει όμορφα, μέχρι που θα σημάνει η αρχή του τέλους τους. Η ώρα που θα σήμανε την αρχή του Ολοκαυτώματος, δεν αργούσε να έρθει.

Στο βιβλίο προσαρμογής της ταινίας, η μεταβολή του χαρακτήρα του Γκουίντο δεν είναι διαφορετική απλώς διαφοροποιείται το μέσο που προβάλλεται. Ο σκηνοθέτης μπορεί να αποφασίσει να εστιάσει σε διαφορετικά στοιχεία του χαρακτήρα ή να προσθέσει ή να αφαιρέσει σκηνές που επηρεάζουν την ανάπτυξη του. Κάτι τέτοιο όμως δεν συμβαίνει στην προκειμένη περίπτωση. Οι χαρακτήρες είναι συνυφασμένοι με την πλοκή του έργου και τα στοιχεία τους ανταποκρίνονται πλήρως και στις δύο εκδοχές (ταινία, βιβλίο).

Στην ταινία λόγω της οπτικοακουστικής αμεσότητάς της, η αλληλεπίδραση με τον θεατή είναι ταυτόχρονη. Στο βιβλίο υπάρχει μόνο ο γραπτός λόγος, γεγονός που επιτρέπει στον αναγνώστη να φανταστεί τον ήρωα εξωτερικά και να διευρύνει την φαντασία του.

Κατά τα άλλα, η ερμηνεία του ηθοποιού μπορεί να επηρεάσει την αντίληψή μας για τον χαρακτήρα, όπως συνηθίζεται στο οπτικό υλικό, καθώς προβάλλονται άμεσα οι εκφάνσεις του χαρακτήρα.

Συνολικά, η μεταβολή των χαρακτήρων αποτελεί ένα σημαντικό στοιχείο της αφήγησης σε κάθε έργο, είτε πρόκειται για ένα βιβλίο είτε για μια ταινία. Η ανάλυση αυτή μπορεί να μας βοηθήσει να κατανοήσουμε καλύτερα την ανάπτυξη των

χαρακτήρων και τις θεματικές εξελίξεις στην πλοκή. Στην ταινία, η περιορισμένη διάρκεια και οι περιορισμένοι διάλογοι ενδέχεται να μειώσουν την πλήρη ανάπτυξη του χαρακτήρα. Ωστόσο, μέσω της σκηνοθετικής απεικόνισης και της ερμηνείας του ηθοποιού, οι θεατές εξακολουθούν να αντιλαμβάνονται την πολυπλοκότητα του χαρακτήρα και τις εσωτερικές του συγκρούσεις.

Η μεταβολή των χαρακτήρων μεταξύ του βιβλίου και της αντίστοιχης ταινίας εξαρτάται από τον τρόπο που κάθε μέσο απεικονίζει την πλοκή και αναπτύσσει τους χαρακτήρες. Ενώ το βιβλίο προσφέρει μια πιο λεπτομερή και βαθιά εξέταση, η ταινία συχνά προσφέρει μια πιο οπτική και συνοπτική προσέγγιση, αλλά με την κατάλληλη σκηνοθετική απεικόνιση μπορεί να μεταφέρει εξίσου εντυπωσιακά την εξέλιξη των χαρακτήρων.

Ξεκινώντας από το βιβλίο, η μεταβολή των χαρακτήρων απεικονίζεται συχνά μέσα από τις σκέψεις, τις πράξεις και τις αλληλεπιδράσεις τους με άλλους χαρακτήρες. Οι συγγραφείς έχουν την ευελιξία να αναλύσουν λεπτομερώς τις εσωτερικές διαδικασίες και τις εξελίξεις των χαρακτήρων μέσα από τις σελίδες του βιβλίου.

Αντίστοιχα, στην ταινία, η μεταβολή των χαρακτήρων συχνά απεικονίζεται μέσω της ερμηνείας των ηθοποιών και των διανθισμένων διασκευών του σεναρίου. Λόγω του περιορισμένου χρόνου στην οθόνη, οι ταινίες συνήθως προσπαθούν να συμπυκνώσουν την ανάπτυξη των χαρακτήρων σε συγκεκριμένες σκηνές ή αλλαγές στην πλοκή. Για παράδειγμα, σε μια ταινία προσαρμογής ενός βιβλίου, οι δημιουργοί μπορεί να επιλέξουν να αλλάξουν ή να παραλείψουν ορισμένα σημαντικά γεγονότα ή χαρακτηριστικά των χαρακτήρων για να προσαρμόσουν την αφήγηση στην οθόνη.

Ωστόσο, οι διαφορές μεταξύ της μεταβολής των χαρακτήρων σε ένα βιβλίο και μια ταινία μπορεί να οφείλονται στις διαφορετικές απαιτήσεις και δυνατότητες κάθε μέσου. Το βιβλίο προσφέρει μια βαθύτερη εξέταση των χαρακτήρων, ενώ η ταινία εστιάζει συνήθως στις οπτικές πτυχές και την ερμηνεία των ηθοποιών. Παρόλα αυτά, και τα δύο μέσα έχουν τη δυνατότητα να αποδώσουν την μεταβολή των χαρακτήρων με τρόπο που να εμπλέκει και να συναρπάζει το κοινό τους. Η μεταβολή των χαρακτήρων μεταξύ του βιβλίου και της αντίστοιχης ταινίας παρέχει μια συναρπαστική προοπτική στην ανάλυση και την ερμηνεία της πλοκής και των χαρακτήρων. Κάθε μέσο έχει τους δικούς του τρόπους να παρουσιάσει την εξέλιξη των χαρακτήρων, λαμβάνοντας υπόψη τις διαφορετικές δυνατότητες που προσφέρει.

Στην περίπτωσή μας όμως, τα δύο εν λόγω έργα αποτυπώνουν, έκαστο στο είδος του, το απόλυτο μήνυμα και συναίσθημα που επιχειρεί η ιστορία να μεταφέρει.

Όσον αφορά τον χαρακτήρα του Γκουίντο, όπως έχουμε προαναφέρει, από το βιβλίο «Η ζωή είναι ωραία» παρουσιάζεται ως ένας απλός άνθρωπος που αντιμετωπίζει τη ζωή με αισιοδοξία, παρά τις δυσκολίες. Καθώς η πλοκή εξελίσσεται, ο Γκουίντο εμπλέκεται σε διάφορα γεγονότα που τον αναγκάζουν να αντιμετωπίσει τις σκληρές πλευρές της ζωής. Παρόλα αυτά, η αισιοδοξία του παραμένει ακλόνητη και ενδυναμώνεται από τις δοκιμασίες που διέρχεται.

Στην ταινία, η μεταβολή του χαρακτήρα του Γκουίντο διατηρεί την ταυτότητα της. Ο σκηνοθέτης έχει την ευκαιρία να εστιάσει σε διαφορετικές πτυχές του χαρακτήρα ή να προσθέσει ή να αφαιρέσει σκηνές που επηρεάζουν την ανάπτυξή του. Επιπλέον, η ερμηνεία του εκάστοτε ηθοποιού μπορεί να προσδώσει νέες διαστάσεις στον χαρακτήρα. Ωστόσο, η μεταβολή του χαρακτήρα μπορεί να διαφέρει κατά πολύ ανάλογα με την προσέγγιση της ταινίας. Κάποιες ταινίες πιστεύουν ότι η πιστή αναπαράσταση του βιβλίου είναι η καλύτερη επιλογή, ενώ άλλες προτιμούν να προσαρμόσουν το περιεχόμενο για να ταιριάζει καλύτερα με τις ανάγκες του κινηματογράφου. Κατά συνέπεια, η μεταβολή του χαρακτήρα μπορεί να παρουσιαστεί με διαφορετικό τρόπο ανάλογα με το πώς αντιλαμβάνεται ο κάθε σκηνοθέτης την προσαρμογή του έργου.

Στην προκειμένη συνθήκη οι ήρωες μας αποτυπώνουν το ίδιο και στην ταινία και στο βιβλίο την ένταση των χαρακτήρων τους, κάτι το οποίο αισθητοποιείται σε κάθε πτυχή της κινηματογραφικής και λογοτεχνικής οπτικής.

Το ποιόν τους, ο χαρακτήρας τους, η συνδεσιμότητα, ο δεσμός που έχουν αναπτύξει μεταξύ τους παρουσιάζεται πιο έντονα από οπουδήποτε στην τελευταία σκηνή της ταινίας, με την οποία εφάπτεται απόλυτα το βιβλίο.

Scene 77: (*Suddenly, the little boy turns: The tank has just passed someone he knows.*

- Joshua: (yelling) Mommy!

The tank stops. The child jumps down and races back up the hill as fast as he can.

-Joshua: (yelling) Mommy!

Running he throws himself at his mother, who is sitting on the grass near a cherry tree. She falls backward, Joshua, on top of her, kissing her.

- Dora: Joshua!

- VOICE OVER (adult Joshua): This is my story. This is the sacrifice my father made. This was his gift to me.

She looks and looks at him, paralyzed by joy.

-Joshua: We won!

-Dora: Yes, we won!

- Joshua: A thousands points! Couldn't you just die laughing? We came in first! We get to take the tank home! We won!) (Benigni, R., & Cerami, V. (1998), σσ. 161 -162)

Η αυτοθυσία του Γκουίντο, η αγνότητα και η αφοσίωση απέναντι σε εκείνον από την πλευρά του Τζοσουέ, η ενσυναίσθηση και το σθένος της Ντόρας είναι πυλώνες για τα θεμέλια μιας βαθιά ενωμένης οικογένειας. Φυσικά για να επιτευχθεί αυτό, οι χαρακτήρες αισθητοποιούν ψυχική ισορροπία και αρμονία και έπειτα τις προσφέρουν συλλογικά.

Η Ντόρα στην παρακάτω σκηνή αναδεικνύεται το πλήθος των συναισθημάτων της. Η ίδια ταλανίζεται από δύο κυρίαρχα συναισθήματα, ανάμεικτα μεταξύ τους και ιδιαίτερα ισχυρά. Η φράση «excited and frightened» υποδεικνύει ότι νιώθει ενθουσιασμό και φόβο ταυτόχρονα.

Ο ενθουσιασμός της πηγάζει από την απρόσμενη και ρομαντική κίνηση του Γκουίντο. ενώ το άγχος της πηγάζει από την απρόβλεπτη και αυθόρμητη συμπεριφορά

του Γκουίντο. Η διστακτικότητα της Ντόρα ("she hesitates, but only for a moment") αισθητοποιεί ότι παρόλο που έχει αμφιβολίες και φόβους, η επιθυμία και η έλξη της για τον Γκουίντο υπερτερούν.

The music stops. Guido extends his hand to Dora.

- Guido: Congratulations.
- Rodolfo: Thank you
- Guido: Come, Princess!

Dora is excited and frightened. She hesitates, but only for a moment. Rodolfo stares at the horseman, deeply suspicious.

- Rodolfo: Aren't you?
- Guido: Quick, Princess!

She steps onto the chair and then, onto the table, then settles herself on the horse in her knight's arms. Guido offers the bottle of champagne to Rodolfo.) (Benigni, R., & Cerami, V. (1998), σσ. 76 -77)

Συνοψίζοντας, η μεταβολή των χαρακτήρων ανάμεσα σε ένα βιβλίο και την αντίστοιχη ταινία είναι ένα ενδιαφέρον θέμα που επιτρέπει την ανάδειξη της διαφορετικής προσέγγισης και της καλλιτεχνικής ελευθερίας που παρέχει κάθε μέσο. Κάθε μέσο έχει τους δικούς του περιορισμούς και δυνατότητες, και η μεταβολή του χαρακτήρα αποτελεί μια από τις πτυχές που αναδεικνύουν τη μαγεία της μεταφοράς από την οθόνη στις σελίδες του βιβλίου.

Η μεταβολή των χαρακτήρων στην ταινία και το βιβλίο "Η Ζωή Είναι Ωραία" αποτελεί ένα από τα πιο σημαντικά στοιχεία της αφήγησης, αναδεικνύοντας την εξέλιξη και την εσωτερική αναζήτηση των χαρακτήρων μέσα από διάφορες περιπέτειες και συμπεριφορές. Το βιβλίο και η ταινία παρουσιάζουν διαφορετικές προσεγγίσεις στην ανάπτυξη των χαρακτήρων, με κάθε μέσο να έχει τα πλεονεκτήματά του και να επιτυγχάνει διαφορετικούς βαθμούς εμβάθυνσης και σύνδεσης με τους χαρακτήρες.

Εννοείται ότι αυτο επιτυγχάνεται στο βαθμό που το περιεχόμενο και η σκιαγράφηση των χαρακτήρων παραμένουν αναλλοίωτα

Στο βιβλίο, οι αναλυτικές περιγραφές και ο εσωτερικός διάλογος προσφέρουν μια ευρεία και λεπτομερή εικόνα των χαρακτήρων. Ο αναγνώστης έχει τη δυνατότητα να κατανοήσει τις σκέψεις, τις ανησυχίες και τις αναστολές τους με μεγαλύτερη ευκολία. Η μεταβολή των χαρακτήρων συμβαίνει σταδιακά, με τον κάθε χαρακτήρα να ανακαλύπτει και να εξερευνά νέες πτυχές του εαυτού του μέσα από τις εμπειρίες που ζει. Οι αλλαγές είναι πιο βαθιές και λεπτομερείς, αναδεικνύοντας την πλούσια εσωτερική ζωή των χαρακτήρων.

Από την άλλη πλευρά, η ταινία προσφέρει μια οπτική αναπαράσταση των χαρακτήρων, επιτρέποντας στο κοινό να συνδεθεί μαζί τους μέσω των ερμηνειών των ηθοποιών και της κινηματογραφικής αφήγησης. Ο χρόνος που διατίθεται για την ανάπτυξη των χαρακτήρων είναι περιορισμένος σε σχέση με το βιβλίο, οπότε οι αλλαγές συχνά παρουσιάζονται με πιο επιφανειακό τρόπο. Ωστόσο, η κινηματογραφική απεικόνιση μπορεί να προσφέρει μια πιο συναισθηματική και

εντυπωσιακή εμπειρία, καθώς οι ερμηνείες και οι κινηματογραφικές τεχνικές μπορούν να μεταφέρουν την εσωτερική πάλη και την εξέλιξη των χαρακτήρων με δυναμισμό και συναισθηματική ένταση.

Παρόλες τις διαφορές στο μέσο που επικοινωνεί την ιστορία, στην ανάπτυξη των χαρακτήρων μεταξύ του βιβλίου και της ταινίας, το ένα συμπληρώνει το άλλο, δημιουργώντας μια πλήρη και πολυδιάστατη εμπειρία για το κοινό. Είτε μέσω των λεπτομερών περιγραφών και των εσωτερικών διαλόγων του βιβλίου, είτε μέσω των ερμηνειών και της κινηματογραφικής απεικόνισης της ταινίας, οι χαρακτήρες του "Η Ζωή Είναι Ωραία" εξελίσσονται και αναδεικνύουν την ανθρώπινη πορεία της αυτοανακάλυψης και της αναζήτησης της ευτυχίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο

Δραστηριότητες Δημιουργικής Γραφής για παιδιά προσχολικής ηλικίας σχετικά με έννοια του πολέμου και τις αρνητικές του επιπτώσεις

«Ο πόλεμος είναι πόλεμος ανθρώπων. Η ειρήνη είναι πόλεμος ιδεών.»

-Βίκτωρ Ουγκώ

Γάλλος συγγραφέας (1802-1885)

Η προσδιορισμένη φράση διαιωνίζει, την επιβεβαιωμένη φρικαλεότητα που βιώνουν οι άνθρωποι σε περίοδο πολέμου.

Προβάλλει την ψευδαίσθηση ή και την πεποίθηση, ότι ο πόλεμος αποτελεί αναπόφευκτη ενέργεια. Το γνωμικό του Βίκτωρ Ουγκώ αποτυπώνει μια βαθιά και πολυεπίπεδη σκέψη για τον πόλεμο και την ειρήνη. Αναλύοντας τον στοχασμό του, ίσως μπορέσουμε να διεισδύσουμε στον τρόπο με τον οποίο ερμηνεύει τον πόλεμο, καθώς και το νόημα που υποβόσκει πίσω από αυτήν την πρόταση.

«Ο πόλεμος είναι πόλεμος ανθρώπων»:

Η εν λόγω πρόταση σημαίνει ότι ο πόλεμος είναι ένας αλλεπάλληλος αγώνας ισχύος και συγκρούσεων μεταξύ ανθρώπων. Καρποί του σκοταδισμού του, αποτελούν η καταστροφή, ο πόνος και ο θάνατος. Στον πόλεμο, οι άνθρωποι χρησιμοποιούν τη βία για να υπερισχύσουν και τον εκφοβισμό για να επιλύσουν τις διαφορές τους. Ως απόρροια αυτού, επέρχεται η οδύνη καθώς δεν υπάρχει αναίμακτος πόλεμος.

«Η ειρήνη είναι πόλεμος ιδεών»:

Εδώ, ο Ουγκώ αναφέρει την πιο ωμή και σφαιρική πραγματικότητα, καθώς μας λέει ότι η ειρήνη είναι μια συνεχής πρόκληση για την ανθρωπότητα. Η ανυπαρξία του πολέμου ως αποτέλεσμα μπορεί να μοιάζει και να παραπλανεί με μια φαινομενική ειρήνη. Η ύπαρξή της δεν καθίσταται από την απουσία του πολέμου, αλλά από την δαιδαλώδη θέληση και ακέραιη προσπάθεια να δημιουργηθεί ένας κόσμος όπου οι άνθρωποι θα ζουν ειρηνικά και εναρμονισμένα. Ένας πόλεμος ιδεών, σε μια αρένα αξιών. Είναι η μάχη για ιδέες και ιδανικά όπως η δικαιοσύνη, η αλληλεγγύη, η κατανόηση, η ανεκτικότητα. Η ειρήνη χτίζεται όταν ο άνθρωπος πιστέψει και επενδύσει σε αυτήν και επιτυγχάνεται όταν την έχει βιώσει ήδη μέσα του.

Μια αλληπάλληλη σύγκυση, μια αέναη σχέση και μια αναπόφευκτη ρήξη. Εκεί συναντάται ο πόλεμος και η ειρήνη. Ίσως στην προσπάθεια να κατακτήσεις το ένα, θα χρησιμοποιήσεις το αντίθετο, μέχρι να βρεθεί η ισορροπία. Ίσως αυτό να αποτελεί και μια απενεχοποιημένη δικαιολογία, ίσως όμως και όχι.

Σίγουρα στο σύνολό του, ο Ουγκώ μας υπενθυμίζει ότι η ειρήνη δεν συμβαίνει, αλλά κατακτιέται, μέσω των αντίθετων ιδεών και αξιών που κάθε άλλο παρά συνυφασμένες είναι με το έτερο του (τον πόλεμο).

Ας βολιδοσκοπήσουμε όμως πως το άτομο προσλαμβάνει και αντιλαμβάνεται τις παραπάνω έννοιες στο νεαρό της ηλικίας του και συγκεκριμένα στην προσχολική του ηλικία.

Είναι γνωστό ότι η ψυχολογία επιτυγχάνει την σκιαγράφιση των χαρακτήρων, την ανάλυση τους ως κοινωνικά υποκείμενα, ως οντότητες που βάζονται καθημερινά από ερεθίσματα. Οι παραλληλισμοί, οι αλληγορίες, καθώς και η αντικειμενική πραγματικότητα που θα περιγράφεται, οφείλει να μετουσιώνεται βάση ψυχολογίας αλλά και συναισθηματικής ευθύνης.

Ο πόλεμος όντας ένα γεγονός δυστυχώς επίκαιρο και διαχρονικό, θα ήταν καλό να επικοινωνούμε την έννοιά του με λεπτότητα και ευσυνειδησία, ιδίως σε παιδιά προσχολικής ηλικίας. Ορισμένα εξ αυτών μπορεί να έχουν ακούσει για αυτόν, άλλα να μην γνωρίζουν την σημασία του, κάποια άλλα να τον έχουν βιώσει, και κάποια να έχουν πληχθεί από τις συνέπειες του (να αναγκάστηκαν πρόωρα να εγκαταλείψουν την χώρα τους, να έχασαν τους γονείς τους πριν τους γνωρίσουν λόγω αυτού κτλ κτλ.)

Συνεπώς, είναι ένα ζήτημα άκρως τρυφερό και επίπονο, στο οποίο οι κεραίες της ενσυναίσθησης μας οφείλουν να είναι διευρυμένες και παρατηρητικές.

Κατωτέρω λοιπόν, αναγράφονται οι επιστημονικές τοποθετήσεις ψυχολόγων, συγγραφέων και ο τρόπος με τον οποίο συστήνουν ο/η εκάστοτε την προσέγγιση του/της επί του θέματος.

- ✚ **1η προσέγγιση:** Η Nancy Carlsson-Paige είναι καθηγήτρια προσχολικής εκπαίδευσης στο Πανεπιστήμιο Lesley στο Cambridge της Μασαχουσέτης, όπου εδώ και περισσότερα από τριάντα χρόνια ασχολείται εις βάθος με την επαγγελματική κατάρτιση των εκπαιδευτικών. Επιπλέον, η ίδια είναι η ιδρύτρια του αποτελεί μαϊκήνας του Κέντρου για Ειρηνικά Σχολεία στο

Πανεπιστήμιο. Από τα μέσα της δεκαετίας του 1980, ασχολείται εκτενώς με τον αντίκτυπο της βίας και τις αναπαραστάσεις της στα μέσα ενημέρωσης στη ζωή των παιδιών.

Η έρευνά της, αναδεικνύει ότι η βία επηρεάζει την κοινωνική ανάπτυξη των παιδιών και τους τρόπους με τους οποίους μαθαίνουν δεξιότητες που προάγουν τις σχέσεις φροντίδας. Επιπλέον, επηρεάζει και την ικανότητά τους να συμμετέχουν σε θετική επίλυση συγκρούσεων.

Τα βιβλία της, όπως το *Who's Calling Shots?: How to Respond Effectively to Children's Fascination with War Play and War Toys* και το *Taking Back Childhood: A Proven Roadmap for Raising Confident, Creative, Compassionate Kids*, προβάλλουν πρακτικές που έχουν σχεδιαστεί για να προάγουν την ευημερία των παιδιών και να ενθαρρύνουν δεξιότητες που προωθούν την ειρήνη και την αποτροπή της βίας. Η Carlsson-Paige πιστεύει ότι το πολεμικό παιχνίδι ενδέχεται να είναι επιβλαβές για την ανάπτυξη του παιδιού, καθώς η φύση του παιχνιδιού είναι μιμητική και όχι δημιουργική. Αντίθετα, η έρευνα υποστηρίζει ότι το δραματικό παιχνίδι είναι εξίσου σημαντικό για την ανάπτυξη του παιδιού. Κεντρικά στοιχεία αυτών των ειδών παιχνιδιού είναι η μίμηση και η φαντασία.

✚ **2η προσέγγιση:** Ο Δρ Carlsson-Paige και η Dr. Diane Levin συνέγραψαν ένα άρθρο με τίτλο «One Size Doesn't Fit All» για την έκδοση της 18ης Απριλίου 2010 του *The Boston Globe*. Σε αυτό υποστήριζαν.

«Δεν θα σημειώσουμε πραγματική πρόοδο στην κάλυψη του χάσματος επιδόσεων στα σχολεία της χώρας μας μέχρι να αντιμετωπίσουμε τις υποκείμενες ανισότητες που είναι η βασική αιτία του. Πρωτίστως να τις αποδεχθούμε. Η επιβολή περισσότερων προτύπων και δοκιμών είναι μια άστοχη, παραπλανητική, ακόμη και επιβλαβής προσέγγιση. Εάν επιβληθούν αυτά τα πρότυπα, θα δούμε ένα συνεχές χάσμα επιδόσεων και νέα επίπεδα άγχους και αποτυχίας μεταξύ των μικρών παιδιών. Το χειρότερο από όλα, θα έχουμε χάσει μια ευκαιρία να δώσουμε στα παιδιά του έθνους μας την καλύτερη δυνατή εκπαίδευση, αυτή που τους αξίζει και αυτή από την οποία εξαρτάται το μέλλον μας».

Δραστηριότητες Δημιουργικής Γραφής στο νηπιαγωγείο για παιδιά προσχολικής ηλικίας σχετικά με την έννοια του πολέμου και τις αρνητικές του επιπτώσεις

1^η Δραστηριότητα

Τίτλος 1^{ης} δραστηριότητα: «*Το δικό μου εξώφυλλο*»

Στόχοι: Να είναι σε θέση τα παιδιά να αναγνωρίζουν και να περιγράφουν τα συναισθήματα τους και να διακρίνουν τις αρνητικές επιπτώσεις του πολέμου.

Εκτιμώμενος χρόνος: 45 λεπτά

Υλικά: Το παραμύθι, χαρτιά A4 , κηρομπογιές, ξυλομπογιές, μαρκαδόροι

Περιγραφή 1^{ης} Δραστηριότητας: Ο/η νηπιαγωγός συγκεντρώνει τους μαθητές/τριες στην παρεούλα, προκειμένου να επιτευχθεί η ανάγνωση του αντιπολεμικού παραμυθιού «Πατάτες – πατάτες». Εξαρχής, ο /η παιδαγωγός θα διεξάγει ερωτήσεις ανοιχτού τύπου, που θα αφορούν την έννοια του πολέμου και τις αρνητικές του επιπτώσεις (*Έχετε ακούσει ποτέ την λέξη πόλεμος; Αν ναι, τι σημαίνει αυτό για εσάς; Πότε λέμε ότι έχουμε πόλεμο; Έχετε κάποιον συγγενή ή φίλο που να έζησε σε περίοδο πολέμου; Πως πιστεύετε ότι μας κάνει να νιώθουμε ο πόλεμος; Τι συνέπειες έχει στη ζωή των ανθρώπων;*)

Αφού δοθεί ο χρόνος των 10 λεπτών για να ειπωθούν οι ερωτήσεις, να σκεφτούν οι μαθητές/τριες τις απαντήσεις τους και να τις πουν, ο/η παιδαγωγός θα τους παρουσιάσει μια πατάτα κατασκευασμένη από κίτρινο χαρτόνι. Στην συνέχεια θα ακολουθήσουν οι ερωτήσεις: (*Τι παρατηρείτε ότι κρατάω στο χέρι μου; Η πατάτα τι σχέση πιστεύετε ότι έχει με τον πόλεμο;*) Ύστερα ο/η νηπιαγωγός θα εκφράσει τον εξής προβληματισμό: **Πως θα μπορούσε μια πατάτα να σταματήσει τον πόλεμο; Τι παρατηρείτε στο εξώφυλλο του παραμυθιού;** Αφού δοθεί χρόνος για να παρατηρήσουν καλά το εξώφυλλο και να ακουστούν οι απόψεις των παιδιών, ξεκινά η αφήγηση του παραμυθιού με τον τίτλο: «**Πατάτες – πατάτες**». Η βραβευμένη συγγραφέας και ζωγράφος Ανίτα Λόμπελ, γράφει και εικονογραφεί τη γεμάτη έντονες συγκινήσεις ιστορία δυο αδελφών, που βρέθηκαν σε δυο αντίπαλα στρατόπεδα. Χάρης την σύνεση της μητέρας τους, που με την ευστροφία της καταφέρνει να φέρει και πάλι την ειρήνη στον τόπο τους, τα αδέρφια ξανά ενώνονται και ο πόλεμος σταματά. Έπειτα από την ανάγνωση του και αφού γίνουν ερωτήσεις ανοιχτού και κλειστού τύπου σχετικά με το νόημα του παραμυθιού, τα συναισθήματα των ηρώων, τις αρνητικές επιπτώσεις του πολέμου αλλά και τα συναισθήματα που μας προκαλεί, ο /η παιδαγωγός θα ζητήσει από τα παιδιά να ζωγραφίσουν το δικό τους εξώφυλλο για το παραμύθι (*Τώρα έφτασε η ώρα να σας αναθέσω μία αποστολή! Εάν έπρεπε να επιλέξετε ένα άλλο εξώφυλλο για το παραμύθι μας, πως θα θέλατε να είναι;*)

Οι μαθητές/τριες συγκεντρώνονται στα τραπεζάκια, όπου με υλικά που θα βρίσκονται τοποθετημένα εκεί (μαρκαδόροι, κηρομπογιές, ξυλομπογιές) θα πρέπει να ζωγραφίσουν τον δικό τους εξώφυλλο του παραμυθιού. Σε κάθε παιδί θα αναλογεί από 1 φύλλο χαρτί A4, όπου θα υπάρχει κενός χώρος στο πάνω μέρος του, για να γραφθεί ο τίτλος του. Αφού ο κάθε μαθητής/τρια ζωγραφίσει το δικό του εξώφυλλο, θα πρέπει να γράψει πάνω στο ατομικό φύλλο εργασίας τον τίτλο του παραμυθιού. Ο τίτλος θα είναι γραμμένος σε πλαστικοποιημένο χαρτί A4 σε κάθε τραπέζι, προκειμένου να τον βλέπει ο κάθε μαθητής/τρια και να προσπαθήσει να τον γράψει. Η διαδικασία θα ολοκληρωθεί όταν όλοι οι μαθητές/τριες ζωγραφίσουν τον δικό τους εξώφυλλο για το παραμύθι και γράψουν τον τίτλο του. Στο τέλος, τα παιδιά θα συγκεντρωθούν στην παρεούλα, όπου το καθένα θα παρουσιάσει την δημιουργία του και θα εξηγήσει την επιλογή του.

2^η Δραστηριότητα

Τίτλος 2^{ης} δραστηριότητα: «Παντομίμα»

Στόχοι: Να είναι σε θέση τα παιδιά να ερμηνεύουν συναισθήματα, να αναπαράγουν το μήνυμα που έχουν κατανοήσει και να το ενσωματώσουν την γραφή.

Εκτιμώμενος χρόνος: 45 λεπτά

Υλικά: Α4 χαρτόνια ,ψαλίδια, μαρκαδόροι

Περιγραφή 2^{ης} δραστηριότητας: Αφού έχει αναγνωσθεί από την προηγούμενη μέρα το παραμύθι με τίτλο «Πατάτες-πατάτες», ο/η νηπιαγωγός θα πραγματοποιήσει μια ανακεφαλαίωση των όσων ειπώθηκαν την προηγούμενη μέρα και θα διεξάγει ερωτήσεις κατανόησης. Οι ερωτήσεις θα αφορούν το νόημα του παραμυθιού, τα συναισθήματα που μας προκαλεί και ποιες πιστεύουν ότι είναι αρνητικές επιπτώσεις του πολέμου. Αφού πραγματοποιηθεί η διαδικασία, ο/η παιδαγωγός θα ζητήσει από τα παιδιά να θυμηθούν τους ήρωες του παραμυθιού. Εκείνος/ εκείνη θα καταγράψει τις απαντήσεις στον πίνακα είτε σε ένα μεγάλο χαρτόνι, όπου παράλληλα με την γραφή της λέξης γίνεται και η ανάγνωση της προκειμένου να επιτευχθεί και η φωνολογική ενημερότητα. Έπειτα θα επαναλαμβάνουν όλοι μαζί την λέξη για δεύτερη φορά, αφού έχει ήδη γραφεί. Τα παιδιά θα χωριστούν σε 3 ομάδες όπου σε μικρά χαρτάκια θα πρέπει να γράψει η κάθε ομάδα τις λέξεις που αναγράφονται στον πίνακα. Στην συνέχεια θα τσαλακώσουν σε πολύ μικρές μπάλες τα χαρτάκια και θα τα τοποθετήσουν μέσα στο κουτί. Έπειτα, κάθε μέλος από την εκάστοτε ομάδα θα σηκώνεται στο κέντρο της παρεούλας, θα επιλέγει τυχαία ένα χαρτάκι από το κουτί και θα το ψιθυρίζει στο αφτί του/της νηπιαγωγού (εάν το παιδί δυσκολευτεί αρκετά να αναγνωρίζει την λέξη και αφού έχει προσπαθήσει, ο/η παιδαγωγός επεμβαίνει και το βοηθά).

Στο τέλος κάθε νήπιο θα πρέπει να μιμείται την ιδιότητα ή την κατάσταση που αναγράφεται στο χαρτάκι. Η διαδικασία θα στεφθεί με επιτυχία όταν όλα τα παιδιά περάσουν από το ίδιο στάδιο. Στην συνέχεια θα συζητήσουν την εμπειρία τους, τι τους δυσκόλεψε και αν έμαθαν κάτι καινούριο.

3^η Δραστηριότητα: (1^ο σκέλος)

Τίτλος 3^{ης} δραστηριότητα: «Ο πίνακας είναι οι λέξεις του ζωγράφου»

Στόχοι: Να είναι σε θέση να διακρίνουν τις αντιθέσεις του πολέμου και της ειρήνης, να σχεδιάσουν τον πόλεμο και την ειρήνη όπως τα αντιλαμβάνονται και να ενσωματώσουν την γραφή

Εκτιμώμενος χρόνος: 40'45 λεπτά

Υλικά: πίνακες ζωγραφικής, Α4 χαρτόνια, κηρομπογιές, τέμπερες

Περιγραφή 3^{ης} δραστηριότητας: Ο/η νηπιαγωγός παρουσιάζει δύο πίνακες ζωγραφικής στα παιδιά και ζητά να τους παρατηρήσουν. Στην συνέχεια, θα διεξάγει ποικίλες ερωτήσεις στα παιδιά όπως: *(τι παρατηρείται στους παρακάτω πίνακες; Τι συναισθήματα σας προκαλεί ο κάθε πίνακας; Τι χρώματα έχει; Γιατί πιστεύετε ότι έγινε αυτή η επιλογή χρωμάτων; Ποιος πίνακας πιστεύετε θα μπορούσε να είναι η Ειρήνη; Ποιος ο Πόλεμος και γιατί;)*. Έπειτα αφού δοθεί ο απαραίτητος χρόνος για να ακουστούν οι απαντήσεις των νηπίων, ο/η παιδαγωγός θα ζητήσει από κάθε παιδί να σκεφτεί και να γράψει μια ιστορία σχετικά με τον πίνακα που τον/την ενέπνευσε περισσότερο.

Τα παιδιά θα πρέπει να φανταστούν ποιοι ήταν οι χαρακτήρες που ζούσαν σε αυτόν τον φανταστικό κόσμο, τι περιπέτειες είχαν και πώς αισθάνονταν όταν βρίσκονταν εκεί. Ο/η νηπιαγωγός θα τα χωρίσει σε δύο ομάδες, του πολέμου και της ειρήνης αντιστοίχως. Έτσι κάθε παιδί, αναλόγως στην ομάδα που βρίσκεται θα εφαρμόσει την παραπάνω διαδικασία. Οι μαθητές/τριες θα συγκεντρωθούν στα τραπεζάκια. Εκεί θα έχουν στην διάθεση τους: πινέλα, τέμπερες και κηρομπογιές και φύλλα χαρτί Α4, από δύο αναλογικά για το κάθε παιδί. Τα παιδιά θα πρέπει να ζωγραφίσουν μια φανταστική ιστορία στην οποία διαδοχικά θα υπάρχει μια εξέλιξη. Γι' αυτό θα χρειαστούν 2 κομμένα φύλλα χαρτί Α4, όπου στο ένα θα υπάρχει η αρχή της ιστορίας και στο δεύτερο η μέση της. Η διαδικασία θα ολοκληρωθεί όταν όλοι/ οι μαθητές/τριες ζωγραφίσουν και τα δύο μέρη του παραμυθιού τους. Στο τέλος θα γράψουν πάνω από την αντίστοιχη ζωγραφιά την πρόταση Η ΑΡΧΗ (δηλαδή η αρχή του παραμυθιού) και στην άλλη την πρόταση Η ΜΕΣΗ. Σε κάθε τραπεζάκι θα υπάρχουν δύο πλαστικοποιημένα μικρά χαρτιά που θα αναγράφουν με κεφαλαία μεγάλα γράμματα τις παραπάνω λέξεις, ούτως ώστε να είναι εύκολο για τα παιδιά να τις αντιγράψουν. Με αυτόν τον τρόπο έχει πραγματοποιηθεί το πρώτο σκέλος της δραστηριότητας και την επόμενη μέρα (για να είναι άμεσο και έντονο στην μνήμη των παιδιών) θα πραγματοποιηθεί και το δεύτερο.

Πίνακες ζωγραφικής

ΕΙΡΗΝΗ

Το κορίτσι και το περιστέρι , Πάμπλο Πικάσο

ΠΟΛΕΜΟΣ

Παιδί στο Ιράκ, Μαρκ Βαλλεν

4^η Δραστηριότητα: (2^ο σκέλος)

Τίτλος 4^{ης} δραστηριότητας: «Ο πίνακας είναι οι λέξεις του ζωγράφου»

Στόχοι: Να είναι σε θέση να διακρίνουν τις αντιθέσεις του πολέμου και της ειρήνης, να σχεδιάσουν τον πόλεμο και την ειρήνη όπως τα αντιλαμβάνονται και να ενσωματώσουν την γραφή

Εκτιμώμενος χρόνος: 45 λεπτά

Υλικά: πίνακες ζωγραφικής, Α4 χαρτόνια ,κηρομπογιές , τέμπερες

Περιγραφή δραστηριότητας: Αφού έχει πραγματοποιηθεί το πρώτο σκέλος της δραστηριότητας περνάμε διαδοχικά στο δεύτερο, κατά το οποίο τα παιδιά θα χρειαστεί για 3^η φορά να ζωγραφίσουν. Αυτήν την φορά όμως, θα ζωγραφίσουν το τέλος του παραμυθιού τους, το οποίο θα πρέπει να ολοκληρώνεται με την αναπαράσταση του πίνακα της ομάδας τους. Τα παιδιά δηλαδή, θα συγκεντρωθούν και πάλι στα τραπέζια όπου θα υπάρχει σε κάθε τραπέζι σταθεροποιημένη και πλαστικοποιημένη

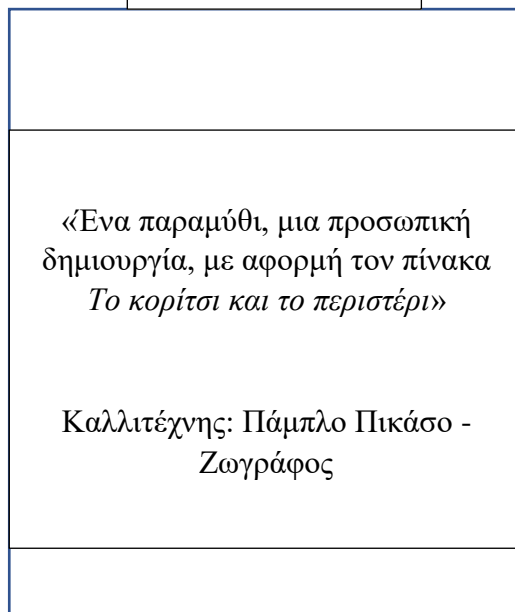
από μία φωτογραφία που θα απεικονίζει η μία το έργο: Το κορίτσι και το περιστέρι που αναπαριστά την Ειρήνη και η άλλη το έργο: Παιδί στο Ιράκ, που αναπαριστά τον πόλεμο. Έτσι, τα παιδιά θα καθίσουν με τα μέλη της ομάδας τους προκειμένου να ζωγραφίσουν τον πίνακα που τους αναλογεί και να αποφευχθεί πιθανή σύγχυση. Αφού ζωγραφίσουν όλα τα παιδιά το τέλος του παραμυθιού, θα αναγράψουν την λέξη ΤΟ ΤΕΛΟΣ πάνω από την ζωγραφιά τους και θα το παραδώσουν στην/στον νηπιαγωγό. Εκείνος/ εκείνη θα επιμεληθεί την βιβλιοδεσία του παραμυθιού. Θα υπάρχουν κάρτες από μονόχρωμο χαρτόνι για τον αντίστοιχο αριθμό μαθητών, και ανά τριάδες ή τετράδες θα πηγαίνουν οι μαθητές/τριες στον/στην νηπιαγωγό προκειμένου να τα βιβλιοδετεί. Έχοντας πλέον όλα τα παιδιά στα χέρια τους το δικό τους παραμύθι, θα πρέπει να γράψουν πάνω στο εξώφυλλο του παραμυθιού (της κάρτας τους δηλαδή), τον τίτλο του πίνακα. Θα συγκεντρωθούν ξανά στα τραπεζάκια για να αποπειραθούν να τον γράψουν. Στο οπισθόφυλλο του παραμυθιού θα είναι γραμμένη και τυπωμένη η εξής λεζάντα: «Ένα παραμύθι, μια προσωπική δημιουργία, με αφορμή τον πίνακα *Το κορίτσι και το περιστέρι* και το *Παιδί στο Ιράκ*, (αναλόγως ποια κάρτα θα έχει το κάθε παιδί). Στο τέλος με την συνεισφορά του/της τα παιδιά θα ολοκληρώσουν την δημιουργία τους, θα την παρουσιάσουν στην παρεούλα

Ενδεικτική κάρτα προς κατασκευή του παραμυθιού:

ΕΞΩΦΥΛΛΟ

ΟΠΙΣΘΟΦΥΛΛΟ

5η Δραστηριότητα

Τίτλος 5^{ης} δραστηριότητα: «Με ποιο γράμμα θα σχηματίσουμε την λέξη;»

Στόχοι: Να είναι τα παιδιά σε θέση να σχηματίσουν γράμματα, και να διατυπώσουν μία πρόταση

Εκτιμώμενος χρόνος: 45 λεπτά

Υλικά: Α4 χαρτόνια, κηρομπογιές, τέμπερες, κόλλες

Περιγραφή 5^{ης} δραστηριότητας: Ο/η νηπιαγωγός συγκεντρώνει τα παιδιά στη παρεούλα όπου θα τους ζητηθεί να δημιουργήσουν σε μια μακέτα τις συνέπειες του πολέμου. Ο/η τελευταίος/α θα παρουσιάσει στα παιδιά κάποιες εικόνες και θα ζητήσει από αυτά να τις παρατηρήσουν, να περιγράψουν τι βλέπουν και τι συναισθήματα τους προκαλούν. Αφού δοθεί ο κατάλληλος χρόνος ο/η νηπιαγωγός θα ζητήσει έπειτα από το κάθε παιδί να σχεδιάσει «κάτι» που θα απεικονίζει μια αρνητική επίπτωση του πολέμου. Έπειτα θα κοπεί περιμετρικά και κάθε παιδί θα κληθεί να κολλήσει την δημιουργία του στην Μακέτα. Θα δοθούν σαφείς οδηγίες σχετικά με τις διαστάσεις που θα πρέπει να ζωγραφίσει το κάθε παιδί, καθώς το χαρτί που θα τους δοθεί θα είναι αρκετά μικρό προκειμένου να περιοριστεί το σκίτσο.

Αφού κοπεί περιμετρικά, το κάθε παιδί τοποθετεί κολλώντας την δημιουργία του στην μακέτα. Έπειτα, ο/η παιδαγωγός θα παρουσιάσει στα παιδιά ένα κουτί από πολύχρωμους μικρούς γκοφρέ κυλίνδρους προκειμένου να σχηματιστεί η πρόταση: «Οι αρνητικές επιπτώσεις του πολέμου». Αφού ο/η παιδαγωγός ρωτήσει τα παιδιά για το τι πιστεύουν για την σημασία της πρότασης, δοθούν απαντήσεις και επιλυθούν απορίες, ο κάθε μαθητής/τρια θα πρέπει να σχηματίσει από ένα γράμμα της πρότασης αξιοποιώντας το γκοφρέ χαρτόνι. Όταν όλα τα παιδιά σχηματίσουν από ένα γράμμα η διαδικασία θα ολοκληρωθεί, σχηματίζοντας ορισμένα παιδιά δύο φορές κάποιο γράμμα, καθώς ο αριθμός των γραμμάτων αντιστοιχεί στα 31 γράμματα. Στο τέλος, με την βοήθεια του/της παιδαγωγού θα τοποθετήσουν την μακέτα τους σε ένα σημείο της τάξης για να το βλέπουν και να το συζητούν, όποτε το επιθυμούν.

Ενδεικτικές εικόνες:

6η Δραστηριότητα

Τίτλος 6^{ης} δραστηριότητα: « Χόρευε με τι λέξεις»

Στόχοι: Να είναι σε θέση τα παιδιά να σχηματίσουν την λέξη που επιθυμούν, αφού πρώτα διακρίνουν ποια θα ενσωματώνονταν με τον πόλεμο και ποια με την ειρήνη.

Εκτιμώμενος χρόνος: 45 λεπτά

Υλικά:, Α4 χαρτόνια, κηρομπογιές, τέμπερες, ψαλίδια

Περιγραφή 6^{ης} δραστηριότητας: Ο/η παιδαγωγός θα συγκεντρώσει τα παιδιά στην παρεούλα όπου θα χωριστούν σε ομάδες. Η μια ομάδα θα είναι τα «περιστέρια» και η άλλη τα «κανόνια». Αφού γίνει η απαραίτητη εισαγωγή για τον συμβολισμό τους σε περίοδο πολέμου, θα επιλυθούν οι απορίες των παιδιών τόσο από τον/την νηπιαγωγό όσο και από τους συμμαθητές/τριες τους. Έπειτα θα πρέπει η κάθε ομάδα να πει μέχρι τρεις λέξεις σχετικά με τον πόλεμο και την ειρήνη, είτε είναι συναίσθημα: φόβος, είτε κατάσταση: θάνατος, είτε χρώμα: μαύρο κ.α. Αφού δοθεί ο απαραίτητος χρόνος για να ολοκληρωθεί η διαδικασία, ο/η παιδαγωγός παροτρύνει τα παιδιά να καθίσουν στα τραπεζάκια. Εκεί, θα πρέπει κάθε παιδί να ζωγραφίσει με την παλάμη του ένα περιστέρι, ή αναλόγως την ομάδα του ένα κανόνι. Σε κάθε παιδί θα αναλογεί από ένα μικρό κομμάτι άσπρου χαρτονιού, όπου εκεί θα σχεδιάσει με μια ξυλομπογιά την περίμετρο της παλάμης του και στην συνέχεια θα κόψει το σχέδιο του. Πίσω από αυτό θα πρέπει να γράψει μία από τις λέξεις που αντιστοιχούν στην ομάδα του. Θα υπάρχουν πλαστικοποιημένα χαρτιά Α4 για κάθε λέξη, ούτως ώστε τα μέλη των ομάδων να έχουν τις αντίστοιχες λέξεις μπροστά τους και να αντιγράψουν από αυτές μια της επιλογής τους.

Έπειτα θα ακολουθήσει ένα μουσικοκινητικό παιχνίδι. Τα παιδιά θα συγκεντρωθούν στον χώρο, όπου όσο παίζει η μουσική εκείνα θα κινούνται (μουσική: Franz Liszt La Campanella). Μόλις σταματά η μουσική, ο/η παιδαγωγός θα φωνάζει την λέξη «πόλεμος» όπου θα εμφανίζονται μόνο τα κανόνια. Μόλις φωνάζει «ειρήνη» τα κανόνια πρέπει να εξαφανισθούν και να εμφανισθούν τα περιστέρια. Η διαδικασία αυτή θα συμβεί και αντιστρόφως. Επίσης μπορεί να ζητηθεί από τα παιδιά όταν σταματήσει η μουσική να εμφανιστούν μόνο τα περιστέρια και μετά η μουσική να συνεχίσει κανονικά. Η διαδικασία αυτή θα πραγματοποιηθεί για 10-12 λεπτά.

Στο τέλος, εφόσον ο χρόνος φθάσει στην λήξη του τα νήπια θα συγκεντρωθούν στην παρεούλα και θα μιλήσουν για την εμπειρία τους και τι συναισθήματα τους προκάλεσε.

7^η Δραστηριότητα:

Τίτλος 7^{ης} δραστηριότητα: «Μέσα σε ένα κολάζ χωράει ο πόλεμος και η ειρήνη;!»

Στόχοι: Να είναι σε θέση τα παιδιά να περιγράψουν (μέσω της ζωγραφικής και της γραφής) τα συναισθήματα τους και να τα ορίσουν

Εκτιμώμενος χρόνος: 45 λεπτά

Υλικά: κηρομπογιές, ξυλομπογιές, μαρκαδόροι, ψαλίδια, κόλλες

Περιγραφή 7^{ης} δραστηριότητας: Τα παιδιά θα συγκεντρωθούν στην παρεούλα όπου ο/η νηπιαγωγός θα τα χωρίσει σε δύο ομάδες. Η μία ομάδα θα ονομάζεται *Ειρήνη* ενώ η άλλη θα ονομάζεται *Πόλεμος*. Ο/η παιδαγωγός θα έχει δύο χαρτόνια, όπου θα αναγράφεται στο καθένα το αντίστοιχο όνομα της κάθε ομάδας. Τα μέλη της *Ειρήνης* και του *Πολέμου*, θα κληθούν να αναφέρουν λέξεις που τους παραπέμπουν σε πόλεμο και ειρήνη αντιστοίχως. Παράδειγμα ενδεικτικών ερωτήσεων (τι σας έρχεται στο μυαλό όταν ακούτε την λέξη ειρήνη; Τι σημαίνει για εσάς ειρήνη; Με ποιο χρώμα θα την ζωγραφίζατε και γιατί; Το ίδιο αντιστοίχως και για τον πόλεμο κ.τ.λ) Αφού θα δοθεί ο απαραίτητος χρόνος για να καταγραφούν οι απαντήσεις τους από τον/την νηπιαγωγό, ο/η τελευταίος/α θα τους παροτρύνει να συγκεντρωθούν στα τραπεζάκια. Εκεί, κάθε μέλος της κάθε ομάδας θα κληθεί να ζωγραφίσει κάτι (αναλόγως στην ομάδα την οποία βρίσκεται) βάση των όσων συζητήθηκαν και καταγράφηκαν στο χαρτόνι. Κάθε παιδί που ολοκληρώνει την ζωγραφιά του, θα κόβει την δημιουργία του περιμετρικά με την συνεισφορά του/της νηπιαγωγού. Στο τέλος όταν η διαδικασία ολοκληρωθεί από όλους, οι δυο ομάδες συγκεντρώνονται ξανά στην παρεούλα για να παρουσιάσει το κάθε μέλος της εκάστοτε ομάδας, την ζωγραφιά του. Μόλις ολοκληρώσει την παρουσίαση της δημιουργίας του και το τελευταίο μέλος, ο /η νηπιαγωγός ζητά εναλλάξ από την κάθε ομάδα να καθίσει κάτω στην παρεούλα και να γράψει σε ένα μεγάλο κόνσον χαρτόνι το όνομα της ομάδας τους (με την συνεισφορά του/της νηπιαγωγού εάν παραστεί ανάγκη). Έπειτα, κάθε μέλος από κάθε ομάδα κολλά την δημιουργία του στο χαρτόνι, δημιουργώντας με αυτόν τρόπο ένα ομαδικό κολάζ, με δημιουργίες των παιδιών που να αναπαριστούν ή και να ερμηνεύουν τον πόλεμο ή την ειρήνη.

Ολοκληρώνοντας, αφού όλοι/όλες μαθητές/τριες συμπληρώσουν το κόνσον χαρτόνι της ομάδας τους, η κάθε ομάδα θα παρουσιάσει το ομαδικό της κολάζ.

8^η Δραστηριότητα

Τίτλος 8^{ης} δραστηριότητα: «Ο πόλεμος του παζλ»

Στόχοι: Να είναι σε θέση τα παιδιά να αναγνωρίσουν λέξεις για τις αρνητικές επιπτώσεις του πολέμου, να συσχετίσουν γράμματα που θα σχηματίσουν την σωστή λέξη που επιθυμούν και να εντάξουν την γραφή.

Εκτιμώμενος χρόνος: 45 λεπτά

Υλικά: Α4 χαρτόνια ,κηρομπογιές, , τέμπερες, δίπτυχα χρατς

Περιγραφή 8^{ης} δραστηριότητας: Τα παιδιά βρίσκονται συγκεντρωμένα στην παρεούλα. Ο/η παιδαγωγός χωρίζει τα παιδιά σε 4 ομάδες. Διεξάγεται μια συζήτηση σχετικά με τον πόλεμο και τις αρνητικές του επιπτώσεις, έχοντας προηγηθεί η κατάλληλη εισαγωγή των προηγούμενων δραστηριοτήτων. Έπειτα, οι ομάδες θα συγκεντρωθούν στα τραπεζάκια, όπου εκεί κάθε ομάδα θα κληθεί να αναγνωρίσει την λέξη που αναγράφεται στο πλαστικοποιημένο χαρτί που είναι τοποθετημένο στο τραπεζάκι της ομάδας του. Οι λέξεις θα αφορούν τις αρνητικές επιπτώσεις του πολέμου, όπως θα έχουν προκύψει και από τις απαντήσεις των παιδιών βάση των όσων έχουν ειπωθεί κατά την διάρκεια όλων των δραστηριοτήτων: πείνα, φόβος, μοναξιά, πόνος.

Τα παιδιά αφού αναγνωρίσουν τις λέξεις με ή χωρίς βοήθεια (των συμμαθητών/τριων ή του/της νηπιαγωγού), θα πρέπει να συναρμολογήσουν ένα παζλ που θα σχηματίζει την λέξη της ομάδας τους. Θα υπάρχουν κομμένα κεφαλαία γράμματα, όπου θα πρέπει να κολληθούν πάνω στην επιφάνεια ενός μικρού χαρτονιού. Το χαρτόνι στην πάνω και κάτω του πλευρά θα έχει κολλημένες εικόνες που θα σχετίζονται με την λέξη της ομάδας. Στην μέση του χαρτονιού θα υπάρχει κενός χώρος για να τοποθετηθούν τα γράμματα στη σωστή σειρά. Θα υπάρχουν δίπτυχα χρατς και στα γράμματα και στην επιφάνεια του χαρτονιού, προκειμένου όταν ολοκληρωθεί η διαδικασία να ξανά πραγματοποιηθεί από την κάθε ομάδα άλλες τρεις φορές, με σκοπό όλες οι ομάδες να σχηματίσουν όλες τις λέξεις. Στο τέλος, αφού υλοποιηθεί η δραστηριότητα επιτυχώς, θα πρέπει κάθε μέλος από κάθε ομάδα να επιλέγει μια λέξη από τις τέσσερις και να την γράφει στο χαρτόνι της ομάδας του.

Ολοκληρώνοντας, τα παιδιά θα συγκεντρωθούν στην παρεούλα και θα συζητήσουν τις εντυπώσεις τους, τι τους δυσκόλεψε και αν έμαθαν κάτι καινούριο από την παραπάνω διαδικασία.

9^η Δραστηριότητα

Τίτλος 9^{ης} δραστηριότητα: «5 αισθήσεις ... του πολέμου»

Στόχοι: Να είναι σε θέση τα παιδιά να αναγνωρίζουν τις 5 αισθήσεις, να τις συσχετίσουν με τον πόλεμο και να εντάξουν την γραφή.

Εκτιμώμενος χρόνος: 40 λεπτά

Υλικά: πίνακες ζωγραφικής, Α4 χαρτόνια, κηρομπογιές, τέμπερες

Περιγραφή 9^{ης} Δραστηριότητας: Ο/η νηπιαγωγός θα συγκεντρώσει τους μαθητές/τριες στην παρεούλα, αναλύοντας από κοινού τις αρνητικές επιπτώσεις του πολέμου και τα θετικά στοιχεία της ειρήνης. Στην συνέχεια ο/η παιδαγωγός θα ζητήσει από τα παιδιά να χωριστούν σε 5 ομάδες όσες είναι και οι αισθήσεις μας. Θα υπάρχουν κάρτες που θα αντικατοπτρίζουν τις πέντε αισθήσεις: όπως μάτια (όραση), χέρια (αφή), μύτη (όσφρηση), αφτιά (ακοή), στόμα (γεύση). Με ερωτήσεις ανοιχτού και κλειστού τύπου, θα επαληθεύσουν την κάθε αίσθηση και κάθε ομάδα θα εκπροσωπεί και από μία. Στην συνέχεια θα διεξαχθούν ερωτήσεις που θα συσχετίζουν τις αισθήσεις με τις αρνητικές επιπτώσεις του πολέμου. Για παράδειγμα (τι γεύση πιστεύετε θα είχε ο πόλεμος; τι θα ακούγονταν κατά την διάρκεια του πολέμου; Τι ρούχα πιστεύετε θα φορούσε; Τι εικόνες θα βλέπαμε στον πόλεμο; Ποιες μυρωδιές πιστεύετε θα είχε;). Αφού δοθεί χρόνος για να απαντήσουν όλα τα μέλη των ομάδων σε όλες τις ερωτήσεις, η κάθε ομάδα βάση της ονομασίας της (της εκάστοτε αίσθησης) θα αναλάβει να ζωγραφίσει τις αρνητικές επιπτώσεις του πολέμου. Τα παιδιά θα συγκεντρωθούν στα τραπεζάκια, όπου εκεί κάθε ομάδα θα ζωγραφίσει με ξυλομπογιές και κηρομπογιές σε ένα μεγάλο χαρτόνι, τις συνέπειες του πολέμου βάση της αίσθησής της. Για παράδειγμα η ομάδα της ακοής θα αναλάβει, τον ήχο του πολέμου και ούτω κάθε εξής.

Τα μέλη της κάθε ομάδας θα ζωγραφίσουν από κάτι αντίστοιχο στο μεγάλο λευκό χαρτόνι της ομάδας τους, θα το σχεδιάσουν και στην συνέχεια θα το χρωματίσουν.

Αφού ολοκληρωθεί η διαδικασία, για τον τίτλο που θα κοσμήι το χαρτόνι, τα μέλη όλων των ομάδων θα γράφουν από 1-2 γράμματα ανάλογα με την έκταση των γραμμμάτων της πρότασης. Για παράδειγμα: Η ακοή του πολέμου, η γεύση του πολέμου, η αφή του πολέμου, ο ήχος του πολέμου, και η εικόνα του πολέμου..

Στο τέλος αφού γραφεί και ο τίτλος της ομάδας, τα παιδιά θα συγκεντρωθούν στην παρεούλα και θα παρουσιάσει η κάθε ομάδα την δημιουργία της εξηγώντας κάθε παιδί την επιλογή του.

10^η Δραστηριότητα

Τίτλος 10^{ης} δραστηριότητα: «Το ποίημα σε μια ζωγραφιά»

Στόχοι: Να είναι σε θέση τα παιδιά να περιγράφουν τα συναισθήματα τους (μέσω της ζωγραφικής), να τα κατατάσσουν και να εντάξουν την γραφή.

Εκτιμώμενος χρόνος: 45 λεπτά

Υλικά: Α4 χαρτόνια, κηρομπογιές, , τέμπερες

Περιγραφή 10^{ης} δραστηριότητας: Ο/η παιδαγωγός θα αναγνώσει ένα αποσπασματικό σημείο του ποιήματος του Γιάννη Ρίτσου με τίτλο *Ειρήνη*. Έπειτα και αφού αναλύσουν με ανοιχτού τύπου ερωτήσεις το περιεχόμενο του ποιήματος, ο/η παιδαγωγός θα ζητήσει από τους μαθητές να ονοματίσουν και να περιγράψουν τα συναισθήματα που τους προκαλεί. Ύστερα αφού ακουστούν όλες οι απαντήσεις των παιδιών, ο/η παιδαγωγός θα ζητήσει ατομικά από το κάθε παιδί να ζωγραφίσει το ποίημα έτσι όπως το αισθάνεται και έτσι όπως το αντιλαμβάνεται.

Τα παιδιά θα συγκεντρωθούν στα τραπεζάκια όπου με την αξιοποίηση των τεμπερών και μονόχρωμων λευκών χαρτονιών σε διαστάσεις Α4, θα αποτυπώσουν τις σκέψεις και την φαντασία τους. Στο τέλος κάθε παιδί θα γράψει πάνω από την ζωγραφιά του τον τίτλο του ποιήματος, τον ποιητή και από δίπλα το όνομά του.

Η διαδικασία θα ολοκληρωθεί με επιτυχία όταν όλα τα νήπια συγκεντρωθούν στην παρεούλα και παρουσιάσει το καθένα το έργο του αλλά και τι σκέφτηκε για να την δημιουργήσει.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Οι χαρακτήρες αποτελούν τον πυρήνα κάθε ιστορίας και αποδίδουν το κύριο μήνυμα που θέλει να μεταφέρει ο/η συγγραφέας. Στο βιβλίο "Η Ζωή Είναι Ωραία", οι χαρακτήρες αναδεικνύονται ως ενοποιητικά στοιχεία του βιβλίου και του σεναρίου της ομώνυμης ταινίας, με κάθε έναν από αυτούς να συμβάλλει στην ανάπτυξη της πλοκής και την κατανόηση του μηνύματος που υποβόσκει στην ιστορία.

Οι χαρακτήρες του βιβλίου αντιπροσωπεύουν διάφορες πτυχές της ανθρώπινης εμπειρίας και επικοινωνούν με τους αναγνώστες μέσω των δράσεων και των αλληλεπιδράσεών τους. Από τη θετική και φιλόξενη φύση του κύριου χαρακτήρα, μέχρι τις περιπέτειες και τις προκλήσεις που αντιμετωπίζουν, οι χαρακτήρες διδάσκουν τη σημασία της αλληλεγγύης, της αγάπης και της αισιοδοξίας.

Μέσα από δραστηριότητες δημιουργικής γραφής, τα παιδιά της προσχολικής ηλικίας μπορούν να εξερευνήσουν τους δικούς τους χαρακτήρες, τα προσωπικά τους βιώματα, να ταυτιστούν και να συγκρίνουν τον εαυτό τους με ιστορίες ιδιωτικές. Μπορούν να δημιουργήσουν νέους χαρακτήρες, να αναπτύξουν τον χαρακτήρα τους και να τους δώσουν ζωή μέσα από τη φαντασία τους. Μέσα από αυτήν τη διαδικασία, τα παιδιά μπορούν να εκφράσουν τις σκέψεις, τα συναισθήματά τους και τις επιθυμίες τους με έναν δημιουργικό και εποικοδομητικό τρόπο.

Άλλωστε κάθε χαρακτήρας στο βιβλίο έχει μια μοναδική προσωπικότητα και συμβάλλει στην εξέλιξη της ιστορίας με τον δικό του τρόπο. Μέσα από τις περιπέτειες που ζουν οι χαρακτήρες, τα παιδιά μαθαίνουν σημαντικά μαθήματα για τη φιλία, την αλληλεγγύη και τη σημασία του να βοηθάμε τους άλλους.

Στο ίδιο ακριβώς μήκος σχήματος κυμαίνεται και η ταινία. Η αλληλουχία με την οποία ο σκηνοθέτης προβάλλει την πλοκή καθώς και η μαεστρία με την οποία, προσφέρουν οι χαρακτήρες πληροφορίες για το άτομο τους, είναι καθοριστική.

Επιπροσθέτως, οι χαρακτήρες αποτελούν τον πυρήνα της ανάγνωσης και μας βοηθούν να κατανοήσουμε και να αποδεχτούμε το μήνυμα που μεταφέρει ο συγγραφέας. Μέσω της δημιουργικής γραφής, τα παιδιά μπορούν να εξερευνήσουν τον κόσμο της φαντασίας τους και να αναπτύξουν τη δημιουργικότητά τους με έναν παραγωγικό και εκπαιδευτικό τρόπο.

Ένας τρόπος να ενισχυθεί η κατανόηση της ιστορίας και η ανάπτυξη της δημιουργικής σκέψης σε παιδιά προσχολικής ηλικίας είναι μέσω δραστηριοτήτων δημιουργικής γραφής. Μια τέτοια δραστηριότητα μπορεί να είναι η δημιουργία νέων χαρακτήρων και ιστοριών. Τα παιδιά μπορούν να σκεφτούν τους δικούς τους χαρακτήρες, να τους προσδώσουν όνομα, ταυτότητα, να περιγράψουν τα χαρακτηριστικά τους και να φανταστούν μια ιστορία στην οποία οι χαρακτήρες αυτοί θα συμμετέχουν. Ακόμη θα μπορούσε να είναι ο σχηματισμός μιας λέξης, ενός γράμματος ή ακόμη και μιας πρότασης.

Μέσα από αυτήν τη δραστηριότητα, τα παιδιά μπορούν να εξερευνήσουν τη φαντασία τους, να αναπτύξουν τις γλωσσικές τους δεξιότητες και να μάθουν να εκφράζουν τις ιδέες τους με γραπτό τρόπο. Ταυτόχρονα, μέσα από αυτήν τη

δραστηριότητα, τα παιδιά μπορούν να αντιληφθούν τη σημασία της ποικιλομορφίας και της διαφορετικότητας, καθώς ο καθένας μπορεί να δημιουργήσει μια μοναδική ιστορία με τους δικούς του χαρακτήρες.

Συνολικά, οι χαρακτήρες αποτελούν ένα ισχυρό ενοποιητικό στοιχείο του βιβλίου και του σεναρίου, ενώ οι δραστηριότητες δημιουργικής γραφής αποτελούν έναν εξαιρετικό τρόπο για την ενίσχυση της κατανόησης και της δημιουργικής σκέψης στα παιδιά προσχολικής ηλικίας. Μέσω αυτών των δραστηριοτήτων, τα παιδιά μπορούν να ανακαλύψουν τον μαγικό κόσμο της γραφής και να αναπτύξουν τις γνώσεις και τις δεξιότητές τους με έναν διασκεδαστικό και ενδιαφέροντα τρόπο.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- ❖ Παπαντωνάκης, Δ. Γ., & Κωτόπουλος, Η. Τ. (2011). *Σκηνικό, χαρακτήρες, πλοκή*.
- ❖ Benigni, R. (Director). (1997). *La vita è bella [Film]*. Miramax Films.
- ❖ Benigni, R., & Cerami, V. (1998). *Life is beautiful*. New York, NY: Example Publisher.
- ❖ Carlsson-Paige, N., & Levin, D. (2010, April 18). *One size doesn't fit all*. *The Boston Globe*.
- ❖ Carlsson-Paige, N., & Levin, D. (2005). *How to respond effectively to children's fascination with war play and war toys*. *The Boston Globe*.
- ❖ Κανά, Χ., & Κωσταρίδου-Ενκλείδη, Α. (2008). *Εκπαιδευτική ψυχολογία: Μάθηση και διδασκαλία*. Αθήνα: Gutenberg.
- ❖ Πόρποδας, Κ. (2002). *Η διδασκαλία της ανάγνωσης και της γραφής*. Αθήνα: Gutenberg.
- ❖ Δαφέρμου, Κ. (2011). *Θεωρίες ανάπτυξης και εκπαίδευση*. Αθήνα: Gutenberg.
- ❖ Παπασταυρίδης, Π. (2005). *Εισαγωγή στην εκπαιδευτική έρευνα*. Αθήνα: Gutenberg.
- ❖ Φραγκουδάκη, Α. (1992). *Κοινωνιολογία της εκπαίδευσης*. Αθήνα: Gutenberg.
- ❖ Βοσνιάδου, Σ. (2006). *Νοητικές αναπαραστάσεις και μάθηση*. Αθήνα: Gutenberg.
- ❖ Βασιλού-Παπαγεωργίου, Α., & Καραγιάννη, Γ. (2010). *Προβληματοκεντρική μάθηση και διδασκαλία: Θεωρία και πράξη*. Αθήνα: Gutenberg.